

Bostadsutskottets betänkande

1984/85:13

om anslag till bostadsförsörjning m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas vad i budgetpropositionen föreslagits om anslag till bostadsförsörjningen jämte drygt 40 motioner helt eller delvis.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på alla punkter. De flesta motioner avstyrks. Dock gör utskottet med anledning av vissa motionsyrkanden fyra tillkännagivanden.

Med anledning av en m-motion anser utskottet att det bör övervägas hur regler skall utformas som förhindrar att bostadslån kan utgå när lånet inte avser att täcka en verklig kostnad.

Utskottet anser också, med anledning av en s-motion och en vpk-motion, att lånetillägget beträffande konstnärlig utsmyckning bör höjas. Med anledning av en annan s-motion anser utskottet att regeringen bör bemyndigas vidga ramen för beslut om boendemiljöbidrag inte bara av sysselsättnings-skäl utan även av bostadssociala skäl.

Det fjärde tillkännagivandet gäller amorteringstakten för vissa räntelån. Med anledning av en m-motion förordar utskottet en kartläggning av frågan.

Bland de många motionsyrkandena som avstyrks kan nämnas moderata samlingspartiets partimotion i vilken begärs förändringar inom det nuvarande räntebidragssystemet. Motionsförslaget skulle enligt utskottsmajoritetens uppfattning innebära så stora ökningar av boendekostnaderna att det inte bör genomföras. Även i partimotion från centerpartiet förs fram förslag om ett nytt bostadsfinansieringssystem. Med hänvisning till bostadskommitténs pågående arbete avstyrks detta yrkande. I folkpartiets partimotion anförs att ställningstagandet till ett nytt bostadsfinansieringssystem bör anstå i avvaktan på resultat av bostadskommitténs arbete.

Till betänkandet har fogats 63 reservationer från m, c, fp och vpk samt tre särskilda yttranden från m, c och fp.

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1984/85:100 bilaga 13 (bostadsdepartementet) under B 3—B 9 m. m. (s. 7—22, 30—74 och 81—82) föreslagit riksdagen att

1. medge att statligt stöd lämnas för finansiering av gatukostnader i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

2. medge att beslut om lån för ombyggnad av bostadslägenheter i områden med stor andel outhyrda lägenheter till lokaler får meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,

3. medge att bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1985/86 får beviljas inom ej utnyttjad del av ramen för budgetåret 1984/85,

4. medge att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggsån bestäms till 60 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt till 30 000 000 kr. för första halvåret 1986,

5. medge att beslut om tilläggsån som avser åtgärder för att avhjälpa byggsador och byggfel, ändrad lägenhetsammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 60 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt inom en ram av 30 000 000 kr. för första halvåret 1986,

6. medge att de under 4. och 5. angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningskäl,

7. medge att förskott för beviljat tilläggsån skall kunna betalas ut i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

8. godkänna en avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats,

9. godkänna de ändringar i fråga om inkomstgränserna för förbättringslån som i regeringsprotokollet förordats,

10. medge att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter meddelas inom en gemensam ram av 80 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,

11. medge att den under 10. angivna ramen får överskridas om det behövs av sysselsättningskäl,

12. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om lån till förvärv av bostadsrätt,

13. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1985/86 anvisa

a. till Vissa lån till bostadsbyggande ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.,

b. till Rängebudrag m. m. ett förslagsanslag av 10 400 000 000 kr.,

c. till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. ett förslagsanslag av 125 000 000 kr.,

d. till Tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m. ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.,

e. till Bostadsbidrag m. m. ett förslagsanslag av 1 457 000 000 kr.,

f. till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ett förslagsanslag av 240 000 000 kr.,

g. till Bidrag till förbättring av boendemiljön ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.

2 Motionerna m. m.

Utskottet behandlar i detta betänkande motionerna 1984/85:

392 av Lennart Brunander och Sven-Erik Nordin (båda c) vari hem-

ställs att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om ändrade regler för statliga lån till egnahem i enlighet med de synpunkter som framförts i motionen,

470 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

(1) ett utökat och permanent program för bostadsförbättringar avseende även offentliga byggnader m. m.,

(2) att ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttiga bostadsföretag införs fr. o. m. år 1986 för att undvika hyreshöjningar,

(3) att hyresförlustlån enligt tidigare gällande regler skall kunna utgå för allmännyttiga bostadsföretag,

(4) att förslag om en statlig totalfinansiering i enlighet med vad som anförts i motionen snarast bör föreläggas riksdagen,

652 av Margareta Gard (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bostadslån till nybyggnad efter brandskada,

910 av Margareta Gard (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i bostadsfinansieringsförordningen,

912 av Martin Olsson (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att renskötande samefamiljer får lånemöjligheter för mer än en bostad med fullgod standard,

930 av Bengt-Ola Rytter m. fl. (s) vari — med hänvisning till motion 1984/85:929 — hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vinterbidrag,

1127 av Monica Andersson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om ett särskilt bidrag till anläggning och drift av bygglekplatser,

1133 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av åtgärder som syftar till att bibehålla kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamhet,

1136 av Nils Svensson och Sören Lekberg (båda s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering av kostnader för parkeringsplatser,

1145 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari — med hänvisning till motion 1984/85:1143 — hemställs att riksdagen beslutar ansluta sig till en målsättning för vissa grupper om minst 15 % sänkt marginaleffekt i skatte- och bidragssystemet genom minskad marginaleffekt i bostadsbidragssystemet,

1477 av Oskar Lindkvist (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats om lånetillägg för konstnärlig utsmyckning m. m.,

1479 av Göran Magnusson (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillgäng-

lighetskrav, bostadslångivning och dispenser vid ombyggnad av äldre flerbostadshus,

1480 av Sten Sture Paterson (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att vid amortering av räntelån skall samma återbetalningstakt tillämpas som gäller för bostadslån,

1484 av Bengt Wiklund (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten av att bevara effekten av riksantikvarieämbetets bidragsgivning för byggnadsvård som ett led i främjande av den allmänna samhällsmiljön och särskilt åtgärderna för att förbättra boendemiljön,

1499 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari — med hänvisning till motion 1984/85:1497 — hemställs att riksdagen beslutar hemställa hos regeringen om förslag i enlighet med vad som anförts i motionen om förmånliga lån för upprustning av privata fritidshus som ställs till förfogande för kontrakterad uthyrning i turistiskt syfte,

2136 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen i bestämmelser för erhållande av statsbidrag för ombyggnad av flervåningshus inför krav om att hiss skall installeras i fastigheten,

2139 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) (delvis) att riksdagen beslutar att under anslaget A 2 Kommittéer m. m. anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kr. för budgetåret 1985/86 (yrkandet i övrigt behandlas i betänkandet BoU 1984/85:15),

(2) att riksdagen beslutar att låneformerna reparationslån, särskilda lokallån, hyresförlustgarantilån och miljöbidragslån upphör fr. o. m. den 1 juli 1985,

(3) att riksdagen beslutar att under anslaget B 3 Vissa lån till bostadsbyggande för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

(4) att riksdagen beslutar att under anslaget B 4 Räntebidrag m. m. anvisa 7 500 000 000 kr.,

(5) att riksdagen beslutar att under anslaget B 5 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,

(6) att riksdagen beslutar att bidragsgivningen för åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter upphör fr. o. m. den 1 juli 1985,

(7) att riksdagen beslutar att lånemöjligheter för ändrad lägenhetssammansättning slopas fr. o. m. den 1 juli 1985 samt att den därigenom frigjorda låneramen utnyttjas för lån till grundförstärkning,

(8) att riksdagen beslutar att under anslaget B 8 Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. anvisa ett förslagsanslag av 165 000 000 kr.,

(9) att riksdagen beslutar att bidragsgivningen till hissinstallationer i bostadshus upphör fr. o. m. den 1 juli 1985,

(10) att riksdagen beslutar att bidragsgivningen till förbättring av boen-

demiljön upphör fr. o. m. den 1 juli 1985,

(19) att riksdagen beslutar att avslå förslaget att ramar under B 6, B 9 . . . får överskridas av sysselsättnings-skäl (såvitt yrkandet rör allmänna samlingslokaler behandlas det i betänkande BoU 1984/85:11),

2140 av Barbro Evermo m. fl. (s) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en gemensam ram för bidrag som utgår till bostadssektorn,

2. att riksdagen beslutar att regeringen — utöver sysselsättnings-skäl — även medges rätt att överskrida ramen av bostadssociala skäl,

3. att riksdagen i övrigt som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förbättring av boende- och fritidsmiljön i nyare bostadsområden i tätorterna,

2141 av Helge Hagberg och Håkan Strömberg (båda s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av bestämmelserna så att om- och tillbyggnad av hus där garage ingår borde bli belåningsbart om det anses lämpligare än en nybyggnad,

2144 av Margareta Hemmingsson och Roland Sundgren (båda s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning av möjligheterna att i bostadspolitiskt syfte finna former för att över tiden fördela kostnader för eventuella framtida ersättningsinstallationer av vatten- och avloppssystem i gruppbyggda småhus,

2150 av Sören Lekberg m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att statliga lån med räntesubvention för gatukostnader även lämnas till hyres- och bostadsrättsfastigheter,

2151 av Sören Lekberg m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att öka tillgången på olika former av fritidsboende,

2152 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar upphäva markvillkoret i bostadsfinansierings-förordningen,

(4) (delvis) att riksdagen beslutar att under anslaget A 2 i bilaga 13 anvisa ett med 1 milj. kr. sänkt anslag på 4 500 000 kr. (yrkandet i övrigt behandlas i betänkandet BoU 1984/85:15),

(6) att riksdagen beslutar att de ändringar i bostadsfinansieringen som beslutades i samband med att fastighetsskatten infördes upphävs,

(7) att riksdagen beslutar att upphäva hyresrabatterna,

(8) att riksdagen beslutar att under anslaget B 4 bilaga 13 anvisa ett med 2 700 milj. kr. sänkt anslag på 7 700 milj. kr.,

(9) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om övergång till räntelån för nyproduktionen,

(10) att riksdagen beslutar ändra det kommunala borgensåtagandet på sätt som i motionen föreslås,

(11) att riksdagen beslutar att de av regeringen föreslagna finansieringsmöjligheterna för gatukostnader utökas att även avse vatten- och avloppskostnader,

(12) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en femårig avveckling av statligt stöd till åtgärder under anslagen B 5 och B 9,

(13) att riksdagen beslutar att under anslaget B 5 bilaga 13 anvisa ett med 20 milj. kr. reducerat förslagsanslag på 105 milj. kr.,

(14) att riksdagen beslutar att under anslaget B 9 bilaga 13 anvisa ett med 30 milj. kr. reducerat förslagsanslag om 80 milj. kr.,

2157 av Ulla Tillander och Ulla Ekelund (båda c) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en ändring av bestämmelserna om räntebidrag i bostadsfinansieringsförordningen i syfte att göra det möjligt för förskolor som drivs av föräldrakooperativ eller i privat regi att få tillgodoräkna sig räntebidrag,

2158 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen godkänner vad i denna motion förordats

a. om att bostadsbidrag för hushåll utan barn skall utgå även fr. o. m. den 1 januari 1986,

b. om bostadsbidrag till barnfamiljer,

c. om reduktionsfaktorn,

d. om att studiemedel inte skall utgöra bidragsgrundande inkomst,

2. att riksdagen till Bostadsbidrag m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 533 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 1 990 000 000 kr.,

2159 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att markförvärvslån och tomträttslån bör återinföras och hemställer att riksdagen snarast föreläggs förslag härom i enlighet med vad som anförts i motionen,

2207 av Tommy Franzén m. fl. (vpk) vari — med hänvisning till motion 1984/85:2205 — föreslås att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ett bostadsbyggnadsprogram för Stockholms län,

2246 av Thorbjörn Fällidin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar upphäva beslutet om ett särskilt statligt institut för bostadsfinansiering,

(2) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för förtida inlösen av mindre lån inom bostadsfinansieringen,

(3) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om förenkling av lånereglerna,

2294 av Thorbjörn Fällidin m. fl. (c) vari — med hänvisning till motion 1984/85:2291 — hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag som underlättar ungdomars möjlighet att få bostad i enlighet med vad som anförts i motionen,

2668 av Nils Berndtson (vpk) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om utvidgning av ROT-programmet till att omfatta reparations-, ombyggnads- och tillbyggnadsarbeten vid folkhögskolorna,

2669 av Knut Billing m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen hos regeringen begär att 64 § bostadsfinansieringsförordningen upphävs,

2672 av Tore Claeson m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag snarast bör föreläggas riksdagen i enlighet med vad som anförs i motionen (i motionen tas upp frågan om konstnärlig utsmyckning),

2675 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa underhåll och förnyelse av kommunernas VA-nät i enlighet med vad som har anförts i motionen,

2680 av Inga Lantz m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att förverkliga utvecklingen av ett socialt inriktat boende i enlighet med vad som anförs i motionen,

(3) att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att åstadkomma redovisning av planer på experiment med socialt boende inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen,

2682 av Kenth Skårvik och Lars Ernestam (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att möjligheten till lån för förvärv av bostadsrätt skall behållas,

2. att riksdagen beslutar att anpassa reglerna för behovsprövningen till den inkomst- och förmögenhetsutveckling som ägt rum sedan lånen infördes,

2683 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen medger att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter meddelas inom en gemensam ram av 360 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,

2692 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari — med hänvisning till motion 1984/85:2689 — hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om åtgärder för att göra bostadsbidragen mer rättvisa,

2707 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om övertagande av befintliga lån vid ombildning från hyresrätt till bostadsrätt,

(10) att riksdagen hos regeringen begär att bostadsförsörjningslagen (1978:397) utvärderas,

(11) att riksdagen beslutar om en upptrappning av den garanterade räntan i enlighet med vad som anförs i motionen,

(12) att riksdagen beslutar att systemet med produktionskostnadsanpassad belåning avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985,

(13) att riksdagen beslutar att avskaffa det statliga kreditinstitut för bostadslångivning som avses påbörja sin verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1985,

(14) att riksdagen hos regeringen begär förslag om överförande av den statliga bostadslångivningen till befintliga bottenlåneinstitut,

(18) att riksdagen upphäver de s. k. mark- och konkurrensvillkoren i enlighet med vad som i motionen anförts,

2734 av Gunnar Hökmark (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskilda bostäder för unga människor,

2757 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, m, c) vari — med hänvisning till motion 1984/85:2756 — hemställs om byggnadsvården att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten av att bevara effekten av riksantikvarieämbetets bidragsgivning för byggnadsvård som ett led i främjande av den allmänna samhällsmiljön och särskilt åtgärderna för att förbättra boendemiljön,

2801 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(2) att riksdagen beslutar avveckla bostadsförbättringsprogrammet och att regeringen lägger förslag om ett bostadsförbättringsprogram i enlighet med vad som anförts i denna motion,

(8) att riksdagen beslutar att avskaffa det nya statliga kreditinstitutet för bostadslån och att regeringen lägger förslag till överförande av bostadslångivningen till bostadslåneinstitutet,

(10) (delvis) att riksdagen beslutar om att en skyndsam översyn bör göras av gällande lagstiftning och övrigt regelsystem på bostadsområdet i syfte att åstadkomma avreglering och minskad detaljstyrning (yrkandet i övrigt behandlas i ett senare betänkande),

(13) att riksdagen beslutar att avskaffa markvillkoret,

(17) att riksdagen beslutar att regeringen inte skall ges möjlighet att bevilja dispens från kravet på avsättning till konsolideringsfond i enlighet med vad som anförts i motionen,

(18) att riksdagen beslutar att något särskilt räntebidrag inte skall utgå under 1985 som kompensation för fastighetsskatten,

(19) att riksdagen beslutar att höja den garanterade räntan till de nivåer den hade innan beslut fattades med anledning av proposition 1984/85:85 med justering för den extra upptrappning som då fastställdes,

(20) (delvis) att riksdagen till Kommittéer m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr. (yrkandet i övrigt behandlas i betänkandet BoU 1984/85:15),

(21) att riksdagen beslutar att till Vissa lån till bostadsbyggande anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

(22) att riksdagen beslutar att till Tilläggsån till ombyggnad av vissa

bostadshus m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,

(23) att riksdagen beslutar att tilläggsån ej skall utgå för ändrad lägenhetssammansättning och att den ram vari dessa ingår som en följd fastställs till 40 000 000 kr. för 1985 och till 20 000 000 kr. för första halvåret 1986,

(24) att riksdagen beslutar att till Räntebidrag m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 9 900 000 000 kr.,

(25) att riksdagen beslutar att avskaffa statsbidraget till hyresrabatter fr. o. m den 1 juli 1985,

(26) att riksdagen beslutar att bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985,

(27) att riksdagen beslutar att möjligheten till eftergift av hyresförlust skall avskaffas från den 1 juli 1985,

(28) att riksdagen beslutar att Till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 000 kr.,

(29) att riksdagen beslutar att avskaffa bidrag till förbättring av boendemiljön och bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter från den 1 juli 1985.

Företrädare för bostadsstyrelsen och Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag har vid föredragningar lämnat synpunkter.

3 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjning m. m.

3.1 Bostadsproduktionen

Det har skett en påtaglig förändring i bostadsproduktionens inriktning under senare år. Sedan 1978 har antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen minskat för varje år. Samtidigt har emellertid ombyggnads- och underhållsverksamheten ökat kraftigt i omfattning. I tabellen nedan redovisas utvecklingen av nyproduktionen av bostäder under perioden 1978—1984.

Tabell 1: Antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen samt procentuell fördelning mellan flerbostadshus och småhus åren 1978—1984

År	Påbörjade lägenheter i nyproduktionen	Procentuell andel påbörjade lägenheter i flerbostadshus	Procentuell andel påbörjade lägenheter i småhus
1978	57 300	29	71
1979	56 000	32	68
1980	50 100	35	65
1981	44 500	40	60
1982	41 900	44	56
1983	37 600	48	52
1984 ¹	32 500	49	51

¹ Preliminär uppgift

Källa: SCB

Förra årets påbörjande av 32 500 lägenheter innebär att nyproduktionen nu ligger på knappt en tredjedel av de nivåer som uppnåddes under rekordåren 1967—1972. För de närmast följande åren redovisar kommunerna i sina bostadsförsörjningsprogram en fortsatt låg nyproduktionsnivå.

Nedgången i nyproduktionen sedan år 1978 har nästan helt och hållet fallit på småhusen. Under år 1984 minskade för första gången under perioden även antalet påbörjade lägenheter i flerbostadshus mer påtagligt. År 1983 påbörjades ca 18 200 lägenheter i flerbostadshus och år 1984 preliminärt 16 000.

Samtidigt med den ovan redovisade nedgången i nyproduktionen av bostäder har som angivits ovan ombyggnadsverksamheten ökat kraftigt. Under 1984 ökade antalet påbörjade lägenheter i ombyggnadsverksamheten med över 20 %.

Tabell 2: Påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus före resp. efter moderniseringen åren 1978—1984

År	Antal lägenheter		Avgång i procent
	före modernisering	efter modernisering	
1978	11 308	7 900	28
1979	11 888	8 305	30
1980	12 955	8 944	31
1981	14 598	10 881	25
1982	19 685	16 021	19
1983	22 035	19 172	13
1984 ¹	26 712	24 458	8

¹ Preliminära uppgifter

Källa: SCB

Lägenhetsavgången till följd av moderniseringsverksamheten beror på att det är vanligt att vid ombyggnad slå ihop små lägenheter till större. Av tabellen framgår dock att avgången av lägenheter i samband med moderniseringen har minskat kraftigt under senare år. Detta beror delvis på att ombyggnadsverksamheten i allt högre grad har kommit att omfatta redan moderna hus med en relativt hög andel stora lägenheter. Dessutom har avgången av smålägenheter relativt sett minskat under de senaste åren.

Till följd av den minskade nyproduktionen av bostadslägenheter och framför allt den minskade andelen småhus har fördelningen mellan olika typer av byggherrar resp. upplåtelseformer förändrats kraftigt under senare år. I tabell 3 nedan redovisas dessa förhållanden för lägenheter i de hus som färdigställts under perioden 1978—1984.

Andelen nyproducerade lägenheter som upplåtits med bostadsrätt har ökat under perioden. Denna utveckling gäller både för småhus och flerbostadshus. Av de lägenheter i flerbostadshus som var inflyttningsklara under 1984 upplåts 35 % med bostadsrätt. Motsvarande andel för nyproducerade småhus var 19 %. Förändringarna vad avser lägenheter som upplåts med äganderätt resp. hyresrätt förklaras förutom av bostadsrätter-

Tabell 3: Fördelning mellan olika byggherrar och upplåtelseformer i hus som färdigställdes under perioden 1978—1984

År	Antal lägenheter	Fördelning mellan olika byggherrar (%)				Fördelning mellan upplåtelseformer (%)		
		Stat/Landst	Allmännyttan	Kooperativ	Privata	Hysesrätt	Bostadsrätt	Äganderätt
1978	53 742	2	18	10	70	—	—	—
1979	55 491	2	21	11	66	—	—	—
1980	51 438	3	23	17	57	25	14	61
1981	51 597	2	28	18	52	30	16	54
1982	45 108	2	30	21	47	34	20	46
1983	43 374	2	25	29	44	32	29	39
1984	34 988	2	25	28	45	36	27	37

Källa: SCB

nas ökade andel även med en ökad andel nyproducerade lägenheter i flerbostadshus och en motsvarande minskning på småhussidan. Dessa tendenser avspeglas också i förändringen av fördelningen mellan olika typer av byggherrar. Andelen lägenheter med kooperativ byggherre ökar och andelen lägenheter med privat byggherre minskar.

Den förändrade fördelningen mellan flerbostadshus och småhus har också lett till att den genomsnittliga lägenhetsstorleken i nyproduktionen har minskat något under senare år. Detta beror på att lägenheterna i genomsnitt är mindre i flerbostadshus än i småhus. Det genomsnittliga nyproducerade småhuset har dessutom blivit något mindre. I genomsnitt har den nyproducerade lägenheten i flerbostadshus haft i stort sett oförändrat antal rumsenheter. Den genomsnittliga lägenhetsytan mätt i kvadratmeter har emellertid minskat något under senare år både i flerbostadshuset och småhuset.

Tabell 4: Fördelningen mellan olika lägenhetsstorlekar i lägenheter som färdigställdes 1978—1984 samt i bostadsbeståndet som helhet 1980

År	Antal lägenheter	Fördelning mellan olika lägenhetstyper						Rumsenhet per lägenhet
		1 Rk	2 Rk	3 Rk	4 Rk	5 Rk	6 Rk	
1978	53 742	5	10	14	24	26	21	5,24
1979	55 491	4	11	15	24	26	19	5,16
1980	51 438	4	13	15	25	25	18	5,11
1981	51 597	4	14	19	27	23	13	4,92
1982	45 108	4	18	19	30	20	9	4,71
1983	43 374	4	21	21	28	19	7	4,57
1984	34 988	5	23	20	27	18	7	4,48
Bostadsbeståndet								
1980	3 670 000	15	23	24	19	11	8	4,12

Källa: SCB

3.2 Bostadsinvesteringar

I tabell 5 redovisas de totala investeringarna i ny- och ombyggnad av bostäder. I sammanhanget redovisas dessutom underhållskostnaderna för bostadsbeståndet resp. år.

Av tabellen framgår att nedgången i nyproduktionen av bostäder inte motsvaras av en lika stor minskning av de reala investeringarna (dvs. investeringarna mätta i fast penningvärde) i permanentbebyggelse. Detta beror på att den minskade nyproduktionen har motverkats av en ökande ombyggnadsverksamhet.

Om hänsyn tas till såväl ny- och ombyggnad som underhåll har dessa totala investeringar i bostadssektorn varit relativt stabila genom åren. De ligger, räknat i fast penningvärde, fortfarande på ungefär samma nivå som under rekordåren i början av 1970-talet. Den ökande ombyggnads- och underhållsverksamheten har alltså nästan helt kompenserat den kraftiga nedgången av investeringarna i nyproduktionen.

Tabell 5: Investeringar och underhåll i permanenta bostäder åren 1971–1985 i 1980 års priser

År	Nybyggnad milj. kr.	Ombyggnad inkl. energi- sparverk- samhet milj.kr.	Summa investeringar milj. kr	Underhåll milj. kr	Totalt milj.kr
1971	26 800	1 550	28 350	5 050	33 400
1972	27 600	1 300	28 900	5 400	34 300
1973	26 450	1 550	28 000	5 850	33 850
1974	23 450	2 000	25 450	6 300	31 750
1975	21 800	3 350	25 150	6 700	31 850
1976	19 800	3 200	23 000	6 950	29 950
1977	19 000	3 450	22 450	7 500	29 950
1978	20 450	5 150	25 600	7 900	33 500
1979	20 400	5 650	26 050	8 200	34 250
1980	19 050	5 450	24 500	8 550	33 050
1981	17 100	6 250	23 350	9 150	32 500
1982	15 600	7 350	22 950	9 850	32 800
1983	14 300	8 200	22 500	10 300	32 800
1984 ¹	12 100	9 900	22 000	—	—
1985 ²	10 500	10 500	21 000	—	—

¹ Preliminära uppgifter

² Prognos

Källa: SCB, konjunkturinstitutet

3.3 Byggnadskostnaderna

Kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet var kraftig under senare delen av 1970-talet. Den kulminerade år 1980. Under de första åren på 1980-talet var ökningstakten betydligt lägre men kostnaderna ökade på nytt kraftigt under 1983. Enligt preliminära uppskattningar för 1984 var kostnadsutvecklingen under detta år något lugnare.

Tabell 6: Kostnadsutvecklingen för flerbostadshus inom exploateringsområden och gruppbyggda småhus åren 1978—1984 samt förhållandet mellan produktionskostnad (Pk) och pantvärde (Pv)

År	Flerbostadshus			Gruppbyggda småhus		
	Genomsnittlig Pk kr./m ² lägenhetsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %	Genomsnittlig PK kr./m ² bostadsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %
1978	2 799	17,0	105,8	2 654	15,8	105,8
1979	3 214	14,8	106,8	2 996	12,9	107,0
1980	3 844	19,6	110,2	3 592	19,9	108,5
1981	4 211	9,5	108,1	4 045	12,6	104,9
1982	4 616	9,6	108,2	4 392	8,6	105,6
1983	5 394	16,8	111,6	4 961	12,9	106,9
1984 ¹	5 950	10	110	5 430	9,5	106

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SCB, bostadsstyrelsen

Räknat i fast penningvärde ökade den genomsnittliga produktionskostnaden per kvadratmeter lägenhetsyta för flerbostadshus i exploateringsområden med 9 % mellan åren 1980 och 1983. Motsvarande ökning för gruppbyggda småhus var 7 %.

3.4 Bostadskostnaderna

Hyresutvecklingen sedan år 1978 belyses av nedanstående uppgifter avseende genomsnittliga hyror för bostäder i SABO-företagen.

Tabell 7: Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhyra för bostäder i SABO-företagen åren 1978—1985 (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgift värme och varmvatten	Varmhyra bostäder
1978	129	19	148
1979	137	24	161
1980	150	34	183
1981	167	41	208
1982	189	49	238
1983	208	51	258
1984 ¹	222	52	274
1985 ¹	239	55	293

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SABO

Hyresutvecklingen omräknad i 1984 års penningvärde framgår av tabell 8.

Tabell 8: Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhya för bostäder i SABO-företagen åren 1978–1984 omräknat till 1984 års penningvärde (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgifter för värme och varmvatten	Varmhya bostäder
1978	224	33	257
1979	223	39	262
1980	214	48	262
1981	213	53	266
1982	222	58	280
1983	224	55	279
1984 ¹	222	52	274

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SABO

I tabell 9 redovisas en uppdelning av de senaste sju årens procentuella hyreshöjningar på kallhyra, bränsleavgifter och total varmhya. Uppgifterna inkluderar hyrorna i de nytilkomna lägenheterna resp. år. Hyreshöjningarna i det befintliga beståndet har varit något lägre.

Tabell 9: De procentuella hyresförändringarna sedan 1978 inom SABO-företagen med fördelning på kallhyra, bränsleavgifter och total varmhya. (Årsmedelhyra inkl. årets nyproduktion.)

År	Hyresändringar i procent		
	Kallhyra	Bränsleavgifter	Varmhya
1978–79	6,6	24,7	9,0
1979–80	9,1	41,6	13,9
1980–81	11,1	22,8	13,6
1981–82	13,4	18,8	14,5
1982–83	9,9	3,8	8,6
1983–84	7,1	1,5	6,0
1984–85 ¹	7,2	5,8	6,9

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SABO

Som framgår av tabellen hade bränslekostnaderna stor betydelse för hyresutvecklingen fram till 1982. Särskilt markant var detta mellan åren 1979 och 1980 då bränsleavgifterna ökade med mer än 40 %. Under de senaste åren har däremot bränsleavgifterna ökat mindre än kallhyran. Totalhyran uppskattas ha ökat med 6,9 % mellan 1984 och 1985 trots att ett hyresstopp gällde under större delen av 1984. Anledningen är att 1984 års hyreshöjningar föll ut först i slutet av året och därigenom endast marginellt kom att påverka den genomsnittliga årshyran för 1984. Den genomsnittliga årshyran för år 1985 kommer därigenom att påverkas både av 1984 och 1985 års hyreshöjningar.

3.5 Outhyrda lägenheter

Antalet outhyrda lägenheter ökade starkt under perioden 1980—1983 då kulmen nåddes. Fram till mättillfället den 1 mars 1984 minskade sedan antalet lägenheter lediga till uthyrning något och uppgick då till omkring 38 200. Över 80 % av de lägenheter som var lediga till uthyrning den 1 mars 1984 fanns i allmännyttan.

Tabell 10: Antal lägenheter lediga till uthyrning 1980—1984

Tidpunkt	Totalt	Därav i allmännyttan	I procent av samtliga lägenheter	
			Totalt	Allmännyttan
1980-03-01	15 800	12 300	0,9	1,6
1981-03-01	18 200	14 800	1,0	1,9
1982-03-01	30 000	21 700	1,6	2,8
1983-03-01	39 000	31 000	2,0	3,9
1984-03-01	38 200	30 900	1,9	3,9

Källa: SCB

Den minskning av antalet outhyrda lägenheter som kunde konstateras i mars 1984 tycks också ha fortsatt under resten av året. Minskningen gäller både storstadsregionerna och övriga landet.

För allmännyttiga bostadsföretag anslutna till SABO var, som framgår av tabellen nedan, andelen outhyrda lägenheter i september 1984 för Storstockholm 0,5 %, Storgöteborg 4,3 %, Stormalmö 6,1 % och för landet i övrigt 4,4 %.

Tabell 11: Antalet outhyrda lägenheter inom SABO-företagen sedan den 1 mars 1983

	Antal outhyrda lägenheter per					
	1983-09-01		1984-03-01		1984-09-01 ¹	
	Absolut	Procent	Absolut	Procent	Absolut	Procent
Totalt	30 072	4,2	27 626	3,8	25 538	3,5
Storstockholm	989	0,5	959	0,5	911	0,5
Storgöteborg	4 667	5,1	4 492	4,9	3 904	4,3
Stormalmö	2 227	7,0	2 045	6,5	1 975	6,1
Övr. landet	22 189	5,5	20 130	4,9	18 748	4,4

¹ Preliminära uppgifter.

Källa: SABO

4 Utskottet

4.1 Inledning

Som konstateras i budgetpropositionen (bil. 13 s. 10) pågår sedan mitten av 1970-talet en strukturomvandling inom bostadssektorn, som innebär att nyproduktionen av bostäder minskat och ersatts av en ökad ombyggnads-

och underhållsverksamhet. Den totala byggproduktionen i form av investeringar och underhåll i permanenta bostäder i bostadssektorn mätt i 1980 års priser var år 1983 enligt SCB:s nationalräkenskaper dock av nästan samma omfattning som i början av 1970-talet eller ca 33 miljarder kronor. Sistnämnda år färdigställdes 100 000 nya lägenheter. År 1983 färdigställdes ca 43 400 lägenheter och för ca 26 000 beviljades ombyggnadslån. Motsvarande siffror (preliminära) för år 1984 var 35 000 resp. 36 000 lägenheter. År 1983 påbörjades enligt SCB byggandet av ca 36 800 lägenheter medan påbörjandet under 1984 preliminärt kan beräknas till ca 33 000.

Enligt kommunernas bedömningar i bostadsförsörjningsprogrammen för perioden 1984—1988 kommer nybyggandet att minska jämfört med år 1983. För de tre första åren av programperioden har kommunerna redovisat ett planerat påbörjande av i genomsnitt 34 400 lägenheter per år. Erfarenhetsmässigt blir det faktiska påbörjandet lägre. Med utgångspunkt i uppgifter om långivningens omfattning kan påbörjandet år 1985 beräknas bli av ungefär samma omfattning som år 1984.

Vad nu kortfattat redovisats om omstruktureringen m. m. inom bostadssektorn har gjort det nödvändigt för statsmakterna att — med bibehållande av ett bostadssocialt synsätt — fatta vissa beslut i avsikt att påverka och underlätta en strukturomvandling. I sammanhanget kan erinras om att riksdagen i december 1983 (prop. 1983/84:40 bil. 9, BoU 11) beslöt om ett särskilt program för att förbättra bostadsbeståndet. Vid samma tillfälle beslöts också om vissa ändringar för planeringen av bostadsbyggandet och i bostadsfinansieringssystemet m. m.

Det bör också erinras om att bostadskommittén har i uppdrag att göra en översyn av bostadspolitiken. Kommittén avgav år 1984 ett delbetänkande. Kommitténs arbete beräknas i budgetpropositionen vara avslutat under år 1985.

I detta inledande avsnitt bör även vissa uppgifter om samhällets stöd till bostadsproduktionen något beröras. Subventionerna till bostadssektorn beräknade såsom bostadsbidrag, räntebidrag och skattesubventioner till egnahemsägare har ökat kraftigt sedan mitten av 1970-talet. Totalt har stödet ökat från ca 8 miljarder kronor år 1975 till drygt 27 miljarder kronor år 1984. Förhållandet mellan de olika stödformerna har också ändrats. Skattesubventionerna har ökat mest medan bostadsbidragen svarar för den minsta ökningen. Skattesubventionernas andel har ökat från en tredjedel till drygt 40 % av de totala subventionerna under perioden 1975—1984. Räntebidragens andel har ökat från en fjärdedel till drygt en tredjedel under perioden. De generella inte inkomstprövade subventionerna svarar sålunda för en allt större del av det totala bostadsstödet. Det bör erinras om att staten erhåller vissa inkomster i form av hyreshusavgift och fr. o. m. 1985 i form av statlig fastighetsskatt.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 9) anförs att bostadssektorns belastning

på statsbudgeteten i nuvarande statsfinansiella läge alltfjämt är för hög. En omfördelning inom hela bostadssektorn anges i budgetpropositionen vara önskvärd för att en social bostadspolitik skall kunna bedrivas även i framtiden. En omfördelning skall ta sikte på en rättvis fördelning av samhällets bostadsstöd. Införandet av den statliga fastighetsskatten anses vara det instrument som tillsammans med räntebidragssystemet bäst svarar mot kravet på ett rättvist och solidariskt omfördelningssystem inom bostadssektorn.

Nedan behandlar utskottet i anslutning till förslag i budgetpropositionen och i motioner frågor om utformningen av samhällets stöd till bostadsbyggandet och om inriktning m. m. av detta byggande.

4.2 Bostadsbyggandets inriktning m. m.

I detta avsnitt behandlar utskottet sex motioner i vilka tas upp frågor om bostadsbyggandets inriktning.

I budgetpropositionen (bil. 13, s. 19—22) aktualiseras frågan om ungdomens bostadssituation. Föredragande statsrådet redovisar sammanfattningsvis det arbete med ungdomsboendefrågorna som utförts av en arbetsgrupp inom bostadsdepartementet. Gruppen har i betänkandet (Ds Bo 1984:10) Bostäder åt unga redovisat förslag till hur man kan underlätta för ungdomar att få sin första egna bostad.

Arbetsgruppen föreslår åtgärder som syftar till att underlätta för kommunerna att få fram bostäder åt unga upp till 25 år. Bostäderna avses i första hand fungera som en "första bostad" för dem fram till dess att de kan få en bostad på den vanliga bostadsmarknaden. Tillkomsten av sådana bostäder föreslås underlättas genom s. k. ungdomskontrakt, ekonomiskt stöd från staten till ny- och ombyggnad samt vissa ändringar i normkraven i fråga om tillgänglighet m. m.

Vidare föreslår arbetsgruppen att bostadsstyrelsen ges i uppdrag att i samråd med planverket sammanställa exempel på hur boende för ungdomar kan åstadkommas vid ombyggnader i olika typer av bebyggelse.

Arbetsgruppens förslag har remissbehandlats. Förslaget anges i budgetpropositionen ha fått ett blandat mottagande. Med hänsyn härtill föreslås inte några ändringar i gällande hyres- och byggnadslagstiftning. Därmed anges det av arbetsgruppen föreslagna produktionsstödet inte vara aktuellt. Beträffande förslaget om lättnader i vissa normkrav erinras om att kommunerna enligt förslaget till ny plan- och bygglag genom planbestämmelser får möjligheter att differentiera kvalitetskraven för ombyggnad inom ett bostadsområde om området ändå får långsiktigt godtagbara egenskaper.

I budgetpropositionen föreslås ett statligt stimulansbidrag för en försöksverksamhet rörande bostäder åt unga. Försöksverksamheten bör enligt föredragandens uppfattning gälla bl. a. nya former för ungdomsbostä-

der och ungdomsboende, formerna för ungas deltagande i planeringen m. m. samt åtgärder för att förmedla bostäder åt unga. Bidraget som föreslås vara ett engångsbidrag utbetalas till kommuner som vidtar extra ordinära åtgärder för att förbättra ungdomars boende. Medel för verksamheten föreslås belasta anslaget A 2 Kommittéer m. m.

I motionerna 2139 (m) yrkande 1, 2152 (c) yrkande 4 och 2801 (fp) yrkande 20 samtliga motioner såvitt nu är i fråga föreslås riksdagen besluta att medel för en försöksverksamhet inte skall avsättas. I den förstnämnda motionen anförs att en förenkling av lånereglerna och byggnormerna skulle vara till verklig hjälp för de unga i deras möjligheter att komma in på bostadsmarknaden. I motion 2152 (c) betonas vikten av att små och billiga bostäder finns att tillgå. I denna motion förordas även vissa lättnader i normkraven i fråga om tillgänglighet. I fp-motionen framförs uppfattningen att kommunerna bör ta ansvar för åtgärder i avsikt att förbättra ungdomars boende.

Även i motionerna 2734 (m) och 2294 (c) tas upp frågan om de ungas boende. Motiveringen för förslaget i motion 2294 återfinns i motion 2291 (c).

I motion 2734 (m) anförs att unga människor inte skall hänvisas till en bostadsmarknad vid sidan av den ordinarie. En avreglering av bostadsmarknaden och ett bevarande av mindre lägenheter innebär enligt motionärerna att större möjligheter skapas för unga människor att på likvärdiga villkor med andra medborgare skaffa sig en egen bostad. En sektorisering av bostadsmarknaden till unga människors nackdel finns det anledning att motsätta sig. Ett riksdagens tillkännagivande av vad i motionen förordats föreslås.

Yrkandet i motion 2294 (c) går ut på att riksdagen bör besluta att hos regeringen begära förslag som underlättar ungdomars möjlighet att få bostad i enlighet med vad i motionen anförts. Motionärerna anser bl. a. att saneringstakten måste sänkas och hållas på en nivå så att avgången av billiga lägenheter inte överstiger nytillskottet av sådana lägenheter. Fler smålägenheter bör byggas. Kommunerna bör aktivt verka för att områden med brist på smålägenheter kompletteras med sådana.

Utskottet delar vad i de två sistnämnda motionerna anförts om vikten av att kommunerna aktivt medverkar när det gäller att förbättra ungdomars situation på bostadsmarknaden. Vad i dessa motioner förordats ligger också i linje med vad i budgetpropositionen angivits om utformningen m. m. av olika åtgärder för att förbättra de ungas boende. Det finns anledning att erinra om vad i budgetpropositionen angivits om att det finns skäl att gå vidare i riktning mot att ge kommunerna en alltmera självständig ställning i förhållande till staten i frågor som bl. a. rör bostadsförsörjning. Utskottet vill för egen del tillägga att en sådan inriktning sedan länge varit en av utgångspunkterna för bostadspolitiken och att det givetvis i olika sammanhang finns anledning att vidta åtgärder i avsikt att

ytterligare stärka det kommunala inflytandet på bostadsförsörjningen. Med beaktande av de olika övergripande beslut för verksamheten som naturligen faller på statsmakterna är det både önskvärt och lämpligt att frågor om bostadsförsörjningens närmare utformning anförtros kommunerna. Utskottet har inte anledning till annan uppfattning än att kommunerna i sin planering och vid genomförandet av de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen även beaktar sådana frågor som anhängiggjorts i motionerna 2734 (m) och 2294 (c). Vad i motionerna föreslagits kan därför väntas övervägas i den kommunala planeringen och utan något riksdagens särskilda beslut.

Vad nu anförts innebär emellertid att det finns skäl att stödja en *försöksverksamhet rörande bostäder åt unga*. Som framgått av budgetpropositionen finns motiv för en sådan försöksverksamhet. Utskottet ansluter sig till vad i budgetpropositionen anförts om verksamhetens inriktning och avstyrker motionerna 2139 (m) yrkande 1, 2152 (c) yrkande 4 och 2801 (fp) yrkande 20 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga. Anslagsfrågan behandlar utskottet i betänkande BoU 1984/85:15.

Förslag som syftar till att skapa ett *socialt inriktat boende* förs fram i motion 2680 (vpk). I motionens yrkande 1 begärs förslag till åtgärder för att förverkliga utvecklingen av ett sådant boende. I yrkande 3 föreslås åtgärder för att åstadkomma en redovisning av planer på experiment med socialt boende inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen. Motionärerna betonar vikten av särskilda insatser i samband med bostadsförbättring när det gäller miljön och framhåller att nya boendeformer behövs som gör det möjligt att förverkliga ett boende som ger större gemenskap än dagens.

Utskottet har tidigare (se bl. a. CU 1982/83:22 s. 22 och BoU 1983/84:23 s. 17—18) behandlat yrkanden med samma innebörd som de nu redovisade och därvid bl. a. anfört att det finns behov av ett sådant socialt boende som motionärerna aktualiserat samt att ett sådant boende är möjligt att förverkliga inom ramen för nuvarande norm- och lånesystem. Beträffande frågan om redovisning av experiment med socialt boende i de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen anförde utskottet vid den tidigare behandlingen att det kunde antas att kommunerna om så befanns lämpligt redovisade de av motionärerna begärda uppgifterna.

Utöver vad nu anförts bör framhållas att kollektivboende i Sverige har prövats i många olika former. Under de senaste åren har ett trettiotal kollektivhusprojekt förverkligats. Statens råd för byggnadsforskning har tagit initiativ till en kunskapsöversikt i vilken bl. a. skall ingå en redovisning av alternativa boendeformer. Denna kunskapsöversikt kommer enligt vad utskottet erfarit att publiceras hösten 1985. Dessutom bör erinras om att vid den bostadsmässa (Bo 85) som kommer att äga rum våren 1985 olika frågor om framtidens boende kommer att debatteras och diskuteras. I detta sammanhang kan på goda grunder antas att även frågor om kollektiva boendeformer kommer att uppmärksammas.

Med hänvisning till tidigare ställningstaganden och till pågående aktiviteter finner utskottet det inte erforderligt eller meningsfullt att föreslå riksdagen vad motionärerna påyrkat. Som framgått av vad nu anförts har vissa av de förslag som tagits upp i motionen uppmärksammats medan andra kommer att behandlas. Motion 2680 (vpk) yrkandena 1 och 3 avstyrks därför.

Planeringen av bostadsbyggandet i Stockholms län tas upp i motion 2207 (vpk). Med hänvisning till vad i motion 2205 (vpk) anförts föreslås ett riksdagens tillkännagivande beträffande ett bostadsbyggnadsprogram för Stockholm län. I den sistnämnda motionen framhålls bl. a. vikten av att kompetensfördelningen mellan staten, landstinget och kommunerna omprövas grundligt. Motionärerna anser bl. a. att landstinget på sikt bör kunna ta över vissa uppgifter som i dag handläggs av kommunerna och nämner som exempel bostadsbyggandet. Landstinget skulle enligt motionärernas uppfattning ha ansvar för att kommunerna tar fram övergripande bostadsbyggnadsplaner medan kommunerna liksom för närvarande bör ha ansvar för detaljplaneringen. Landstinget föreslås få möjlighet att tillgripa sanktioner mot en kommun som vägrar att följa det regionala bostadsbyggnadsprogrammet.

År 1958 bildades Stor-Stockholms planeringsnämnd. En huvuduppgift för nämnden är att i samråd med kommunerna och länsmyndigheterna upprätta ett regionalt bostadsförsörjningsprogram. Huvudmän för planeringsnämnden är Stockholms kommun och Stockholms förorters samarbetsnämnd. Kommunerna deltar frivilligt i nämndens arbete.

Av vad nu kortfattat redovisats framgår att bostadsförsörjningsprogram omfattande praktiskt taget hela Stockholms län utarbetats inom ramen för planeringsnämndens verksamhet. Redan på denna grund avstyrker utskottet yrkandet i motion 2207 (vpk). Därutöver vill utskottet uttrycka uppfattningen att eventuella förändringar i nu gällande ansvarsfördelning bör initieras av kommunerna själva och genomföras endast om kommunerna är överens om önskvärdheten av förändringarna. Ett sådant synsätt låter sig väl förenas med uppfattningen om att kommunerna har det primära ansvaret för planeringen och genomförandet av bostadsbyggandet.

4.3 Finansieringen av bostadslångivningen

Riksdagen beslöt år 1984 (BoU 1983/84:28) om ett *nytt system för finansiering av bostadslån*. Sammanfattningsvis innebar beslutet följande. Ett särskilt statsägt kreditaktiebolag, numera Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag, inrättades med uppgift att låna upp de medel som behövs för utlåning genom bostadsverket avseende lån för nybyggnad och ombyggnad. Bostadsverket kommer liksom för närvarande att ansvara för låneprövningen och låneförvaltningen, dock med den ändringen att verket kommer att sköta dessa åligganden för kreditaktiebolagets räkning. Över-

gången till det nya systemet sker så att bolaget fr. o. m. den 1 juli 1985 skall tillhandahålla medel för utbetalningar som sker fr. o. m. detta datum.

Vid sin behandling förra året av frågan om ett nytt finansieringssystem m. m. hade bostadsutskottet att behandla motioner (m), (c) och (fp) i vilka yrkades avslag på regeringens förslag om ett nytt finansieringssystem m. m.

Även i motioner till årets riksmöte tas upp frågan om finansieringen av bostadslånggivningen. I motionerna 2246 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkandena 13 och 14 samt 2801 (fp) yrkande 8 föreslås riksdagen besluta avskaffa det statliga kreditaktiebolaget fr. o. m. den 1 juli 1985. I samtliga motioner föreslås också att finansieringen skall ske genom bottenlåneinstitutet BO-FAB, Spintab och Stadshypotekskassan. I c- och fp-motionerna anges bl. a. att rationaliseringsvinster skulle stå att vinna om bottenlånggivningen och den statliga bostadslånggivningen integrerades. I m-motionen anförs att bottenlåneinstitutet bättre och billigare än det statliga kreditaktiebolaget sköter den statliga bostadslånggivningen. Vissa av motionärerna föreslår att statens ekonomiska stöd till bostadsfinansieringen i fortsättningen skall ha formen av en kreditgaranti för den del av finansieringen som i dag omfattas av statligt bostadslån.

Med anledning av vad i motionerna föreslagits och anförts får bostadsutskottet anföra följande. Riksdagen har vid flera tillfällen tidigare behandlat frågan om finansieringen av bostadskreditgivningen. En genomgång av frågan gjordes dessutom år 1981 av bostadslånekommittén. Kommittén undersökte bl. a. förutsättningarna för och möjligheterna till ett statligt kreditgarantisystem och konstaterade därvid att ett sådant system hade flera nackdelar än fördelar. Bl. a. anfördes att den statliga bostadslånggivningen till sin karaktär är mera komplex än bottenlånggivningen och att den kompetens som bostadsverket genom åren förvärvat i fråga om långivningen liksom kunskapen om de problem som kan inträffa under förvaltningsskedet är en mycket värdefull tillgång inte minst för låntagarna. Slutligen anfördes i sammanhanget att staten i ett kreditgarantisystem går miste om betydande intäkter medan minskningen av statens kostnader kunde betraktas som jämförelsevis liten. Vad bostadslånekommittén anförde delades år 1983 av dåvarande civilutskottet (CU 1982/83:26) och av riksdagen.

Den ordning som fr. o. m. den 1 juli 1985 kommer att gälla för finansieringen har sålunda vid flera tidigare tillfällen prövats av utskottet och riksdagen. Utskottet har inte genom de nu framlagda motionerna eller på annat sätt förelagts förslag som ger utskottet anledning frångå sitt år 1984 fattade beslut i frågan (BoU 1983/84:28). Detta innebär bl. a. att den huvudsakliga upplåningen avseende krediter för bostadslånggivningen bör handhas av det statliga kreditaktiebolaget om vilket riksdagen beslöt vid samma tillfälle. Utskottet kan sålunda inte dela vad i motion 2707 (m) framförts om att bottenlåneinstitutet bättre och billigare än kreditaktie-

bolaget och bostadsverket skulle sköta vad som i dag motsvaras av den statliga bostadslångivningen. Bolaget har tilldelats uppgiften att låna upp de medel som behövs för den av bostadsverket administrerade utlåningen för ny- och ombyggnad m. m. Kostnaderna för bolagets verksamhet får betecknas som mycket små inte minst i förhållande till statens intäkter för administrationen m. m. av bostadslångivningen. Bostadskommittén redovisade år 1981 att det ur ekonomisk och låneadministrativ synpunkt är större nackdelar än fördelar förknippade med ett kreditgarantisystem än med ett lånesystem i huvudsak administrerat av bostadsverket. Med hänvisning till vad nu anförs avstyrker utskottet motionerna 2246 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkandena 13 och 14 och 2801 (fp) yrkande 8.

I motion 470 (vpk) yrkande 4 föreslås riksdagen ge regeringen till känna att förslag om *statlig totalfinansiering* snarast bör föreläggas riksdagen. Motionärerna reser kravet på en statlig bostads- och samhällsbyggnadsbank för totalfinansiering av bostadsbyggandet och dess följdinvesteringar varvid såväl fullständig som integrerad finansiering bör gälla.

Vad i vpk-motionen föreslagits är oförenligt med förslaget i motionerna 2246 (c), 2707 (m) och 2801 (fp) om ett upphävande av riksdagens beslut om ett nytt system för finansiering av bostadslån m. m. Motion 470 (vpk) yrkande 4 avstyrks med hänvisning härtill.

4.4 Ändring i bostadsförsörjningslagen, utformning av lånereglerna m. m.

I motion 2707 (m) yrkande 10 föreslås riksdagen begära en *utvärdering av lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande, vanligen kallad bostadsförsörjningslagen*.

Lagen ändrades senast i samband med riksdagens beslut om ett bostadsförbättringsprogram. Denna ändring trädde i kraft för mindre än ett år sedan, den 1 juli 1984.

Det nu pågående bostadsförbättringsprogrammet kommer att utvärderas år 1986. I samband med denna utvärdering finns anledning anta att även bostadsförsörjningslagens utformning m. m. kommer att överses. Utskottet är inte berett att nu förorda en översyn av lagen som ju i sin senaste lydelse varit i kraft endast en kort tid. Motion 2707 (m) yrkande 10 avstyrks.

I två motioner — motionerna 2246 (c) yrkande 3 och 2801 (fp) yrkande 10 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga — behandlas *lånebestämmelsernas detaljeringsgrad m. m.* I den förstnämnda motionen framhålls att centerns förslag att föra över låneverksamheten till bottenlåneinstituten tillsammans med förslagen om väsentligt förenklade regler för bostadslångivningen gör att låneverksamheten kan rationaliseras. I fp-motionen anges att bl. a. bostadslångivningssystemet är så omfattande och svåröverskådligt att tillfredsställande överblick saknas. I motion 2707 (m) anförs

motivledes att bl. a. bostadslånesystemet bör ses över i avsikt att minska krångel och regleringar.

Utskottet har vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden tidigare och senast 1984 (BoU 1983/84:23 s. 20—21) framhållit värdet av ett enkelt och lättöverskådligt lånesystem. De principiella utgångspunkterna om ett enklare finansieringssystem torde delas av alla. Enligt vad utskottet erfarit pågår i bostadsdepartementet och inom bostadsstyrelsen olika projekt som syftar till att göra lånesystemet överskådligare. Enligt utskottets uppfattning torde bl. a. ökade informationsinsatser verksamt kunna bidra till att göra bostadslånesystemet mindre svårbegripligt för låntagarna. Utskottet, som sålunda inte har någon annan uppfattning än motionärerna beträffande vikten av ett enkelt lånesystem, finner det, bl. a. mot bakgrund av pågående arbete, inte meningsfullt med ett riksdagens tillkännagivande. Pågående arbete bör ge utgångspunkt för överväganden om förenklingar. Utskottet förutsätter för övrigt att regeringen kontinuerligt beaktar olika möjligheter till förenklingar och förelägger riksdagen de förslag i frågan som kan visa sig lämpliga. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2246 (c) yrkande 3 och 2801 (fp) yrkande 10 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

Förslag om *förtida inlösen av mindre lån* tas upp i motion 2246 (c). I yrkande 2 i motionen föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att vissa lånetyper på tillhoppa ca 10 miljarder kronor bör kunna lösas in i förtid. Frågan om förtida inlösen tas motivledes upp i motion 2707 (m) och i budgetpropositionen (bil. 13 s. 43). I budgetpropositionen erinras om att riksdagen tidigare anmodat regeringen att redovisa hur förtida inlösen skulle kunna ske. Bostadsstyrelsen har i november 1984 redovisat sin syn på frågan och därvid bl. a. funnit skäl föreligga för en verksamhet med förtida inlösen av bl. a. vissa av de låneformer som nämnts i motion 2246 (c).

Enligt vad utskottet erfarit kommer bostadsdepartementet att i samarbete med finansdepartementet, bostadsstyrelsen och riksrevisionsverket ytterligare överväga hur ett system med förtida inlösen skall utformas. Avsikten är att regeringen senast i 1986 års budgetproposition skall lämna förslag i frågan. Utskottet förutsätter att så sker och vill understryka vikten av att förslaget föreläggs riksdagen utan ytterligare tidsutdräkt. I avvaktan på pågående överväganden bör riksdagen inte nu göra det i motion 2246 (c) yrkande 2 förordade tillkännagivandet.

4.5 Vissa förutsättningar och villkor för statliga bostadslån m. m.

Under denna rubrik behandlar utskottet 17 motionsyrkanden i vilka förs fram förslag om ändringar huvudsakligen i bostadsfinansieringsförordningen (BFF).

Inledningsvis behandlar utskottet motion 2707 (m) yrkande 12 vari

hemställs att riksdagen beslutar att systemet med *produktionskostnadsanpassad belåning* (pk-belåning) avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985. I motion 2139 (m) anges att minskningen på räntebidraganslaget blir 100 milj. kr. för nästa år om pk-långivningen avskaffas.

Pk-belåningen, som tillämpas vid nybyggnad av andra hus än styckebyggda småhus, innebär att lån och räntebidrag kan baseras på den faktiska produktionskostnaden i stället för på det schablonberäknade låneunderlaget.

I motion 2139 (m) anförs att pk-belåningen leder till sämre kostnadsmedvetande hos byggherrar och att systemet resulterat i ökade kostnader. Ett avskaffande av pk-belåningen behöver enligt motionärernas uppfattning inte leda till ökade boendekostnader eftersom effektivare produktion och ändrade byggnormer kan kompensera effekterna av en slopad pk-belåning.

Enligt utskottets uppfattning kan finnas fog för uppfattningen att systemet med pk-belåningen medför att låntagaren blir relativt okänslig för ändringar i produktionskostnadsnivån. Det kan dock hävdas att belåningsmetoden är en förutsättning för att många projekt över huvud taget skall kunna förverkligas med tanke på de s. k. överkostnaderna. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att metoden för fastställande av tidskoefficienten ändrades i december 1983 och att bostadsstyrelsen tilldelats tillfälliga resurser för att utreda formerna för en utvidgad kostnadsuppföljning så att begränsningen av uppräkningskoefficienten inte kompenseras via pk-belåningen. Enligt vad utskottet erfarit kommer bostadsstyrelsen senare under våren 1985 att redovisa resultatet av sitt uppdrag. Slutligen bör erinras om att regeringen har beslutat att uppräkningskoefficienten skall begränsas till 3 % under år 1985.

Som framgår av vad nu anförts har olika åtgärder vidtagits i avsikt att begränsa ökningarna och byggkostnaderna. Resultatet av vissa pågående överväganden m. m. bör avvaktas. Utskottet avstyrker sålunda motion 2707 (m) yrkande 12.

Markvillkoret i samband med statlig bostadslångivning innebär enligt huvudregeln att bostadslån i princip endast beviljas om kommun har förmedlat den mark på vilken byggnadsföretaget skall genomföras. Bostadslån får dock lämnas även i annat fall om kommun tillstyrkt det. Från huvudregeln gäller vissa undantag från markvillkoret i saneringsområden. Under viss förutsättning gäller inte villkoret om ansökan om lån ges in före den 1 juli 1985. Inte heller gäller villkoret för ny- och ombyggnad av styckebyggda småhus i ärenden som kommer in till förmedlingsorganet i kommunen före utgången av juni 1987.

I motionerna 2152 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkande 18 såvitt nu är i fråga och 2801 (fp) yrkande 13 föreslås att *markvillkoret* helt avskaffas. I motionen föreslås markvillkoret avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985. I denna motion anförs att syftet bl. a. med markvillkoret är att starkt försämra

för enskilt byggande. I c-motionen framförs uppfattningen att markvillkoret bromsar bostadsbyggandet och att det i dag inte fyller någon viktig funktion. I fp-motionen hävdas att förhållandena på bostadsmarknaden har förändrats avsevärt sedan markvillkoret infördes.

Utskottet kan inte dela motionärernas uppfattning om det lämpliga i att avskaffa markvillkoret. Utskottet har tidigare och senast våren 1984 (BoU 1983/84:23 s. 22) haft att behandla motioner i vilka yrkats att markvillkoret helt skulle avskaffas. Utskottets majoritet (s, c, fp, vpk) har avstyrkt dessa förslag. Inte heller nu finns tillräckliga skäl tillstyrka motionerna. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att kommunerna, som tillagts väsentliga uppgifter avseende bostadsförsörjningen, också ges reella möjligheter att genomföra bostadsbyggnadsprogrammen. Markvillkoret är ett instrument bland flera när det gäller möjligheterna för kommunerna att förverkliga den bostadspolitiska målsättningen. Utskottet kan inte dela vad i motionerna framförts som motiv för yrkandet att avskaffa markvillkoret. Motionerna 2152 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkande 18 såvitt nu är i fråga och 2801 (fp) yrkande 13 avstyrks.

I motion 2707 (m) yrkande 18 såvitt nu är i fråga hemställs att *konkurrensvillkoret avskaffas*.

Bostadslån för nybyggnad av annat hus än småhus som skall bebos av lånesökanden utgår i princip endast om byggnadsarbetena upphandlats genom införande av anbud och genom prövning och antagande av anbud utan föregående förhandling med anbudsgivare; det s. k. konkurrensvillkoret.

Beträffande konkurrensvillkoret finns anledning hävda uppfattningen att detta låneförbehåll ökar kommunernas möjligheter att aktivt ta det ansvar för bostadsförsörjningen de tilldelats. Utskottet kan inte dela motionärernas mening om att villkoret skall avskaffas. Motion 2707 (m) yrkande 18 såvitt nu är i fråga avstyrks.

Bostadslån till nybyggnad efter brandskada behandlas i motion 652 (m). Som motionären redovisar gäller enligt bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter att när bostadslån till ombyggnad efter brandskada beviljas ersättning från försäkringsbolag skall frånräknas den i bostadslåneärendet godkända kostnaden. Någon regel om avräkning finns inte vid nybyggnad efter brand. Motionären anser att även i nybyggnadsfallen ersättning från försäkringsbolag skall frånräknas.

Utskottet finner det rimligt att samma ordning tillämpas i såväl nybyggnads- som ombyggnadsfallen. Enligt vad utskottet erfarit avser bostadsstyrelsen komplettera regelsystemet i enlighet med vad i motionen förordats. Det i motionen begärda tillkännagivandet tjänar därmed inget reellt syfte varför utskottet avstyrker motion 652 (m). Vad i motionen föreslagits kommer sålunda att tillgodoses utan någon riksdagens åtgärd.

I motion 910 (m) förordas ett förtydligande av bostadsfinansieringsförordningen (BFF) i avsikt att uppnå en reduktion av *bostadslån vid bene-*

fika förvärv m. m. I motionen anförs att exempel finns där kommun genom bidrag och ränte- och amorteringsfritt lån i praktiken skänkt tomter till de presumtiva husägarna. Motionären hävdar att det kan anses att tomterna är en gåva från kommunen. I formell mening beräknas dock "kostnaden" för tomten när bostadslånet bestäms. Låntagarna erhåller sålunda ett statligt bostadslån t. o. m. förenat med räntebidrag för kostnader de inte haft. Enligt motionärens uppfattning kan det inte ha varit avsikten att så skulle kunna ske. Uppenbarligen bör gällande förordning ändras så att det inte längre blir möjligt att erhålla bostadslån som inte motsvaras av någon reell kostnad.

Utskottet vill anföra följande. Som anges i motionen har i tillämpningsföreskrifterna till 27 § BFF angivits att reducering av bostadslån skall göras vid benefikt förvärv t. ex. genom gåva. Innebörden av 27 § är att hindra att egnahemsägare får mer i lån än vad som behövs för att täcka den verkliga kostnaden. I detta sammanhang kan erinras om att riksdagen på förslag av civilutskottet (CU 1982/83:22) medverkat till en ändring av BFF så att det numera inte är möjligt att få bostadslån för styckebyggda småhus med högre belopp än som behövs för att lånet tillsammans med underliggande kredit skall motsvara produktionskostnaden. Vad i motionen tas upp ger sålunda uttryck för samma principiella uppfattning; bostadslån skall inte utgå om lånet inte avser att täcka en verklig kostnad. Förtydliganden har som framgått ovan tagits in i BFF om reducering av bostadslån vid vissa benefika förvärv. Svårigheter kan vara förknippade bl. a. med att avgöra huruvida vissa lånekonstruktioner i realiteten kommer att ge upphov till kostnader för låntagaren. Det är därför enligt utskottets uppfattning angeläget att vissa ytterligare överväganden vidtas i avsikt att så långt möjligt motverka att den situation som beskrivs i motionen uppstår. Vad utskottet nu med anledning av motion 910 (m) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet förutsätter att — om så befinns lämpligt — åtgärder i linje med vad nu förordats vidtas utan någon ytterligare redovisning till riksdagen.

I två motioner — motionerna 1136 (s) och 2141 (s) — behandlas finansieringen av *kostnader för parkeringsplatser och garage*. I den förstnämnda motionen föreslås en ändring av nuvarande bestämmelser så att bostadsfinansieringssystemet anpassas för att de boende inte skall belastas med orimligt höga kostnader för parkeringsplatser. I den sistnämnda motionen begärs en översyn av BFF så att vid ombyggnad av flerbostadshus garage blir belåningsbart.

Med anledning av en motion (s) begärde riksdagen år 1981 (CU 1980/81:29) en översyn av länreglerna för garage i avsikt att samordna dessa regler för olika upplåtelseformer. Med anledning av riksdagens begäran gjordes vissa ändringar i BFF. Utskottet är inte berett att nu förorda ytterligare ändringar i bestämmelserna om garage. Motionerna 1136 (s) och 2141 (s) avstyrks.

Frågan om *konstnärlig utsmyckning i bostadsområden* tas upp i motionerna 1477 (s) och 2672 (vpk). I båda motionerna föreslås en höjning av det schablonmässigt beräknade tillägget som enligt BFF kan utgå till konstnärlig utsmyckning och gestaltning.

Statens stöd till konstnärlig utsmyckning behandlades av bostadsutskottet år 1984 (BoU 1983/84:23 s. 28–29). Efter att ha redovisat vad i en motion (s) anförts om skäl för ett ökat statligt stöd till konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena anförde utskottet följande.

Enligt 10 § förordningen (1978:384) om beräkning av låneunderlag och pantvärde för bostadslån får i fråga om flerfamiljshus och vissa småhus ett tillägg till låneunderlaget vid ny- och ombyggnad göras för skälig kostnad för konstnärlig utsmyckning eller gestaltning med högst 10 kr. per m² våningsyta. Av tillgängliga uppgifter framgår emellertid att denna möjlighet endast utnyttjats i mindre omfattning. Enligt en av bostadsstyrelsen genomförd undersökning utnyttjades sålunda långivningen till konstnärlig utsmyckning och gestaltning för perioden 1976–1978 endast till 13 % av ett maximalt utnyttjande.

Det finns enligt utskottets uppfattning mot bakgrund av de ovan lämnade uppgifterna anledning att göra en översyn av gällande *finansieringsbestämmelser avseende den konstnärliga utsmyckningen m. m.* i våra bostadsområden. Denna översyn bör i enlighet med vad som föreslås i motion 2416 (s) syfta till att som ett komplement till den nuvarande långivningen införa ett bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m. En utgångspunkt för övervägandena i denna del bör enligt utskottets mening vara att det statliga bidraget skall förutsätta ekonomiska insatser också från berörda bostadsföretag och/eller kommuner. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att som förutsättning för de i december 1983 beslutade statliga bidragen för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder gäller att kommunen förbinder sig att lämna ett bidrag. Även i den nyligen avlämnade propositionen 1983/84:145 bil. 2 har föreslagits ett statligt bidrag under förutsättning att kommunerna bidrar med ett belopp som är minst lika stort som det statliga bidraget. Detta förslag behandlas nedan (avsnitt 4.14.1). Den nu förordade översynen bör ske skyndsamt och regeringen bör snarast för riksdagen redovisa sin syn på hur frågan bör lösas. Utskottet vill i detta sammanhang också betona vikten av att berörda myndigheter på ett aktivt sätt medverkar till en bättre information om gällande regler för konstnärlig utsmyckning m. m.

Vad utskottet med anledning av förslaget i motion 2416 (s) anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottet.

Frågan om stödet till konstnärlig utsmyckning behandlas — med anledning av riksdagens nu nämnda beslut — i budgetpropositionen (bil. 13 s. 40–41). I propositionen anförts att bostadsstyrelsen föreslagit en höjning av det maximala beloppet för lånetillägg till 25 kr./m² primär bruksarea och görs bedömningen att det statliga stödets storlek inte är den enda, eller kanske ens den främsta förklaringen till att stödet utnyttjas dåligt. Möjligheten att erhålla s. k. produktionskostnadsanpassad belåning gör enligt föredragande statsrådets uppfattning att lånetillägget för konstnärlig ut-

smyckning inte utgör taket för vad som kan finansieras med statligt bostadslån. Mot denna bakgrund och med hänsyn till det statsfinansiella läget förordas ingen höjning av det statliga stödet till konstnärlig utsmyckning.

Även om stor hänsyn bör tas till vad i budgetpropositionen anförts främst om det statsfinansiella läget kan erinras om vad i motion 1477 (s) angivits om den relativt begränsade kostnadsökning som väntas bli följden av en höjning av lånetillägget i enlighet med bostadsstyrelsens förslag. Den relativt begränsade ökningen av de samhällseliga kostnaderna i form av bostadslån och räntebidrag får ge vika vid en jämförelse med det angelägna i att tillföra våra bostadsområden konstverk m. m. som skänker liv åt miljön.

Som anförts i motion 1477 (s) kan den förordade höjningen av lånetillägget anses vara en första åtgärd. När resultatet av vad motionärerna och utskottet förordat föreligger kan finnas anledning att åter aktualisera frågan. Utskottet förutsätter att regeringen fortlöpande följer utvecklingen och lämnar riksdagen förslag till eventuella ytterligare åtgärder.

Vad i motionerna 1477 (s) och 2672 (vpk) föreslagits om höjningen av det maximala lånetillägget till 25 kr. per m² primär bruksarea samt om vissa ytterligare åtgärder bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Den av motionärerna och utskottet nu förordade höjningen av lånetillägget bör gälla i låneärenden i vilka preliminära beslut fattas efter den 30 juni 1985.

Ändringar i bostadsfinansieringsförordningen begärs också i motionerna 2707 (m) yrkande 3, 2669 (m) yrkande 1 och 2152 (c) yrkande 10.

I motion 2707 (m) yrkande 3 föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att staten vid ombildning av fastighet från hyresrätt till bostadsrätt skall erbjuda bostadsrättsföreningarna rätt att överta befintliga bostadslån.

Enligt bestämmelser i BFF kan bostadslån övertas för sådana förvärv som en bostadsrättsförening gör vid ombildning från hyresrätt till bostadsrätt. Låneandelen blir den för bostadsrättsföreningar gällande.

Bostadsutskottet som hade att behandla ett motsvarande motionsyrkande år 1984 (BoU 1983/84:23 s. 22) avstyrkte då enhälligt yrkandet med hänvisning till gällande ordning.

Utskottet, som vidhåller sitt nu redovisade ställningstagande, finner det rimligt att även vid ombildning från hyresrätt till bostadsrätt låneandelen bestäms enligt vad som eljest gäller för bostadsrätter. Motion 2707 (m) yrkande 3 avstyrks.

I 64 § *bostadsfinansieringsförordningen (BFF)* finns regler om förmedling av bostäder när statliga bostadslån utgår. Bl. a. anges att bostadslån avseende flerfamiljshus och småhus som upplåts med hyresrätt kommer att beviljas och får övertas endast om lånesökanden tillförsäkrar kommunen rätt att förmedla upplåtelse av bostäder. Länsbostadsnämnden kan på kommunens begäran besluta att den nu beskrivna ordningen skall gälla.

I motion 2669 (m) yrkande 1 föreslås att 64 § BFF upphävs.

Enligt utskottets uppfattning finns goda skäl att på olika sätt göra det möjligt för kommunerna att — inom ramen för det ansvar för bostadsförsörjningen de tillagts — föra en aktiv politik vid förmedling och fördelning av nytillkommande och ledigblivna lägenheter. För att förverkliga en sådan politik har som bl. a. framgått av motionen olika åtgärder vidtagits. Med exempel från Stockholm anför motionärerna att praktiskt taget alla lediga lägenheter utom direkta byten ställs till bostadsförmedlingens förfogande. Detta perspektiv inger enligt motionärerna oro. Utskottet kan inte dela denna uppfattning. En aktiv kommunal bostadsförmedling är ett viktigt inslag när det gäller att förverkliga målsättningen om en social bostadspolitik; en politik som utskottet ansett och fortfarande anser bör vägleda olika bostadspolitiska reformer. Den närmare uttolkningen av denna politik har som framgått ovan anförtrots kommunerna. Utskottet finner bl. a. mot bakgrund av vad nu anförts inte skäl förorda den ändring av BFF som motionärerna föreslår. Motion 2669 (m) yrkande 1 avstyrks sålunda.

Kommuns ansvar för förlust på bostadslån på småhus och fördelningen av uppkomna förluster mellan stat och kommun tas upp i motion 2152 (c) yrkande 10.

Enligt 19 § BFF utgår bostadslån för småhus som skall bebos av låntagaren endast om kommun åtar sig att, om förlust uppkommer på lånet, svara gentemot staten för sådan förlust intill ett belopp som motsvarar 40 % av låneskulden vid förlusttillfället. Enligt bostadsstyrelsens föreskrift till paragrafen ansvarar kommun i första hand för uppkommen förlust.

Motionärerna föreslår att borgensåtagandet utformas så att staten och kommunerna solidariskt svarar för 60 resp. 40 % av den verkliga förlusten.

Utskottet har erfarit att bostadsstyrelsen vid överläggningar med Kommunförbundet tagit upp frågan om det kommunala ansvarstagandet bl. a. i samband med exekutiva auktioner. Resultat av dessa överläggningar bör avvaktas, varför utskottet avstyrker bifall till motion 2152 (c) yrkande 10.

Slutligen behandlas i detta avsnitt sex motioner i vilka föreslås att den låneverksamhet som bostadsstyrelsen administrerar skall ges ökad omfattning eller att tidigare avskaffade låne- och bidragsformer skall införas.

Ett återinförande av vinterbidragen begärs i motion 930 (s) — motivering- en för yrkandet återfinns i motion 929 (s).

Dessa bidrag avskaffades vid halvårsskiftet 1977. Bidragen hade främst sysselsättningspolitisk karaktär. Ett motiv för att avskaffa dem angavs i 1977 års budgetproposition vara att det inom ramen för bostadslångivningen fanns andra instrument att begränsa säsongvariationerna i byggandet. Bostadsstyrelsen har förordat att vinterbidrag av administrativa skäl återinförs för styckebyggda småhus.

Det finns enligt utskottets uppfattning inte tillräckliga skäl för riksdagen att förorda att vinterbidragen åter införs. Vad år 1977 anfördes i frågan får

alltjämt anses äga giltighet. Motion 930 (s) avstyrks. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att ett s. k. vintertillägg kan utgå med hänsyn till tidpunkten för när byggnadsarbetena påbörjas.

Ett återinförande av mark- och tomträttslånen föreslås i motion 2159 (vpk). Dessa båda låneformer avskaffades vid halvårsskiftet 1981. Utskottet som flera gånger tidigare och senast år 1984 (BoU 1983/84:23 s. 35) haft att behandla motioner (vpk) i vilka föreslagits ett återinförande av låneformerna har inte funnit tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka förslagen. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Motion 2159 (vpk) avstyrks.

Bostadslångivningen till renskötande samer tas upp i motion 912 (c). Yrkandet i motionen är att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vikten av att renskötande samefamiljer får lånemöjligheter för mer än en bostad med fullgod standard.

Som i motionen anförts fanns till halvårsskiftet 1982 vissa speciella regler inom det bostadspolitiska stödsystemet som tog sikte på samernas och övriga fjällbors bostadsförhållanden. Bl. a. kunde de i undantagsfall få förbättringslån för att bygga en ersättningsbostad när bostadsbehovet lämpligen inte kunde tillgodoses på annat sätt. I avsikt att snabbt lösa samernas bostadsfråga föreslogs i 1977 års budgetproposition tidsbegränsade förbättringar i stödsystemet. De särskilda reglerna upphörde som ovan framgått vid halvårsskiftet 1982.

Utskottet vill anföra följande. Självfallet har samer och övriga fjällbor samma rätt till goda bostäder som andra människor i vårt land. Emellertid finns anledning för anslutning till en uppfattning som innebär att lösningen av dessa gruppers bostadsfråga får ske inom ramen för det bostadslångivningssystem som finns för befolkningen i övrigt. Utskottet förutsätter att berörda kommuner i sin bostadsförsörjningsplanering ägnar uppmärksamhet åt den av motionären aktualiserade frågan. Utskottet är inte berett föreslå riksdagen göra det i motionen begärda tillkännagivandet. Motion 912 (c) avstyrks med hänvisning härtill.

I motion 392 (c) begärs förslag till ändrade låneregler vid *förvärv av befintliga egnahem*. Motionärerna förordar förbättrade finansieringsförutsättningar så att bostadslån kan ges även till mindre genomgripande upprustning av småhus samt vid förvärv av äldre småhus. Enligt deras uppfattning bör lånebestämmelserna ändras så att även de som köper äldre småhus kan erhålla statliga lån. Sistnämnda fråga har också tagits upp av bostadsstyrelsen i anslagsframställningen för budgetåret 1985/86. Med anledning härav behandlas den i budgetpropositionen (bil. 13 s. 36 och 39–40).

I budgetpropositionen erinras om att riksdagen flera gånger tidigare och senast år 1984 (BoU 1983/84:23 s. 21) behandlat förslag om statliga lån vid köp av äldre småhus och därvid avvisat förslagen med hänvisning till möjligheterna att på kreditmarknaden få långfristiga lån för ändamålet.

Enligt föredragande statsrådet finns med anledning av vad bostadssty-

relsen anfört inte anledning ompröva tidigare ställningstaganden.

Även utskottet vidhåller sitt ställningstagande i frågan. Som utskottet i enlighet framhöll förra året bör berättigade lånebehov tillgodoses på kreditmarknaden. De ändringar i reglerna för bostadslån vid ombyggnad som beslöts bl. a. i samband med införandet av bostadsförbättringsprogrammet får anses i allt väsentligt tillgodose möjligheterna att erhålla bostadslån till mindre omfattande ombyggnader. Motion 392 (c) avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden och till vad nu anförs.

I motionerna 1499 (c) och 2151 (s) anhängiggörs frågan om *lån m. m. för att öka tillgången på och upprustningen av fritidshus*.

I c-motionen föreslås förmånliga lån för upprustning av privata fritidshus. I ett yttrande till kulturutskottet våren 1984 (BoU 1983/84:3 y) behandlade bostadsutskottet ett motionsyrkande (c) av samma lydelse som det nu aktuella. Bostadsutskottet, som erinrade om att betydande statliga insatser inom turist- och rekreationssektorn gjorts, framhöll att stöd inom ramen för intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser i glesbygder (IKS) utgått bl. a. till restaurering och upprustning av enskilda uthyrningsstugor. Vidare anförde bostadsutskottet att statliga insatser för utbyggnad och kompletteringar av turistanläggningar kommit till stånd delvis med statliga medel. Bostadsutskottet kan tillägga att inom ramen för glesbygdstödet såväl avskrivningslån som kreditgarantier utgått till sådana fritidshus som behandlas i motion 1499 (c).

Utskottet avstyrker med hänvisning till vad nu anförs motionerna 1499 (c) och 2151 (s) den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga.

Förutom lånefrågan förordas i motion 2151 (s) en översyn av reglerna för *planbestämmelser för byggande av fritidshus*.

Vad rör den i motion 2151 (s) aktualiserade frågan om planbestämmelserna är detta främst en kommunal fråga. Åtgärder av det slag motionärerna förordar är dessutom alltför oprecisa för att kunna läggas till grund för en riksdagens begäran. För övrigt bör erinras om att riksdagen våren 1985 kommer att föreläggas förslag om en ny plan- och bygglag. I detta förslag kan bl. a. den av motionärerna aktualiserade planfrågan komma att behandlas. Utskottet avstyrker sålunda motion 2151 (s) även såvitt nu är i fråga.

4.6 Statlig finansiering av vissa gatukostnader

I budgetpropositionen (bil. 13, s. 18 och 43—44) föreslås riksdagen medge att statligt stöd lämnas för *finansiering av gatukostnader* i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordats. Regeringsförslaget innebär sammanfattningsvis följande. Lån för finansiering av gatukostnader föreslås lämnas för småhus som bebos permanent av ägaren. Lånet föreslås normalt motsvara 95 % av den avgift kommunen tar ut för gatukostnader under förutsättning att avgiften överstiger 20 000 kr. Den maximala amor-

teringstiden för lånen som skall amorteras enligt annuitetsprincipen föreslås vara 25 år. Som säkerhet för lånet skall ställas kommunal proprieborgen. Lånet får inte övertas om fastigheten byter ägare. Räntesubventioner föreslås lämnas enligt de regler som gäller för lån till ombyggnad av småhus som skall bebos av låntagaren. De föreslagna finansieringsbestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1985 och gälla gatukostnader som kommunen debiterar fr. o. m. detta datum.

I motion 2150 (s) föreslås att den i budgetpropositionen förordade lånemöjligheten skall omfatta även hyres- och bostadsrättsfastigheter medan i motion 2152 (c) yrkande 11 föreslås att lånemöjligheten skall utvidgas till att avse även kostnader för vatten- och avloppsanläggningar.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att åtgärder vidtas som innebär bättre möjligheter än för närvarande att i vissa fall finansiera gatukostnader. Det torde nämligen med fog kunna hävdas att, såsom görs i budgetpropositionen, statligt stöd till täckning av gatukostnader i andra sammanhang än vid nybyggnad är motiverade främst av att fastighetsägaren ställs inför utgifter som han haft små möjligheter att påverka eller förutse. Vad i propositionen föreslagits får anses vara en acceptabel utformning av de statliga finansieringsbestämmelsernas omfattning och inriktning. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag.

Som anförts av den arbetsgrupp som utarbetat förslag till finansieringsbestämmelser är kostnadernas storlek per lägenhet störst för egnahemsägarna. Det stora flertalet fastigheter som på några års sikt, enligt arbetsgruppen, kan komma att beröras av gatukostnadsersättningen utgörs av egnahem. Det kan i och för sig ur ett längre perspektiv finnas skäl att ge finansieringsbestämmelserna den omfattning som förordas i motion 2150 (s). Emellertid får vid konkurrens om begränsade resurser den omfattning som arbetsgruppen förordat och regeringen föreslagit anses rimlig.

Inte heller kan utskottet ställa sig bakom förslaget i motion 2152 (c) yrkande 11 om att kostnaderna för va-anläggningar skulle omfattas av de i propositionen föreslagna finansieringsbestämmelserna. Vad motionärerna anført är alltför allmänt hållet för att kunna utgöra underlag för en riksdagens bedömning. Ett eventuellt stöd i form av statliga lån för sådana kostnader som aktualiserats i motionen bör under alla förhållanden inte ske inom ramen för den statliga bostadslångivningen. I avsnitt 4.8 behandlar utskottet frågan om kommunernas va-nät.

Slutligen bör erinras om att frågan om gatukostnadsbestämmelser kommer att behandlas i regeringens förslag till ny plan- och bygglag.

4.7 Hyresrabatter m. m.

Statsbidrag till *hyresrabatter* lämnas till ägare av bostadshus med hyres- eller bostadsrättslägenheter om lån lämnats enligt BFF och om byggnadsarbetena påbörjats under åren 1983 eller 1984. I vissa fall kan bidrag

lämnas även om byggnadsarbetena påbörjats under år 1982. Statsbidraget som utgår med visst belopp per m² bostadslägenhetsyta minskas årligen med en femtedel av det ursprungliga bidragsbeloppet.

I motionerna 2152 (c) yrkande 7 och 2801 (fp) yrkande 25 föreslås att riksdagen beslutar upphäva hyresrabatterna. I den sistnämnda motionen föreslås att statsbidraget avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985.

Med undantag för Norrbottens län, där rabatter i samband med ombyggnader utgår under 1985, lämnas inte nya hyresrabatter efter utgången av år 1984. Statsbidrag för hus i Norrbottens län bör kunna lämnas enligt gällande ordning. Det måste dessutom anses rimligt att statsmakterna står kvar vid sitt beslut om att hyresrabatter skall kunna utgå under den relativt begränsade tid som ursprungligen avsetts. Vad i motionerna 2152 (c) yrkande 7 och 2801 (fp) yrkande 25 föreslagits bör inte tillstyrkas.

Statlig *hyresförlustgaranti* lämnas i form av lån om huset uppförts med stöd av bostadslån enligt BFF och om statsbidrag till hyresrabatter kan lämnas. Hyresförlustgarantilån lämnas under en tid av högst tre år räknat från dagen för husets färdigställande.

I motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslås att hyresförlustgarantilånen avvecklas vid halvårsskiftet 1985. Ett liknande förslag förs — såsom utskottet uppfattat det — fram även i motion 2801 (fp) yrkande 21 såvitt nu är i fråga.

Inte heller dessa yrkanden bör bifallas. Låntagarna bör kunna utgå ifrån att givna tidsbegränsade åtaganden infrias av statsmakterna.

I detta avsnitt behandlar utskottet även motion 470 (vpk) yrkande 2 i vilket föreslås att *ränte- och amorteringsfria lån* till allmännyttiga bostadsföretag skall införas fr. o. m. år 1986 för att undvika hyreshöjningar. Motionärerna anför att de allmännyttiga bostadsföretagens uppgifter och verksamhet motiverar ett särskilt riktat stöd från stat och kommun.

Utskottet har vid åtskilliga tillfällen under senare år (CU 1980/81:6, CU 1980/81:29, CU 1981/82:3, CU 1981/82:24, CU 1982/83:8, CU 1982/83:22 och BoU 1983/84:23) tagit ställning till och avstyrkt motsvarande motionsyrkande. Utskottet har därvid bl. a. anförts att även bortsett från frågan huruvida sociala problem i vissa bostadsföretags förvaltning skall mötas med samhällsliga driftbidrag det är uppenbart orimligt att staten resp. de enskilda fastighetsägarna skulle ta på sig ett generellt betalningsansvar för vissa uppkomna och även framtida kostnadsökningar inom hyreshussektorn. Med hänvisning till tidigare ställningstaganden avstyrker utskottet motion 470 (vpk) yrkande 2.

4.8 Reparation, om- och tillbyggnad

I tio motionsyrkanden behandlas förslag om behovet, inriktningen och omfattningen av ett bostadsförbättringsprogram m. m. Riksdagen beslöt hösten 1983 om ett s. k. ROT-program. ROT står för reparationer, om-

byggnader och tillbyggnader. Under en tioårsperiod t. o. m. år 1993 avses 275 000 lägenheter i flerbostadshus byggas om samtidigt som ett stort antal lägenheter behöver ökat underhåll.

Avsikten är att genom bostadsförbättringsprogrammet skapa ett samordnat system för finansiering av gemensamt underhåll, reparationer och energisparåtgärder i flerbostadshus. Systemet bygger på att åtgärderna finansieras i samspel mellan staten och kreditinstituten på den s. k. oprioriterade kreditmarknaden. Staten lämnar räntestöd och i vissa fall energisparbidrag till åtgärderna. För ombyggnad av bostäder som är äldre än 30 år kan statligt bostadslån i kombination med prioriterade bottenlån sökas på samma sätt som tidigare. Då lämnas också räntebidrag som täcker en del av räntekostnaden på båda lånen.

För att öka tillgängligheten kan under vissa förutsättningar bidrag lämnas för installation av hiss.

För åtgärder mot radon, röta, fukt, mögel, rost, vissa åtgärder i kulturhus samt ändrad lägenhetssammansättning i hus med många outhyrda lägenheter kan tillägglån sökas. Lånet ges för att täcka kostnader som överstiger husets ekonomiska bärkraft. Som regel är lånet ränte- och amorteringsfritt i minst fem år. Den årliga ramen för tillägglån är begränsad.

I motion 2801 (fp) yrkande 2 föreslås en *avveckling av ROT-programmet* och att ett nytt införs. I motion 2707 (m) anförs motivedes att ROT-programmet bör avvecklas.

I samband med att ROT-programmet beslöts i december 1983 (BoU 1983/84:11) och vid behandlingen av anslag till bostadsförsörjningen våren 1984 (BoU 1983/84:23) hade utskottet att ta ställning till motioner i vilka yrkades att programmet inte skulle införas resp. att det skulle avskaffas. Dessa motioner avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen.

Det nu pågående bostadsförbättringsprogrammet är av grundläggande betydelse när det gäller att mera än tidigare ge bostadspolitiken en inriktning på bostädernas fördelning, förnyelse och förvaltning. Programmet har som framgått ovan varit i kraft endast en relativt kort tid. Programmet är upplagt på tio år. Det bör erinras om att programmet löpande skall utvärderas. Resultatet av en första utvärdering avses publiceras under år 1986. Det bör också erinras om att på regional nivå samordningsgrupper skapats med uppgift bl. a. att initiera ROT-verksamheten i länen. Såvitt utskottet har sig bekant har gruppernas arbete mötts med positivt intresse. Som ovan (avsnitt 4.1) redovisats har den kraftiga ökningen av moderniseringen av flerbostadshus som varit för handen under några år fortsatt även under år 1984. Ombyggnadslångivningen mätt i antalet lägenheter ökade med mera än 50 % år 1984.

Som framgått ovan har olika åtgärder vidtagits i avsikt att inom ramen för ROT-programmet öka ombyggnads- och reparationsverksamheten. Resultatet av detta arbete har redan — ca ett år efter programmets införande — inneburit en stor ökning av moderniseringen av bostäderna. Utskot-

tet kan inte ansluta sig till motionärernas pessimistiska uppfattning av möjligheterna att genomföra programmet och om att effekterna av programmet skulle bli så begränsade som de anser. Tvärtom finner utskottet det tillfredsställande att programmet redan nu, drygt ett år efter införandet, fått så relativt stor omfattning och i huvudsak bemötts positivt. Utskottet kan dessutom inte finna att motionärernas förslag är av den karaktären att det skulle kunna läggas till grund ens för en översiktlig diskussion av utformningen och inriktningen av ett alternativt ROT-program. Med hänvisning till vad nu anförts avstyrker utskottet motion 2801 (fp) yrkande 2.

I bostadsförbättringsprogrammet som riksdagen alltså antog år 1983 (BoU 1983/84:11) intar frågan om *tillgängligheten i bostadsbeståndet* en central betydelse.

I samband med beslutet om bostadsförbättringsprogrammet infördes ett s. k. hissbidrag med i sammanfattning följande inriktning. Statsbidrag lämnas i första hand till installationer av hissar och andra lyftanordningar i hus med högst tre våningar. I andra hand ges bidrag till andra åtgärder som ökar tillgängligheten. Som exempel kan nämnas handikappvänliga entréer, åtgärder för att göra det första våningsplanet tillgängligt, lyftplattor samt loftgångar från hiss till lägenhetsdörr. I hus med flera än tre våningar ges bidrag till hiss endast om det finns särskilda skäl. Vid prövningen av om sådana skäl föreligger, beaktas t. ex. kostnaderna för hissen i förhållande till den yta den betjänar, projektets angelägenhetsgrad och totala ekonomi. Statsbidraget är högst 30 % av den kostnad som kommunen godkänner och uppgivit i ansökan. Även mindre bidrag kan komma i fråga t. ex. om kostnaderna är förhållandevis låga. Kommunen förutsätts lämna ett bidrag på minst 20 % av kostnaden. Fastighetsägaren får således i normalfallet 50 % av kostnaden täckt av bidrag. För den del av kostnaden som inte täcks av bidrag kan bostadslån för ombyggnad beviljas. Hissbidragen kan erhållas under åren 1984, 1985 och 1986. En beslutsram om 100 milj. kr. finns för vart och ett av åren. Om efterfrågan på hissbidrag blir så stor att de statliga pengarna inte räcker prioriteras insatser i bostadsområden, för vilka kommunen upprättat planer för förbättring av tillgängligheten. Ej förbrukad ram under ett av åren får utnyttjas även under påföljande år t. o. m. år 1986.

Bostadsstyrelsen har genom en enkät till 117 kommuner undersökt i vilken omfattning hissbidraget har utnyttjats under 1984 resp. hur det kan väntas bli utnyttjat. Av enkäten framgår bl. a. att mellan 70 och 80 statliga miljoner beräknas bli utnyttjade för installationer av hissar i befintliga hus under 1985. Kommunerna beräknar att ca 450 nya hissar kommer att installeras med statligt stöd. Det betyder enligt bostadsstyrelsen att verksamheten för att förbättra tillgängligheten i bostäder och bostadsområden för äldre och rörelsehindrade nu börjat komma i gång. Över hälften av kommunerna har påbörjat eller kommer att påbörja en planeringsverksamhet för hur tillgängligheten skall förbättras. En tredjedel av de tillfrå-

gade kommunerna har reserverat pengar i 1985 års budget för installation av hissar m. m. Under år 1984 utnyttjades 6,5 miljoner.

Vidare har bostadsstyrelsen i en skrivelse till regeringen i februari 1985 tagit upp frågan om hissbidragets utformning. Bl. a. föreslås i skrivelsen åtgärder som syftar till att stimulera den tekniska utvecklingen inom hissområdet samt till att pressa kostnaderna. Verksamheten föreslås få formen av samupphandling av hissar till vilken knyts en teknikutveckling.

I motionerna 1479 (s) och 2136 (s) tas upp frågan om hur tillgänglighetskravet skall tillgodoses vid ombyggnad av äldre flerbostadshus. Speciellt behandlas i motionerna kravet på att hiss skall installeras i äldre flervåningshus. I den förstrnämnda motionen anförs bl. a. att osäkerhet råder om möjligheten att dispensera från hisskravet medan i den senare motionen framhålls att kravet på att hiss installeras i flervåningshus bör införas efter den nu pågående treåriga försöksperiodens slut.

Med anledning av vad i motionerna framhållits och ovan redovisats vill utskottet anföra följande. Betydelsen av att öka tillgängligheten i bostadsområdena och i samhället i övrigt torde vara obestridd. I avsikt att göra det möjligt bl. a. för personer med funktionsnedsättningar att leva ett så självständigt liv som möjligt har olika åtgärder vidtagits från samhällets sida. Med anledning av vad i motionerna förordats behandlas i detta betänkande främst tillgängligheten i våra bostadsområden. Utskottet anser i likhet med motionärerna att tillgång till hiss i flervåningshus är av central betydelse för att tillgodose rimliga tillgänglighetskrav. Det är dock av stor vikt att bostadsområdet ses som en helhet där även andra åtgärder måste vidtas.

Vad beträffar den i motionerna behandlade frågan om dispens från hisskravet i samband med ombyggnad av äldre flervåningshus kan konstateras att frågan om i vilken omfattning kravet skall hävdas främst ligger på kommunerna som ju både beträffande byggnadslagstiftningen och bostadslångivningen tillagts väsentliga uppgifter. Det kan emellertid finnas anledning att betona och stryka under vikten av att en eventuell dispensgivning sker efter noggrann prövning och med beaktande av att tillgänglighetskravet tillgodoses i rimlig omfattning. Utskottet vill också stryka under vikten av att kommunerna skyndsamt utarbetar s. k. tillgänglighetsplaner så att bedömningarna av förbättringar av den fysiska miljöns utformning kan göras i ett så kommunalt heltäckande perspektiv som möjligt. Det torde dock inte vara lämpligt och önskvärt att helt utmönstra dispensregeln ur byggnadslagstiftningen.

Det bör erinras om att frågan bl. a. om tillgänglighetskravets omfattning och statens ekonomiska insatser kommer att ingå bland de överväganden som kommer att göras i samband med den ovan nämnda utvärderingen år 1986. Det kan även nämnas att i en nyligen avlämnad proposition om de äldres boende m. m. vissa frågor om tillgängligheten i boendet behandlas. I denna proposition tas bl. a. upp frågan om teknisk utveckling av hissar. Utskottet kommer senare under våren att behandla denna proposition.

Vad i motionerna 1479 (s) och 2136 (s) förordats om dispensgivningens omfattning och utformning och om hisskravet bör mot bakgrund av pågående verksamhet och nyligen aktualiserade förslag samt med hänvisning till den kommande utvärderingen inte nu tillstyrkas av riksdagen.

I motion 2139 (m) yrkande 9 föreslås att *hissbidraget avskaffas* fr. o. m. halvårsskiftet 1985.

Av vad utskottet anfört ovan framgår att utskottet har en annan uppfattning än motionärerna om behovet av samhällliga ekonomiska insatser för att öka antalet hissinstallationer. Denna uppfattning låter sig inte alls förenas med vad i motion 2139 (m) yrkande 9 föreslagits. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion 470 (vpk) yrkande 1 föreslås ett utökad och permanent *ROT-program* även för *offentliga byggnader m. m.* Underhålls- och förbättringsverksamheten i landstingskommunala och kommunala byggnader uppvisar enligt motionärerna en betydande eftersläpning.

Den av motionärerna aktualiserade frågan är viktig. Som framgår av budgetpropositionen (bil. 13 s. 12) följer den av regeringen tillsatta ledningsgruppen för byggsektorfrågor utvecklingen i hela byggsektorn. En rapport om byggsektorns långsiktiga utveckling presenterades hösten 1984. Av rapporten framgår bl. a. att avsikten är att regeringen i samråd bl. a. med kommunerna skall verka för en väsentligt utökad ROT-verksamhet i den kommunala sektorn. Det finns anledning att erinra om att regeringen beslutade om ett tillfälligt ROT-program för kommunerna under 1984 bl. a. i form av statliga bidrag om knappt 400 milj. kr. och i form av vidgade lånemöjligheter. Stimulanserna innebar ytterligare investeringsutrymme på ca 1 500 milj. kr.

Vidare bör erinras om vad i budgetpropositionen (bil. 13 s. 87) anförts om att en betydande eftersläpning beträffande kommunernas och landstingskommunernas underhålls- och förbättringsverksamhet kan konstateras. Föredragande statsrådet, som anser det väsentligt att kommunernas insatser på området ökar, framhåller att kommunernas möjligheter att planera och genomföra en utökad ROT-verksamhet kan behöva ses över.

Av det ovan redovisade framgår att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på det av motionärerna behandlade spørsmålet. Resultatet av pågående aktiviteter och planerade åtgärder m. m. får avvaktas. Motion 470 (vpk) yrkande 1 avstyrks. Utskottet utgår från att kommunerna i sin planering behandlar ROT-frågorna och att kommunerna genomför sådana åtgärder som bl. a. nämnts i motionen.

Förslag till ett långsiktigt *program* för att säkerställa *underhåll och förnyelse av kommunernas VA-nät* behandlas i motion 2675 (c). Motionärerna föreslår en inventering i kommunerna för att klarlägga behovet av underhåll när det gäller VA-nätet och hemställer att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett sådant program.

Enligt vad utskottet erfarit kommer vad i motionen föreslagits att över-

vägas inom ramen för det arbete med byggfrågor i vid mening som pågår i regeringens kansli. Det finns sålunda anledning anta att vad motionärerna förordat kommer att i inte ringa grad beaktas av regeringen. Ett riksdagens beslut enligt vad i motion 2675 (c) förordats skulle därför inte nu tjäna något reellt intresse. Pågående överväganden får avvaktas.

I motion 2668 (vpk) föreslås att *ROT-programmet* utvidgas till att omfattas av byggnadsarbeten *vid folkhögskolorna*.

ROT-programmet omfattar personal- och elevbostäderna vid folkhögskolorna. Utskottet är inte berett förorda en utvidgning av programmet vid dessa skolor såsom förordats i motion 2668 (vpk).

Åtgärder för att behålla *kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamheten* förordas i motion 1133 (s). Motionärerna anför att hyresnivån för centralt belägna lokaler drastiskt höjs till följd av en omfattande reparation eller ombyggnad. Enligt motionärerna föredrar fastighetsägaren att vid ombyggnaden göra om lokalerna till bostäder.

Utskottet vill erinra om att en kommitté hösten 1984 tillsatts och fått i uppdrag att utreda frågan om lokalhyresgästernas ställning på bostadsmarknaden. Resultat av kommitténs överväganden bör avvaktas. Motion 1133 (s) avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Riksdagen godkände (BoU 1984/85:8 och 9) hösten 1985 ett regeringsförslag om att *dispens från kravet på avsättning till konsolideringsfond* under år 1985 skulle kunna medges om avsättningskravet verkar hyreshöjande. I samband därmed prövade och avstyrkte utskottet motionsförslag om att dispens inte skulle medges. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2801 (fp) yrkande 17 föreslås att dispensmöjligheten avskaffas.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Motion 2801 (fp) yrkande 17 avstyrks sålunda.

En *avveckling av reparationslångivningen* föreslås i motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga. Reparationslån lämnas i mån av tillgång på medel för åtgärder som behövs för att undanröja mögel-, röt-, fukt- eller korrosionsskador eller andra väsentliga byggnadstekniska brister. Numera lämnas lån endast för åtgärder i Norrbottens län under förutsättning att åtgärderna påbörjas senast den 31 december 1985.

Av vad nu redovisats framgår att låneformen är avvecklad utom i vad avser Norrbottens län. Vad i motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslagits är i realiteten redan tillgodosett. Långivningen för åtgärder i Norrbottens län bör medges för projekt som påbörjas under år 1985. Motionsyrkandet avstyrks.

En utredning av möjligheterna att i bostadspolitiskt syfte finna former för att över tiden fördela *kostnader för ersättning av VA-nät* i gruppbyggda småhus begärs i motion 2144 (s).

Ett liknande yrkande behandlades av skatteutskottet år 1984 (SkU 1983/84:42 s. 18). Därvid uttryckte skatteutskottet förståelse för syftet med

motionen. Förslaget i motionen ansågs emellertid strida mot gällande principer vid beskattningen och skulle sätta gruppbebyggelse med gemensamhetsanläggningar i en bättre ställning vid beskattningen än andra bostadsformer. Till en del torde emellertid yrkandet enligt skatteutskottets uppfattning kunna tillgodoses genom höjda beloppsgränser för beskattningen av delägarna. Med hänvisning härtill och till vad utskottet tidigare anfört om en uppräknig av dessa beloppsgränser avstyrkte utskottet motionen.

Utöver vad skatteutskottet anförde vill bostadsutskottet erinra om att bostadskommittén har att utreda bl. a. bostadsbeskattningen i vid mening. Även om kommitténs arbete i denna del inte speciellt berör den av motionärerna behandlade frågan finns enligt utskottets uppfattning anledning avvakta resultatet av kommitténs arbete. Motion 2144 (s) avstyrks sålunda.

4.9 Tillägglån m. m.

Som framgått av föregående avsnitt kan tillägglån utgå för åtgärder mot radon, röta, fukt, mögel, rost, vissa åtgärder i kulturhus samt ändrad lägenhetssammansättning i hus med många outhyrda lägenheter. Lånet ges för att täcka kostnader som överstiger husets ekonomiska bärkraft. Som regel är lånet ränte- och amorteringsfritt i minst fem år. Den årliga beslutsramen är begränsad. En särskild s. k. tillstyrkanderam finns beträffande vissa ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

I budgetpropositionen föreslås riksdagen medge att tillstyrkanderamen bestäms till 60 milj. kr. för år 1985 och preliminärt till 30 milj. kr. för första halvåret 1986 samt att beslutsramen för att avhjälpa byggsador och bygghel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 60 milj. kr. för år 1985 och preliminärt inom en ram av 30 milj. kr. för första halvåret 1986. Regeringen föreslår vidare att riksdagen skall medge att ramarna får överskridas av sysselsättnings-skäl och att tillägglån skall kunna betalas ut i förskott.

I motion 2801 (fp) yrkande 23 föreslås att *tillägglån* inte skall utgå för *ändrad lägenhetssammansättning* och att beslutsramen för år 1985 minskas med 20 milj. kr. och med 10 milj. kr. för första halvåret 1986. Även i motion 2139 (m) yrkande 7 föreslås att tillägglån inte skall utgå för ändrad lägenhetssammansättning. De lånemedel som frigörs bör användas för tillägglån till grundförstärkningsåtgärder.

Enligt utskottets mening bör även i fortsättningen tillägglån kunna beviljas för ändrad lägenhetssammansättning. Det har inte sällan visat sig att åtgärder som tar sikte på ändrad lägenhetssammansättning innebär ökade möjligheter att minska antalet outhyrda lägenheter och medverkar till att ge bostadsområdena en mer varierad befolkningssammansättning. Den av motionärerna behandlade lånemöjligheten är sålunda viktig. Utskottet kan inte dela vad i motionerna anförts om att lånemöjligheten skall

avskaffas. Motion 2139 (m) yrkande 7 och motion 2801 (fp) yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga avstyrks.

Även vad i motionerna 2139 (m) yrkande 7 och 2801 (fp) yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga föreslagits om inriktningen och omfattningen av *beslutsramen för tillägglån* avstyrks. Regeringens förslag tillstyrks.

Regeringens förslag om storleken av *tillstyrkanderamen* tillstyrks liksom förslaget om möjligheter att medge *förskott för beviljat tillägglån*.

Vad i motion 2139 (m) yrkande 19 såvitt nu är i fråga föreslagits om att *ramarna för tillägglån inte skall få överskridas av sysselsättnings-skäl* avstyrks. Utskottet kan inte dela motionärernas uppfattning om sysselsättningseffektens ringa betydelse beträffande tillägglångivningen. Regeringens förslag om att ramarna får överskridas av sysselsättnings-skäl tillstyrks av utskottet.

4.10 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Särskilda lokallån kan lämnas till åtgärder i bostadsområden med outhyrda lägenheter för ombyggnad av bostäder till lokaler för kontor m. m. För lånen gäller i övrigt i princip samma regler som för bostadslån till lokaler. Särskilda låneregler har införts för att underlätta ombyggnad av bostäder. Enligt dessa regler får bostadslån och räntebidrag behållas även när bostäderna används för annat ändamål t. ex. efter en ombyggnad. Stöd till bostadsföretag lämnas under vissa förutsättningar i form av *bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* Bostadslån, s. k. miljöbidragslån, kan beviljas för miljöåtgärder för vilka boendemiljöbidrag beviljats.

För budgetåret 1984/85 har en ram om 75 milj. kr. fastställts för den i föregående stycke nämnda bidragsgivningen. Regeringen föreslår att riksdagen medger att den del av ramen som ej utnyttjas för bidragsgivningen för innevarande budgetår skall få utnyttjas för nästa budgetår.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen medger att *särskilda lokallån dvs. beslut om lån för ombyggnad av bostadslägenheter* i områden med stor andel outhyrda lägenheter till lokaler får meddelas intill ett belopp om 60 milj. kr. under budgetåret 1985/86.

I motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslås att miljöbidragslånen och de särskilda lokallånen avvecklas.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 45) anges att den långivning som de särskilda lokallånen avses att medverka till att lösa kan beräknas kvarstå även efter år 1985. Bostadsstyrelsen har givit uttryck för en liknande uppfattning. Utskottet som inte genom motion 2139 (m) eller eljest erhållit information som ger uttryck för ett annorlunda ställningstagande än regeringens beträffande ramen för särskilda lokallån tillstyrker på i budgetpropositionen anförda skäl en ny låneram för budgetåret 1985/86.

Också möjligheterna att bevilja s. k. miljöbidragslån bör finnas kvar. Motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga avstyrks därför.

I motion 2139 (m) yrkande 6, 2801 (fp) yrkandena 26 och 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga föreslås *bidragsgivningen till åtgärder i bostadsområden* avvecklas.

Utskottet delar uppfattningen i budgetpropositionen (bil. 13 s. 58) om att under innevarande budgetår ej utnyttjad ram avseende *bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* skall få utnyttjas under budgetåret 1985/86. Behovet av bidrag för tiden därefter får bedömas vid den årliga riksdagsbehandlingen av anslag till bostadsförsörjningen. Denna fråga behandlar utskottet nedan (avsnitt 4.11). Motionerna 2139 (m) yrkande 6 och 2801 (fp) yrkandena 26 och 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Hyresförlustlån utgick för hyresförluster hänförliga till åren 1971 — 1980.

I motion 470 (vpk) yrkande 3 föreslås ett återinförande av hyresförlustlånen för de allmännyttiga bostadsföretagen. Utskottet som hade att behandla ett motsvarande yrkande år 1984 anförde då (BoU 1983/84:23 s. 32).

Sedan hyresförlustlångivningen upphört har flera åtgärder vidtagits för att söka minska antalet outhyrda lägenheter och därmed också hyresförlusterna. Riksdagen har bl. a. beslutat (CU 1982/83:8) om vissa stödåtgärder för bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter. Stödet innefattar dels särskilda låneregler för att underlätta att bostäderna skall kunna byggas om och utnyttjas för andra ändamål, dels ett direkt stöd till de värst drabbade företagen. Stödet syftar till att stimulera tillkomsten av ett aktivt arbete i företag och kommuner med hithörande frågor. En förutsättning för stöd är därför att konkreta åtgärder vidtas. Enligt utskottets mening torde ett stöd med denna "aktiva" utformning vara det effektivaste sättet att på sikt komma till rätta med problemen med outhyrda lägenheter och därigenom också minska hyresförlusterna. Ett återinförande av ett mera "passivt" stöd av den typ som hyresförlustlånen representerar är enligt utskottets mening därmed inte motiverat. Motion 2010 (vpk) yrkande 4 avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Motion 470 (vpk) yrkande 3 avstyrks därför.

Slutligen föreslås i motion 2801 (fp) yrkande 27 att riksdagen beslutar att möjligheter till *eftergift av hyresförlustlån* skall avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985.

Som framgått ovan upphörde hyresförlustlångivningen vid utgången av år 1980. Bestämmelserna om eftergift gäller fortfarande. Kommunerna och bostadsföretagen har haft anledning att räkna med att statsmakterna fullföljer sitt ansvar även beträffande möjligheterna att erhålla eftergift. Utskottet kan inte stödja förslaget i motion 2801 (fp) yrkande 27. Ett tillmötesgående av detta förslag kan väntas medföra stora och inte beräknade ytterligare kostnadsökningar för bostadsföretagen och kommunerna.

4.11 Boendemiljöbidrag m. m.

Bidrag till förbättring av boendemiljön kan lämnas för åtgärder som förbättrar boendemiljön i flerbostadshusområden, som har färdigställts före år 1975. Ytterligare förutsättningar för bidrag är att åtgärderna behövs på grund av de sociala förhållandena i området eller avser ett bostadsområde där det finns betydande svårigheter att få avsättning för lägenheterna. För bidragsansökningar inlämnade under perioden den 10 november 1982—den 30 juni 1983 gällde undantag från bestämmelserna om särskilda sociala förhållanden eller uthyrningsproblem som förutsättning för bidrag. Fr. o. m. den 1 juli 1983 gäller att om hyresgästerna i det berörda området har ett inflytande över den ekonomiska förvaltningen och om förvaltningen sker i begränsade förvaltningsenheter kan bidrag lämnas även om det inte föreligger sociala problem eller problem med outhyrda lägenheter. Bidrag lämnas med högst 75 % av den godkända kostnaden för åtgärden, dock högst med 4 500 kr. per lägenhet. Bostadslån och räntebidrag kan lämnas för de bidragsgrundande kostnader som inte täcks av bidraget.

För bidragsgivningen fastställer riksdagen ramar budgetårsvis. Regeringen har riksdagens bemyndigande att överskrida ramen om det behövs av sysselsättningskäl. I de fall ramen vidgas av sysselsättningskäl gäller för folkrörelsekooperativa bostadsrättsföreningar ett undantag från bestämmelserna om särskilda sociala förhållanden eller uthyrningsproblem som förutsättning för bidrag.

I budgetpropositionen föreslås för nästa budgetår en gemensam beslutsram av 80 milj. kr. för bidrag till förbättring av boendemiljön och för bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter. Utformningen av det sist nämnda bidragssystemet har kortfattat beskrivits i föregående avsnitt.

Föredragande statsrådet anser enligt vad i budgetpropositionen angetts (bil. 13 s. 73) att inneliggande ansökningar om boendemiljöbidrag i och för sig skulle motivera att bidragsramen vidgades. I nuvarande statsfinansiella läge anges detta dock inte möjligt att göra.

I motionerna 2139 (m) yrkande 10 och 2801 (fp) yrkande 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga föreslås att *bidragsgivningen avseende förbättring av boendemiljön upphör*. Någon ram för nästa budgetår bör sålunda inte medges av riksdagen. I motion 2152 (c) yrkande 12 föreslås att bidragsgivningen avvecklas under en femårsperiod.

Yrkandet i motion 2683 (vpk) innebär att bidragsramen bör ökas med 280 milj. kr. och sålunda bestämmas till 360 milj. kr. för nästa budgetår.

Bidragsgivningen avseende förbättring av boendemiljön har gjort det möjligt att tillföra många bostadsområden — inte minst sådana i vilka sociala problem finns — ökade kvaliteter. Som framgår av vad ovan anförts och av bostadsstyrelsens anslagsframställning finns från bostads-

företagen och de boende fortfarande ett stort intresse för förbättringar av boendemiljön. Detta intresse bör mötas av ett positivt gensvar från statsmakterna. Utskottet kan inte dela vad t. ex. i motion 2139 (m) anförts om att satsningar på boendemiljöförbättringar skall bedömas väsentligen utifrån ett företagsekonomiskt perspektiv. Ett sådant synsätt kommer enligt utskottets uppfattning i många fall att innebära att de bostadsföretag som har störst behov av att vidta åtgärder för förbättringar i boendemiljön troligen är de som kommer att få de största svårigheterna att genomföra förbättringarna om bidragsgivningen upphör. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna 2139 (m) yrkande 10 och 2801 (fp) yrkande 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

Utskottet delar vad i motion 2683 (vpk) anförts om vikten och nödvändigheten av att de boendes inflytande över sin boendemiljö stärks och förbättras. Som också anförts i budgetpropositionen finns det i och för sig behov av *vidgning av ramen*. Utskottet ansluter sig emellertid till vad i budgetpropositionen anförts om att det av statsfinansiella skäl inte är möjligt att med utgångspunkt i antalet inneliggande ansökningar bestämma omfattningen av ramen. På skäl som anförts i budgetpropositionen avstyrker utskottet motion 2683 (vpk). Det bör i sammanhanget erinras om att möjligheter finns att som komplement till boendemiljöbidragen få bostadslån (miljöbidragslån) med räntebidrag för åtgärder som syftar till att förbättra boendemiljön.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om *gemensam ram* för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt för bidrag till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter och om ramens omfattning.

Vad i motion 2152 (c) yrkande 12 såvitt nu är i fråga föreslagits om en *femårig avvecklingsperiod av boendemiljöbidrag* bör inte vinna riksdagens bifall. Bidragsgivningens omfattning m. m. får prövas årligen vid riksdagens behandling av frågan. Riksdagen bör inte genom ett bifall till motionsyrkandet binda det framtida handlandet på det sätt motionärerna föreslår.

Som framgått ovan har riksdagen tidigare givit regeringen möjlighet att *vidga ramen för beslut om boendemiljöbidrag om det behövs av sysselsättnings-skäl*. I budgetpropositionen förordas att den i det föregående beskrivna gemensamma ramen skall få överskridas om det behövs av sysselsättnings-skäl. I motion 2139 (m) yrkande 19 såvitt nu är i fråga avstyrks detta förslag. I motion 2140 (s) yrkande 2 föreslås att ramen skall få överskridas även av bostadssociala skäl. Med utgångspunkt i vissa förhållanden i Stockholmsregionen erinras i denna motion om att bostadsområden som redan tidigare haft brister i miljön bl. a. genom stor omflyttning utsätts för kraftig förlitning med ytterligare försämrad boendemiljö som följd. Andelen tomma lägenheter har fortsatt att öka.

Även enligt utskottets uppfattning kan det finnas anledning att öka möjligheterna att med användande av stödet till förbättring av boendemiljön i högre grad än för närvarande göra det möjligt att ta hänsyn till

bostadssociala skäl på sätt som förordas i motion 2140 (s) yrkande 2. Riksdagen bör med anledning av regeringens förslag och det nu behandlade motionsyrkandet genom ett tillkännagivande medge att den gemensamma ramen får överskridas inte bara av sysselsättnings-skäl utan även av bostadssociala skäl. Vad nu förordats låter sig inte förenas med motion 2139 (m) yrkande 19 såvitt nu är i fråga. Detta yrkande avstyrks.

I motion 2140 (s) yrkande 1 föreslås ett riksdagens tillkännagivande av vad i motionen anförts om gemensam ram för bidrag som utgår till bostadssektorn och i yrkande 3 ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om förbättring av *boende- och fritidsmiljön i nyare bostadsområden* i tätorterna. Motionärerna anför bl. a. att en översyn av bidragsgivningen inom bostadssektorn bör göras så att bättre möjligheter än för närvarande skapas att ge bidrag som stimulerar till förbättring av brister i boende- och fritidsmiljön. Anslag bör mera direkt kunna riktas till anordnande av allmänna samlingslokaler, kolonistugeområden och odlingslotter i tätorternas nyare bostadsområden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av en ytterligare förbättring av miljön i flera av våra bostadsområden. För flera av de ändamål som enligt motionärernas mening bör stödjas ekonomiskt utgår stöd redan i dag. Det gäller stöd till allmänna samlingslokaler och till anordnande av odlingslotter. Det kan i och för sig hävdas att skäl finns att förorda den av motionärerna begärda översynen. Emellertid bör erinras om att i bostadskommitténs uppdrag bl. a. ingår att göra en översyn av de ekonomiska förutsättningarna vid bostadsförnyelse särskilt i fråga om komplettering av den yttre miljön. Kommitténs arbete beräknas avslutas under år 1985. Det är enligt utskottets mening lämpligt att avvakta resultatet av detta arbete innan beslut om en eventuellt kompletterande översyn fattas. Motion 2140 (s) yrkandena 1 och 3 avstyrks med hänvisning härtill.

Bostadsstyrelsen föreslår att ett särskilt tidsbegränsat bidrag inrättas för anläggande och drift av *bygglekplatser*. Bidraget föreslås lämnas i form av ett engångsbelopp till en del av kostnaden för anläggande och drift. Bidragstagarkategorier skall vara desamma som för boendemiljöbidragen. Bostadsstyrelsens förslag avvisas i budgetpropositionen med hänvisning till det statsfinansiella läget.

I motion 1127 (s) begärs ett riksdagens tillkännagivande av innebörden att en del av boendemiljöbidraget kan användas som bidrag till anläggande av bygglekplatser med personal under de första åren. Bidraget bör kunna inrättas på försök under förslagsvis tre år.

Den av motionärerna behandlade frågan har behandlats i budgetarbetet men avvisats på ovan anförda skäl. Utskottet har inte genom motionen tillfört motiv för att frånga ställningstagandet i budgetpropositionen. Motion 1127 (s) avstyrks.

I två motioner med likalydande yrkanden — motionerna 1484 (s) och 2757 (fp, m, c) — föreslås ett tillkännagivande om angelägenheten av att

bevara effekten av riksantikvarieämbetets *bidragsgivning för byggnadsvård* och särskilt åtgärderna för att förbättra boendemiljön.

Motionärerna, som bl. a. tar upp de s. k. antikvariska överkostnaderna vid upprustning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, erinrar om att med utnyttjande av den s. k. tillstyrkanderamen för tilläggs lån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse det finns möjligheter att göra insatser för byggnadsvården. Motionärerna finner det också rimligt att boendemiljöbidragen utnyttjas för att stödja upprustning av äldre värdefull bebyggelse. Ramen för boendemiljöbidragen är enligt motionärernas uppfattning av stor omfattning.

Beträffande sistnämnda fråga förhåller det sig tvärtom: ansökningar om bidrag överstiger som framgått ovan kraftigt beslutanderamen. Redan på denna grund avstyrker utskottet bifall till motionerna 1484 (s) och 2757 (fp, m, c). Det kan dessutom erinras om att den s. k. tillstyrkanderamen för tilläggs lån ökade kraftigt mellan 1984 och 1985.

4.12 Räntebidrag m. m.

Räntebidrag enligt bostadsfinansieringsförordningen (1974:946) lämnas med belopp som motsvarar skillnaden mellan den verkliga räntekostnaden för bostadslån och underliggande kredit inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta beräknad på det ursprungliga beloppet för samma lånedelar. För vissa låntagarkategorier, s. k. privata fastighetsägare, lämnas räntebidrag även för en viss del av den beräknade kostnaden för eget kapital. Vid ombyggnad av andra hus än egnahem kan räntebidrag lämnas för markkostnader, även om de inte ingår i låneunderlaget.

Den garanterade räntesatsen för det första året av lånetiden utgör för närvarande 4,8 % för egnahemsägare och mellan 2,15 och 2,60 % för övriga låntagarkategorier. Den höjs årligen på visst sätt genom s. k. upptrappningar. Dessa utgör 0,5 procentenheter för egnahemsägare och 0,25 procentenheter för övriga låntagarkategorier. Under senare år har också genomförts vissa extra upptrappningar av den garanterade räntan.

Räntebidragssystemet omfattar för närvarande hyres- och bostadsrätts-hus byggda eller ombyggda senare än år 1957. I fråga om egnahem omfattar systemet endast sådana hus för vilka bostadslånet har utbetalats efter år 1974, dvs. i huvudsak hus byggda efter 1974. Systemet omfattar för närvarande hyres- och bostadsrätts-hus med ca 1 300 000 lägenheter och 300 000 egnahem. I detta antal ingår inte lägenheter i hus som enbart har energisparlån.

Räntebidragssystemet omfattar vid sidan av lån till reguljär ny- och ombyggnadsverksamhet även lån som har lämnats för åtgärder för en bättre hushållning med energi, s. k. energisparlån, och lån för åtgärder vilka behövs för att minska radonhalter i bostäder, s. k. radonlån. Räntebidrag lämnas också för vissa typer av underhållslån och i vissa fall

vid förbättring av bostadshus genom underhålls-, reparations- och energisparåtgärder.

I motion 2707 (m) yrkande 11 och motivedes i motion 2139 (m) förordas *förändringar inom räntebidragssystemet*. Med utgångspunkt i vad i den sistnämnda motionen anförts kan motionärernas förslag sammanfattas på följande sätt. Motionärerna föreslår för nyproducerade och ombyggda hyres- och bostadsrättshus en årlig uppräknings av den garanterade räntan med 10 %. Højningen görs från en garanterad ränta på 3,0 % för hus där bostadslån betalas ut år 1985. För följande nytillkommande årgångar räknas den lägsta garanterade räntan upp enligt motionärernas förslag och blir då för år 1986 3,3 %, för år 1987 3,63 %, för år 1988 3,99 % osv. För äldre årgångar beräknas en garanterad ränta för år 1985. Højningen görs för varje år av husets ålder eller ombyggnadsår t. o. m. år 1985 med utgångspunkt i en garanterad ränta om 3,4 % under byggnadsåret. Fr. o. m. år 1986 höjs den garanterade räntan med 10 % liksom för nya hus.

För att förhindra alltför stora boendekostnadsökningar i det enskilda fallet föreslås införandet av en spårregel. Denna skall innebära, att fastighetsägarna, till följd av förändringarna i räntebidragssystemet, får höja hyran med maximalt 30 kr./m². Detta innebär att hyreshøjningen för en trerummare på 80 m² begränsas till högst 200 kr./mån. För bostadsrätter föreslås motsvarande spårregel. För dessa innebär förslaget att upptrappningen av den garanterade räntan begränsas till maximalt 30 kr./m². Motionärerna beräknar att "takets" för bostadsrätter minskar statens besparing med maximalt 50 milj. kr.

Motionärerna beräknar den årliga besparingen av förslaget till ca 1,95 miljarder kronor. Av motionen kan utläsas att ca hälften av besparingen faller på nästa budgetår. För beståndet av ägda småhus föreslås ingen förändring. Däremot föreslås att ingångsräntan för nyproduktionen skall höjas i takt med uppräkningsstakten för denna upplåtelseform, dvs. hus som byggs 1986 erhåller en ingångsränta på 6,0 %.

Med anledning av vad ovan redovisats vill utskottet anföra följande. Det förslag som motionärerna lägger fram överensstämmer i princip med vad i motioner (m) behandlats av civilutskottet åren 1982 och 1983 (CU 1981/82:26 s. 10 och 1982/83:22 s. 30—32) och av bostadsutskottet år 1984 (BoU 1983/84:23 s. 29—30). Vad i dessa betänkanden anförts kan sammanfattas sålunda. Ett genomförande av motionsförslaget skulle medföra så stora kostnadsökningar för de boende och dessutom leda till sådana olikheter i boendekostnaderna med hänsyn till olika upplåtelseformer att stora delar av den sociala bostadspolitiken skulle raseras. Mot vad nu sammanfattningsvis redovisats har utskottets ledamöter från moderata samlingspartiet reserverat sig.

Utskottet kan inte heller finna att i den nu aktuella motionen angivits några nya motiv som innebär att utskottet skulle frångå sin tidigare upp-

fattning. Tvärtom kan det med fog hävdas att ett accepterande av motionärernas förslag inte sällan innebär att hyrorna kommer att höjas med 2 400 kr. nästa år utöver "den normala" hyreshöjningen och därpå följande år med ytterligare 1 000 kr. per år. Det kan också hävdas att den av motionärerna föreslagna spärregeln snarare blir en huvudregel än ett undantag. Motionärernas målsättning är bl. a. avveckling av de generella subventionerna. Denna målsättning förverkligas till inte ringa del redan vid införandet av det av dem förordade systemet. Sålunda kommer praktiskt taget alla hyres- och bostadsrättshus byggda före år 1975 att slås ut ur systemet.

Spärregeln innebär att kostnadsökningar utöver 30 kr./m² avses belasta fastighetsägaren. Hur denne skall täcka sina ökade kostnader framgår inte av motionen. I de fall fastigheten ägs av ett allmännyttigt företag torde de ökade kostnaderna i de flesta fallen komma att få täckas genom ökade kommunalskatter. Denna effekt låter sig inte förenas med vad i motioner (m) föreslagits om nödvändigheten av att sänka skatterna. Spärregeln låter sig knappast heller förenas med motionsförslag (m) om "ett marknadsanpassat hyressättningsssystem". Den reflexionen kan också göras att ett genomförande av motionärernas förslag förmodligen torde innebära att nyproduktionen av hyres- och bostadsrättshus i det närmaste upphör.

Ytterligare kan anföras att genom bruksvärdessystemet stora förmögenhetsomfördelningar till förmån för de privata fastighetsägarna skulle bli följden av ett förverkligande av motionsförslaget.

Utskottet (s, c, fp, vpk) har tidigare i skilda sammanhang (se bl. a. BoU 1983/84:23 s. 30) och även inledningsvis i detta betänkande givit sin anslutning till ett finansieringssystem med klar bostadssocial prägel. Det måste nu konstateras, liksom vid tidigare behandling av motsvarande motioner, att ett förverkligande av motionärernas förslag inte gör det möjligt att bibehålla denna målsättning.

Slutligen vill utskottet erinra om att bostadskommittén har som en av sina huvuduppgifter att överväga hur ett nytt finansieringssystem skall utformas. Enligt utredningens direktiv finns inte anledning att ändra utgångspunkterna för det bostadspolitiska stödsystemet som lades fast år 1974. En central uppgift för bostadspolitiken anges i direktiven vara att medverka till att bostadsbeståndet i större utsträckning än hittills fördelas till hushållen efter deras behov.

Med hänvisning till vad nu anförts och till att ett förverkligande av motionärernas synpunkter praktiskt taget skulle radera möjligheterna att genomföra och vidmakthålla den sociala bostadspolitiken avstyrker utskottet bifall till motion 2707 (m) yrkande 11.

I motion 2801 (fp) anføres att bostadsfinansieringssystemet studeras av bostadskommittén. Eftersom de fullständiga konsekvenserna av kommitténs studier inte är klarlagda för kapitalmarknad, statsbudget och de boende vill inte motionärerna binda sig för något alternativ men anger att

inriktningen måste vara att avveckla subventionssystemet. Inom loppet av några år bör en minskning av subventionerna med 4—6 miljarder kronor vara möjlig.

Motionärerna har sålunda inte underställt riksdagen något konkret förslag om subventionssystemets framtida utformning. Utskottet delar, utan att ta ställning till vad motionärerna anfört om minskning av subventionerna, uppfattningen i motion 2801 (fp) om att resultatet av bostadskommitténs arbete bör avvaktas.

I motion 2152 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga tas upp frågan om upptrappningen av *räntebidrag till äldre låneformer*. Fastigheter som omfattas av dessa låneformer har enligt motionärerna uppförts i ett väsentligt annorlunda kostnadsläge än dagens. Upptrappningstakten bör därför kunna öka.

Även finansieringens utformning för de bostadshus som motionärerna tagit upp torde komma att övervägas av bostadskommittén. Motion 2152 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till pågående överväganden.

I motion 2157 (c) föreslås en ändring av *räntebidragsreglerna* i bostadsfinansieringsförordningen så att *för förskolor* som drivs i föräldrakooperativ eller privat regi långivningen skall förenas med räntebidrag.

Bostad kan under högst tio år få användas som barnstuga. Räntebidrag utgår då inte. Oavsett huvudmannskapet för barnstugan gäller sålunda att räntebidrag inte utgår.

Utskottet finner inte tillräcklig anledning föreligga att föreslå en ändring av bostadsfinansieringsförordningen enligt vad i motion 2157 (c) föreslagits.

I motionerna 2139 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga, 2152 (c) yrkande 6 och 2801 (fp) yrkandena 18 och 19 föreslås att de *förändringar inom räntebidragssystemet* som riksdagen beslöt om i december 1984 *med anledning av* beslutet om en *statlig fastighetsskatt* avskaffas. I motioner (m), (c) och (fp) som hänvisats till skatteutskottet föreslås att fastighetsskatten avskaffas. Dessa motioner har avstyrkts av skatteutskottet (SkU 1984/85:36).

Med hänvisning till skatteutskottets beslut och till vad bostadsutskottet anförde hösten 1984 (BoU 1984/85:8 och 9) om behovet av förändringar inom räntebidragssystemet med anledning av en fastighetsskatt avstyrker utskottet motionerna 2139 (m) yrkande 4 såvitt nu är i fråga, 2152 (c) yrkande 6 och 2801 (fp) yrkandena 18 och 19.

Slutligen behandlas i detta avsnitt två motionsyrkanden om räntelån.

I motion 2152 (c) yrkande 9 och motivedes i motion 2246 (c) föreslås ett riksdagens tillkännagivande om en *övergång till räntelån* för nyproduktionen.

Enligt vad utskottet erfarit övervägs inom bostadskommittén i anslutning till arbetet med ett reviderat bostadsfinansieringssystem även frågan

om räntelån. Även beträffande förslaget i motion 2152 (c) yrkande 9 bör bostadskommitténs överväganden samt beredningen av dem avvaktas.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt motion 1480 (m). I denna motion behandlas frågan om *amorteringstakten för befintliga räntelån*.

År 1975 övergavs det på 1960-talet införda paritetslånesystemet till förmån för det nuvarande systemet med bostadslån och räntebidrag. I samband därmed ändrades också reglerna för betalning av ränta och amortering på utestående paritetslån. Systemet med omfördelning av ränta och amortering på det statliga lånet genom att en del av den årliga räntan på lånet lades till låneskulden avskaffades. I stället infördes en ordning för omfördelning i tiden av räntebetalningar och amortering som baserar sig på att räntebidrag ges till en del av kapitalkostnaderna på samtliga lån i fastigheten.

Samtidigt med att paritetslånesystemet infördes öppnades en möjlighet för vissa äldre låneformer till uppskjuten ränta och amortering. Ett särskilt räntelån infördes. Räntelån ges för en del av låntagarens räntekostnader för statliga bostadslån enligt 1962 års bostadslånekungörelse (1962:537), egnahemslån eller tertiärlån och för underliggande kredit. Räntelån ges dessutom till ägare av sådana bostadshus som har uppförts utan statliga lån, om ägaren tidigare har beviljats räntebidrag enligt vissa äldre bestämmelser.

År 1982 (prop. 1981/82:124, CU 26) tog regeringen upp frågan om ändrade lånevillkor för vissa paritets- och räntelån för egnahem. Efter att ha konstaterat att det då gällande systemet mot bakgrund av vissa tidigare (prop. 1980/81:63, CU 7) ändringar i räntebidragsreglerna skulle innebära kraftiga ökningar av de årliga amorteringarna på utestående lån föreslogs att ordningen med omfördelning i tiden av räntebetalningar och amorteringar för paritets- och räntelån skulle överges. Efter utgången av år 1983 gäller att återbetalning av sådana lån görs med lika stora årliga belopp. Återbetalningstiden för lån till de egnahem varom nu är i fråga bestämdes till tio år.

Beträffande hyres- och bostadsrättshus gjordes år 1982 inga ändringar av amorteringsreglerna. För lån avseende sådana fastigheter gäller sålunda det ovan beskrivna amorteringssystemet.

I motion 1480 (m) ges exempel på att gällande amorteringssystem kan innebära att ett räntelån kan komma att amorteras på mycket kort tid. Motionären föreslår att vid amortering av räntelån skall tillämpas samma återbetalningstakt som gäller för bostadslån.

Det finns enligt utskottets uppfattning anledning att se över reglerna för amortering av paritetslån och räntelån för flerbostadshus. Utskottet finner det lämpligt att regeringen kartlägger den nuvarande ordningen och dess effekter och redovisar resultatet därav i riksdagen. Utskottet förordar sålunda att riksdagen med anledning av motion 1480 (m) som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts om en kartläggning.

4.13 Bostadsbidrag

Med anledning av riksdagens beslut våren 1984 (BoU 1983/84:32) ändrades hyres- och inkomstgränserna för bostadsbidrag till barnfamiljer, något som i sin tur innebar vissa höjningar av bostadsbidragen till denna grupp fr. o. m. den 1 januari 1985. Med hänvisning till de nyss genomförda höjningarna föreslås i budgetpropositionen ingen ändring av bostadsbidragen till barnfamiljerna för år 1986. Frågan om bidragens utformning på längre sikt utreds för närvarande inom bostadskommittén.

Beträffande statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn föreslås riksdagen godkänna regeringens förslag att bostadsbidragen för denna grupp avvecklas vid utgången av år 1985. Dock föreslås ingen avveckling ske för hushåll med s. k. umgängesrättsbarn som enligt nuvarande regler kan få medräkna dessa barn när den övre hyresgränsen för statskommunalt bostadsbidrag beräknas. Vissa av de medel som frigörs vid avvecklingen avses komma studiemedelstagarna till godo.

I budgetpropositionen motiveras förslaget att avveckla bostadsbidragen till hushåll utan barn med att bostadsstandarden för dessa hushåll höjts och med hänvisning till det statsfinansiella läget. Föredragande statsrådet hänvisar också till att bostadsbidraget för denna kategori för närvarande endast täcker 14 % av bostadskostnaden samt att administrationen är förenad med icke oväsentliga kostnader.

I motion 2158 (vpk) yrkande 1 a föreslås att bostadsbidrag till hushåll utan barn skall utgå även efter den 31 december 1985.

Beträffande *avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn* delar utskottet förslaget i budgetpropositionen.

På de skäl som där anförts föreslår utskottet att riksdagen godkänner en avveckling av de statskommunala bostadsbidragen till hushåll utan barn. En sådan ståndpunkt kan inte förenas med förslaget i motion 2158 (vpk) yrkande 1 a. Detta yrkande avstyrks alltså.

I samma motion föreslås *ändrade hyres- och inkomstgränser m. m. för bostadsbidrag* till barnfamiljer. I yrkande 1 b läggs fram förslag om höjda övre hyresgränser och om inkomstgränser. I yrkande 1 c föreslås en ändring av den s. k. reduktionsfaktorn i avsikt att minska systemets marginal-effekter. Slutligen föreslås i yrkande 1 d i motionen att inte någon del av sådana studiemedel som utgår enligt 4 kap. studiestödslagen skall räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Som framgått ovan utreds bidragens utformning på längre sikt för närvarande av bostadskommittén vars arbete angivits (bil. 13 s. 8) komma att avslutas under år 1985. I avvaktan härpå kan utskottet inte förorda sådana förändringar som föreslås i motion 2158 (vpk) yrkandena 1 b, 1 c och 1 d. Dessa yrkanden avstyrks.

I motion 2692 (m) föreslås ett riksdagens tillkännagivande av vad i motion 2689 (m) anförts om åtgärder för att göra bostadsbidragen mera

rättvisa. Motionärernas nu behandlade förslag är en del av deras förslag till hur familjepolitiken bör utformas. Såvitt rör bostadsbidragen föreslås bl. a. *ändring av inkomstprövningsreglerna och ändring av reduktionsreglerna* i avsikt att minska de marginaleffekter som finns inbyggda i systemet.

Frågan om *marginaleffekterna i bostadsbidragssystemet* tas upp även i motion 1145 (c). Motionärerna hemställer med hänvisning till vad i motion 1143 (c) anförts att riksdagen beslutar ansluta sig till en målsättning för vissa grupper om minst 15 % sänkt marginaleffekt. Motionärerna anser att bostadsbidragssystemet måste ses över i syfte att minska systemets marginaleffekter.

I motionerna 1145 (c) och 2692 (m) begärs sålunda tillkännagivanden om vissa åtgärder inom bostadsbidragssystemet. Vad i motionerna förordats kan antas ingå i de överväganden om bostadsbidragen som för närvarande görs av bostadskommittén. Ett tillkännagivande enligt motionärernas förslag kan därför i nuvarande läge inte anses erforderligt. Motionerna avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

4.14 Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.

Riksdagen föreslås godkänna de ändringar i fråga om *inkomstgränserna för förbättringslån* som förordats i budgetpropositionen.

Detta förslag som inte har mött någon gensaga i motioner eller eljest tillstyrks av utskottet.

4.15 Lån till förvärv av bostadsrätt

Sedan år 1982 har funnits möjlighet att få statliga behovsprövade lån till att betala grundavgiften vid ombildning av hyresrätt till bostadsrätt.

Endast två lån har beviljats under den tid låneformen funnits. Den ringa efterfrågan kan förklaras med att banker och kreditinstitut alltmärka medverkar vid finansiering av bostadsrätter samt att de kategorier för vilka långivningen är avsedd inte i någon större utsträckning deltar i ombildningar.

Med hänvisning till den låga efterfrågan föreslås i budgetpropositionen att *låneformen avvecklas*.

Utskottet tillstyrker förslaget på i budgetpropositionen angivna grunder och avstyrker motion 2682 (fp) i vilken föreslås att låneformen skall behållas och att reglerna för långivningen skall anpassas till inkomst- och förmögenhetsutvecklingen.

4.16 Anslagsfrågor

Med anledning av vad i vissa ovan behandlade motioner föreslagits om ändringar i låne- och bidragsgivningens omfattning och inriktning har i

motioner föreslagits en anslagsberäkning som avviker från vad i budgetpropositionen förordats.

Utskottet, som ovan har avstyrkt vad i dessa motioner anförts om ändrade principer m. m., tillstyrker på samtliga punkter regeringens anslagsberäkning såvitt anslagen behandlas i detta betänkande. Detta innebär avslag på följande motioner.

Beträffande anslaget B 3 *Vissa lån till bostadsbyggande* avslag på motionerna 2139 (m) yrkande 3 och 2801 (fp) yrkande 21 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

Beträffande anslaget B 4 *Räntebidrag m. m.* avslag på motionerna 2139 (m) yrkande 4, 2152 (c) yrkande 8 och 2801 (fp) yrkande 24 de båda förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

Beträffande anslaget B 5 *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* avslag på motionerna 2139 (m) yrkande 5, 2152 (c) yrkande 13 och 2801 (fp) yrkande 28.

Beträffande anslaget B 6 *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* avslag på motion 2801 (fp) yrkande 22.

Beträffande anslaget B 7 *Bostadsbidrag m. m.* avslag på motion 2158 (vpk) yrkande 2.

Beträffande anslaget B 8 *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* avslag på motion 2139 (m) yrkande 8.

Beträffande anslaget B 9 *Bidrag till förbättring av boendemiljön* avslag på motion 2152 (c) yrkande 14.

4.17 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ungdomens bostadssituation* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2294 och 2734,
2. beträffande *försöksverksamhet rörande bostäder åt unga* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2139 yrkande 1, 2152 yrkande 4 samt 2801 yrkande 20 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga,
3. beträffande *ett socialt inriktat boende* att riksdagen avslår motion 1984/85:2680 yrkandena 1 och 3,
4. beträffande *planeringen av bostadsbyggandet i Stockholms län* att riksdagen avslår motion 1984/85:2207,
5. beträffande *ett nytt system för finansiering av bostadslån* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2246 yrkande 1, 2707 yrkandena 13 och 14 samt 2801 yrkande 8,
6. beträffande *statlig totalfinansiering* att riksdagen avslår motion 1984/85:470 yrkande 4,
7. beträffande *utvärdering av bostadsförsörjningslagen* att riksdagen avslår motion 1984/85:2707 yrkande 10,

8. beträffande *lånebestämmelsernas detaljeringsgrad* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2246 yrkande 3 samt 2801 yrkande 10 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,
9. beträffande *förtida inlösen av mindre lån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2246 yrkande 2,
10. beträffande *produktionskostnadsanpassad belåning* att riksdagen avslår motion 1984/85:2707 yrkande 12,
11. beträffande *avskaffande av markvillkoret* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2152 yrkande 1, 2707 yrkande 18 detta yrkande såvitt nu är i fråga samt 2801 yrkande 13,
12. beträffande *avskaffande av konkurrensvillkoret* att riksdagen avslår motion 1984/85:2707 yrkande 18 såvitt nu är i fråga,
13. beträffande *bostadslån till nybyggnad efter brandskada* att riksdagen avslår motion 1984/85:652,
14. beträffande *bostadslån vid benefika förvärv m. m.* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:910 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
15. beträffande *kostnader för parkeringsplatser och garage* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1136 samt 2141,
16. beträffande *konstnärlig utsmyckning i bostadsområden* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:1477 samt 2672 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
17. beträffande *rätt att överta befintliga bostadslån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2707 yrkande 3,
18. beträffande *64 § bostadsfinansieringsförordningen* att riksdagen avslår motion 1984/85:2669 yrkande 1,
19. beträffande *kommuns ansvar för förlust på bostadslån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2152 yrkande 10,
20. beträffande *återinförande av vinterbidragen* att riksdagen avslår motion 1984/85:930,
21. beträffande *återinförande av markförvävs- och tomträttslånen* att riksdagen avslår motion 1984/85:2159,
22. beträffande *bostadslångivningen till renskötande samer* att riksdagen avslår motion 1984/85:912,
23. beträffande *förvärv av befintliga egna hem* att riksdagen avslår motion 1984/85:392,
24. beträffande *lån m. m. för upprustning av fritidshus* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1499 samt 2151 den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga,
25. beträffande *planbestämmelser för byggande av fritidshus* att riksdagen avslår motion 1984/85:2151 såvitt nu är i fråga,
26. beträffande *statligt stöd för finansiering av gatukostnader* att riksdagen medger att sådant stöd lämnas i enlighet med vad i regeringsprotokollet förordas och avslår motionerna 1984/85:2150 samt 2152 yrkande 11,

27. beträffande *hyresrabatter* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2152 yrkande 7 samt 2801 yrkande 25,
28. beträffande *hyresförlustgaranti* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2139 yrkande 2 samt 2801 yrkande 21 båda yrkandena såvitt nu är i fråga,
29. beträffande *ränte- och amorteringsfria lån* att riksdagen avslår motion 1984/85:470 yrkande 2,
30. beträffande *avveckling av ROT-programmet* att riksdagen avslår motion 1984/85:2801 yrkande 2,
31. beträffande *tillgängligheten i bostadsbeståndet* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1479 samt 2136,
32. beträffande *avskaffande av hissbidraget* att riksdagen avslår motion 1984/85:2139 yrkande 9,
33. beträffande *ROT-program för offentliga byggnader* att riksdagen avslår motion 1984/85:470 yrkande 1,
34. beträffande *program för underhåll och förnyelse av kommunernas va-nät* att riksdagen avslår motion 1984/85:2675,
35. beträffande *ROT-program vid folkhögskolorna* att riksdagen avslår motion 1984/85:2668,
36. beträffande *kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamheten* att riksdagen avslår motion 1984/85:1133,
37. beträffande *dispens från kravet på avsättning till konsolideringsfond* att riksdagen avslår motion 1984/85:2801 yrkande 17,
38. beträffande *avveckling av reparationslångivningen* att riksdagen avslår motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,
39. beträffande *kostnader för ersättning av va-nät* att riksdagen avslår motion 1984/85:2144,
40. beträffande *tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2139 yrkande 7 samt 2801 yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga,
41. beträffande *beslutsramen för tillägglån* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 7 samt 2801 yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga medger att beslut om tillägglån som avser åtgärder för att avhjälpa byggsador och byggfel, ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 60 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt inom en ram av 30 000 000 kr. för första halvåret 1986,
42. beträffande den s. k. *tillstyrkanderamen* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tillägglån bestäms

- till 60 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt till 30 000 000 kr. för första halvåret 1986,
43. beträffande *förskott för beviljat tillägglån* att riksdagen medger att förskott skall kunna betalas ut i enlighet med vad i regeringsprotokollet föreslagits,
 44. beträffande *överskridande av ramarna för tillägglån av sysselsättningssskäl* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2139 yrkande 19 såvitt nu är i fråga medger att de under 41 och 42 angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningssskäl,
 45. beträffande *beslut om vissa ombyggnadslån* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga medger att beslut om lån för ombyggnad av bostadslägenheter i områden med stor andel outhyrda lägenheter till lokaler får meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,
 46. beträffande *s. k. miljöbidragslån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,
 47. beträffande *bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 6 samt 2801 yrkandena 26 och 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga medger att bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1985/86 får beviljas inom ej utnyttjad del av ramen för budgetåret 1984/85,
 48. beträffande *hyresförlustlån* att riksdagen avslår motion 1984/85:470 yrkande 3,
 49. beträffande *eftergift av hyresförlustlån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2801 yrkande 27,
 50. beträffande *ram för boendemiljöbidrag m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 10, 2801 yrkande 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga samt 2683 medger att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter får meddelas inom en gemensam ram av 80 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,
 51. beträffande *femårig avvecklingsperiod av boendemiljöbidragen* att riksdagen avslår motion 1984/85:2152 yrkande 12,
 52. beträffande *vidgning av boendemiljöramen* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1984/85:2140 yrkande 2 samt med avslag på motion 1984/85:2139 yrkande 19 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga som sin mening

- ger regeringen till känna att den under 50 angivna ramen får överskridas om det behövs av sysselsättnings-skäl och av bostadssociala skäl,
53. beträffande *boende- och fritidsmiljön i nyare bostadsområden* att riksdagen avslår motion 1984/85:2140 yrkandena 1 och 3,
 54. beträffande *byggplatser* att riksdagen avslår motion 1984/85:1127,
 55. beträffande *bidragsgivning för byggnadsvård* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1484 samt 2757,
 56. beträffande *förändringar inom räntebidragssystemet* att riksdagen avslår motion 1984/85:2707 yrkande 11,
 57. beträffande *räntebidrag till äldre låneformer* att riksdagen avslår motion 1984/85:2152 yrkande 8 såvitt nu är i fråga,
 58. beträffande *räntebidragsreglerna för förskolor* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2157,
 59. beträffande *ändring av räntebidragsreglerna med anledning av fastighetsskatten* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2139 yrkande 4 såvitt nu är i fråga, 2152 yrkande 6 samt 2801 yrkandena 18 och 19,
 60. beträffande *övergång till räntelån* att riksdagen avslår motion 1984/85:2152 yrkande 9,
 61. beträffande *amorteringstakten för befintliga räntelån* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1480 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 62. beträffande *avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2158 yrkande 1 a godkänner en avveckling,
 63. beträffande *ändrade hyres- och inkomstgränser m. m. för bostadsbidrag* att riksdagen avslår motion 1984/85:2158 yrkandena 1 b, 1 c och 1 d,
 64. beträffande *ändrade inkomstprövningsregler och ändring av reduktionsregeln för bostadsbidrag* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1145 samt 2692,
 65. beträffande *inkomstgränserna för förbättringslån* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits godkänner de ändringar av gränserna som där förordats,
 66. beträffande *lån till förvärv av bostadsrätt* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2682 yrkandena 1 och 2 godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
 67. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 3 samt 2801

- yrkande 21 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.,
68. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 4, 2152 yrkande 8 samt 2801 yrkande 24 de båda förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 10 400 000 000 kr.,
69. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 5, 2152 yrkande 13 samt 2801 yrkande 28 till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 125 000 000 kr.,
70. beträffande *anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2801 yrkande 22 till *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.,
71. beträffande *anslag till bostadsbidrag m. m.* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2158 yrkande 2 till *Bostadsbidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 457 000 000 kr.,
72. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2139 yrkande 8 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 240 000 000 kr.,
73. beträffande *anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till vad i regeringsprotokollet föreslagits och med avslag på motion 1984/85:2152 yrkande 14 till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 110 000 000 kr.

Stockholm den 21 mars 1985

På bostadsutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Lennart Nilsson (s), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m), Rune Evensson (s), Nils Nordh (s) och Lars Andersson (s).

Reservationer

1. Omstruktureringen m. m. inom bostadssektorn

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att den del av utskottets betänkande som på s. 16 börjar "Vad nu" och på s. 17 slutar "inom bostadssektorn" bort lyda:

Inledningsvis finns anledning att något diskutera utgångspunkterna för bostadspolitiken. Nyproduktionens ringa andel av det totala bostadsbeståndet gör att omsättningen på bostadsmarknaden kommer att spela betydligt större roll än hittills. I dagens situation bör bostadspolitiken inriktas på att öka rörligheten på bostadsmarknaden. En fungerande bostadsmarknad förutsätter att de boende får större möjligheter än för närvarande att förverkliga sina önskemål. Detta kan åstadkommas endast med ett större utrymme för prisbildning och marknadskrafter. Ett sådant synsätt skall bygga på neutrala bostadslåne- och skatteregler. Bostadsfinansieringssystemet måste därför reformeras liksom skattesystemet.

En bostadspolitik måste utformas så att äganderätten stärks. Den enskilda medborgaren skall ges ökade möjligheter att påverka sitt boende.

Bostadssektorn är det område där offentlig reglering, byråkrati och selektiva subventioner fått störst utbredning. Den är därför också den sektor där avreglering och avveckling är särskilt angelägen. Det statliga bostadslånesystemet innehåller ett nätverk av regleringar och bidrar till att sådana bostäder byggs som ger en optimal belåning. Huruvida bostäderna överensstämmer med konsumenternas värderingar och efterfrågan blir därvid av mindre betydelse. En bostadspolitik som ger sådana konsekvenser måste starkt kritiseras. Bostädernas utformning, standard och utrustning skall, som framgått ovan, bygga på konsumenternas önskemål och inte på bostadsfinansieringssystemets regleringar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att bostadspolitiken bör omstruktureras så att den anpassas till konsumenternas efterfrågan. Bostadsfinansieringssystemet och andra administrativa regleringar skall utformas utifrån detta synsätt. Olika upplåtelseformer — ägarlägenheter, bostadsrätter, ägda småhus och hyresrätt — skall finnas på marknaden. Därmed ges det marknadsanpassade synsätt som bör präglade bostadspolitiken ett verkligt innehåll.

Utskottet har med anledning av m-motioner i sitt betänkande BoU 1984/85:12 föreslagit vissa ändringar i den fastighetsrättsliga lagstiftningen i syfte att förverkliga den nu beskrivna bostadspolitiken. Utskottet kommer i nu föreliggande betänkande att behandla m-motioner i vilka föreslås ändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m. i avsikt att förverkliga en bostadspolitik där bostadskonsumenternas önskemål sätts i centrum.

2. Ungdomens bostadssituation (mom. 1)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 18 börjar "Utskottet delar" och på s. 19 slutar "särskilda beslut" bort lyda:

I motionerna 2294 (c) och 2734 (m) betonas vikten av att mindre lägenheter i ökad utsträckning bibehålls. Därigenom skapas bättre möjligheter för unga människor att på lika villkor med andra medborgare skaffa sig en bostad. I dag motsvarar inte utbudet av små billiga lägenheter efterfrågan. De senaste årens bostadssaneringar har dessutom kraftigt minskat utbudet. En annan orsak är den bristande rörligheten på bostadsmarknaden som blivit resultatet av den socialdemokratiska regleringspolitiken. Avreglering och byggbestämmelser, avskaffande av markvillkoret och större möjligheter att inreda bostäder på vindar är exempel på åtgärder som skapar förutsättningar för fastighetsförvaltare och byggherrar att tillgodose unga människors efterfrågan på bostäder.

Vad nu anförts om de ungas boende bör riksdagen med anledning av motionerna 2294 (c) och 2734 (m) som sin mening ge regeringen till känna.

Den försöksverksamhet beträffande de ungas boende som föreslagits i budgetpropositionen bör inte genomföras. Denna fråga behandlas ytterligare nedan.

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *ungdomens bostadssituation* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2294 och 2734 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Försöksverksamhet rörande bostäder åt unga (mom. 2)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Vad nu" och slutar "BoU 1984/85:15" bort lyda:

Som framgår av motionerna 2139 (m), 2152 (c) och 2801 (fp) finns inte tillräckliga skäl tillstyrka förslaget i budgetpropositionen om en försöksverksamhet rörande bostäder åt unga. I förlängningen kommer regeringens förslag att innebära en sektorisering av bostadsmarknaden för de unga som inte bör accepteras. I reservation 2 till nu föreliggande betänkande har översiktligt redovisats hur ytterligare överväganden m. m. bör utformas beträffande bostäder åt unga. Utskottet anser att riksdagen genom en anslutning till de ovannämnda motionerna som sin mening bör ge regeringen till känna vad nu anförs om att någon försöksverksamhet rörande bostäder åt unga med den inriktning som förordats i budgetpropositionen inte bör komma till stånd.

dels utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *försöksverksamhet rörande bostäder åt unga* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2139 yrkande 1, 2152 yrkande 4 samt 2801 yrkande 20 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ett socialt inriktat boende (mom. 3)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 19 börjar "Utskottet har" och på s. 20 slutar "avstyrks därför" bort lyda:

I en reservation (vpk) till betänkandet BoU 1983/84:23 om ett socialt inriktat boende anfördes våren 1984 bl. a.

Det hösten 1983 av riksdagen antagna bostadsförbättringsprogrammet är inriktat på tekniska åtgärder som i och för sig är nödvändiga. För att programmet skall leda till en i vid mening social bostadsförnyelse måste det emellertid, i enlighet med vad vänsterpartiet kommunisterna förordar i sin partimotion 2009, kompletteras med åtgärder som utgår från vardagslivets villkor.

Människors levnadsvillkor i vår tid har förändrats på ett mycket påtagligt sätt. Hushållen har minskat i storlek och det sociala kontaktnätet har härigenom inte sällan blivit mindre. Det förhållandet att människor i ökad utsträckning lever ensamma eller i par innebär att en rad mänskliga behov inte längre kan tillgodoses inom hushållet. Kontakten med andra människor i bostadsområdet och i arbetet blir därmed allt viktigare. Inte minst

riskerar pensionärshushållen en social isolering som har sin grund i bostädernas och bostadsområdenas utformning. Även barnfamiljerna är i detta avseende i ett särskilt utsatt läge.

De hittillsvarande planeringsmodellerna som utgått från arbetslivets och näringslivets behov måste därför ersättas av nya modeller som sätter vardagslivets villkor i centrum. Planeringens effekter på vardagslivet får inte längre betraktas som ett privat problem, som var och en skall lösa själv. I stället måste former utvecklas så att människor gemensamt skall kunna ta ansvar för olika uppgifter. Ett viktigt steg i denna utveckling är att verka för ett socialt inriktat boende.

I ett samhälle som alltmer utmärks av privatisering och individualism måste det gemensamma — det kollektiva — utgöra en motvikt. Ett led i dessa strävanden är att utveckla alternativa boendeformer. Olika typer av kollektivt boende måste därför stödjas och stimuleras. Detta gäller inom såväl nyproduktionen som det befintliga bostadsbeståndet. Som en utgångspunkt för detta arbete bör bl. a. kommunerna inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen redovisa planer på experiment med socialt boende.

Den sociala bostadsförnyelsen måste dessutom innefatta åtgärder som stärker samverkan i boendet. Det gäller bl. a. gemensamhetslokaler och andra gemensamma anläggningar som de boende har ett eget ansvar för och boendeinflytande på alla nivåer.

Ett genomförande av de ovan angivna åtgärderna för att åstadkomma ett nytt socialt inriktat boende fordrar insatser från samhället. Dessa insatser måste bl. a. innefatta redovisning av förebilder och exempel som kan ge inspiration till utveckling av det egna boendet och satsning på experiment med nya boendeformer vid både ny- och ombyggnad.

Vad i denna reservation anfördes äger alltjämt giltighet. Utskottet, som delar vad i reservationen framförts, anser att riksdagen med anslutning till den under allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 2680 (vpk) yrkandena 1 och 3 som sin mening bör ge regeringen till känna vad nu anförts.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *ett socialt inriktat boende* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2680 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

5. Planeringen av bostadsbyggandet i Stockholms län

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 20 som börjar "Av vad" och slutar "av bostadsbyggandet" bort lyda:

Som framgår av motion 2207 (vpk) är den regionala obalansen svår i Stockholmsområdet. I motionen görs en omfattande genomgång av frågan. Utskottet, som hänvisar till vad där anförts, behandlar i nu föreliggande betänkande bostadsbyggandet i Stockholmsregionen. Som framgår av motionen har vissa av regionens kommuner i betydligt högre grad än andra

deltagit i bostadsbyggandet när det gäller att förverkliga det s. k. miljonprogrammet. Denna skillnad beträffande det kommunala engagemanget har i sin tur inneburit stora regionala olikheter i skattebelastning och skattekraft. Ojämligheten i boendet accentueras dessutom av att de som bor i småhus gynnas och gynnas av förmånliga avdragsregler.

Till detta skall läggas att näringslivet på olika sätt understött segregationspolitiken. De mest attraktiva arbetsplatserna har placerats i socialt attraktiva områden oftast norr om Stockholm.

Beträffande ansvaret för bostadspolitik i Stockholms län bör en omfördelning i första hand mellan kommuner och landsting övervägas grundligt.

Ovan har redovisats den nuvarande ordningen. Landstinget bör enligt utskottets uppfattning ansvara för den översiktliga planeringen av bostadsbyggandet medan kommunerna liksom för närvarande bör ta ansvaret för genomförandet. Det bör också övervägas om inte landstinget skall ges möjligheter att tillgripa sanktioner mot en kommun som vägrar att följa det regionala bostadsbyggnadsprogrammet.

Vad nu anförts om överväganden avseende beslutsformerna beträffande bostadsbyggandets planering i Stockholms län bör riksdagen med anledning av motion 2207 (vpk) som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *planeringen av bostadsbyggandet i Stockholms län* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2207 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

6. Ett nytt system för finansiering av bostadslån

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar "Med anledning" och på s. 22 slutar "2801 (fp) yrkande 8" bort lyda:

Som tidigare föreslagits bl. a. i motioner m, c och fp finns starka skäl som talar för att bostadslångivningen lyfts ut ur statsbudgeten och att ett kreditssystem, administrerat av bottenlåneinstitutet — stadshypotekskassan, Spintab och BOFAB — införs.

Riksdagen har beslutat att bostadslångivningen i allt väsentligt skall finansieras på kreditmarknaden. Däremot har, som framgått ovan, riksdagen tidigare avvisat förslag om införande av ett kreditgarantisystem för den del av bostadslångivningen i en fastighet som i dag utgörs av statligt bostadslån. Det finns emellertid så stora fördelar förknippade med ett kreditgarantisystem administrerat av bottenlåneinstitutet att ett sådant

system bör införas. Av bostadslånekommitténs betänkande, som avgavs i december år 1981, framgår att det är möjligt — och enligt utskottets uppfattning också lämpligt — att inom ramen för ett kreditgarantisystem föra över de statliga bostadslånen till bottenlåneinstitut. Det finns sålunda uppenbara fördelar med en sådan ordning.

Som tidigare anförts är det såväl ur låntagarens som ur långivarens synvinkel en fördel om topp- och bottenfinansieringen kan ligga hos samma institut. Det bör särskilt noteras att bostadsinstitutet tillagts uppgiften att för vissa ändamål lämna oprioriterade lån; lån som ligger ovanför det statliga bostadslånet. Inom ramen för ett kreditgarantisystem skulle avsevärda förenklingar vara att vinna jämfört med den nuvarande ordningen eller jämfört med det system som riksdagen beslöt om år 1984. Det bör dessutom tilläggas att tilläggsbelåningen av det existerande fastighetsbeståndet kan väntas bli en viktig del avseende bostadssektorns finansiering. Det kan vidare med fog hävdas att bottenlåneinstitutet har nödvändig kapacitet att administrera ett kreditgarantisystem. Redan i dag är ju bottenlåneinstitutet långgivare i princip till alla som får statliga bostadslån.

Det finns sålunda goda motiv för uppfattningen att det statliga kreditaktiebolaget som givits uppgiften att låna upp de medel som behövs för den statliga bostadslångivningen skall avskaffas. Ordningen med ett kreditgarantisystem, som utskottet sålunda förordar, innebär att kreditaktiebolagets uppgift blir överflödig.

Vad nu anförts om bostadsbyggandets finansiering och om avskaffande av det ovannämnda kreditaktiebolaget bör riksdagen med anledning av motionerna 2246 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkandena 13 och 14 och 2801 (fp) yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna. Kreditaktiebolaget bör avskaffas redan fr. o. m. den 1 juli 1985. Utskottet förutsätter att regeringen i samband med avvecklingen vidtar sådana åtgärder att säkerheten för de obligationer bolaget emitterat före halvårsskiftet år 1985 inte försämras.

dels utskottet under 5 bort hemställa

5. *beträffande ett nytt system för finansiering av bostadslån* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2246 yrkande 1, 2707 yrkandena 13 och 14 samt 2801 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Statlig totalfinansiering (mom. 6, motiveringen)

Oskar Lindkvist, Thure Jadestig, Margareta Palmqvist, Rune Evensson, Nils Nordh, Lars Andersson och Bengt-Ola Rytter (alla s) anser att den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Vad i" och slutar "hänvisning härtill" bort lyda:

Utskottet avstyrker motion 470 (vpk) yrkande 4 med hänvisning till tidigare ställningstagande (BoU 1983/84:28).

8. Statlig totalfinansiering (mom. 6)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Vad i" och slutar "hänvisning härtill" bort lyda:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att förslag om statlig totalfinansiering snarast bör föreläggas riksdagen. Utskottet vill erinra om att riksdagen tidigare (CU 1971:12 s. 53 och CU 1972:9 s. 15—16) godkänt uttalanden om att fördelarna med en statlig totalfinansiering "är så påtagliga att de bör avstås endast av mycket tungt vägande skäl".

Det finns grundad anledning för riksdagen att förorda att regeringen tar ansvar för att en översyn görs varvid bör övervägas såväl s. k. fullständig finansiering dvs. samordning av bottenlån och bostadslån som s. k. integrerad finansiering dvs. samordning av byggnadskrediter och fastighetslån.

Upplåningen i en ordning med statlig totalfinansiering bör anförtros Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag medan bostadsverket bör svara för utlåningen och de övriga funktioner som verket har i dag.

Vad utskottet nu med anledning av motion 470 (vpk) yrkande 4 anfört om överväganden om statlig totalfinansiering bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *statlig totalfinansiering* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:470 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Utvärdering av bostadsförsörjningslagen (mom. 7)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Lagen ändrades" och slutar "yrkande 10 avstyrks" bort lyda:

Bostadsförsörjningslagen bör ses över. Lagen är främst avpassad för en helt annan planeringssituation än den som nu råder och som på goda grunder kan antas komma att bestå under överblickbar framtid. Bostadsbyggandets omfattning och inriktning är i dag helt annorlunda än tidigare. Nyproduktionen av bostäder minskar. Ombyggnadsverksamheten och förvaltningen av våra bostäder intar en mera framskjuten roll än tidigare. Bostadsförsörjningslagen har dåligt anpassats till denna förändrade situation. Den bör därför ses över. I motion 2707 (m) yrkande 10 föreslås att en översyn görs. Riksdagen bör med bifall till detta yrkande som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn.

dels utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *utvärdering av bostadsförsörjningslagen* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2707 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Lånebestämmelsernas detaljeringsgrad (mom. 8)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 23 som börjar "Utskottet har" och slutar "i fråga" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till motionsförslag av m, c och fp om att bostadslångivningen inom ramen för ett kreditgarantisystem bör föras över till bottenlåneinstitutet. Bl. a. i samband härmed finns möjligheter att minska detaljeringsgraden i lånebestämmelserna. Det är allmänt känt att bostadsfinansieringssystemet är så omfattande och svåröverskådligt att det är praktiskt taget omöjligt för den enskilde att på egen hand kunna tolka bestämmelserna. Lånebestämmelsernas detaljeringsgrad kan också göras mindre omfattande genom att vissa av de byggnormer som styr byggandet inte skall utgöra bindande föreskrifter. Genomförda projekt med s. k. "normfritt" byggande visar dessutom att det är möjligt att pressa byggkostnaderna i inte ringa omfattning.

Sammanfattningsvis kan anföras att såväl den bostadsadministrativa förvaltningsapparaten som tillämpningen av finansieringsbestämmelserna medför stora kostnader. En skyndsam översyn av regelsystemet på bostadsområdet bör göras.

Riksdagen bör med anledning av motionerna 2246 (c) yrkande 3 och 2801 (fp) yrkande 10 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *lånebestämmelsernas detaljeringsgrad* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2246 yrkande 3 och 2801 yrkande 10 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Förtida inlösen av mindre lån (mom. 9)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 23 som börjar "Enligt vad" och slutar "förordade tillkännagivandet" bort lyda:

Riksdagen beslöt våren 1983 som sin mening ge regeringen till känna vad civilutskottet med anledning av motioner från centerpartiet förordade om övervägande beträffande förtida inlösen av vissa typer av de statliga lån som administreras av bostadsverket. Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande från centerpartiet år 1984 strök bostadsutskottet under vikten av att ett förslag utarbetades skyndsamt. Frågan har även tagits upp i en interpellation hösten 1984. Bostadsministern angav i svaret att regeringen avser vidta åtgärder när bostadsstyrelsen redovisat resultatet av ett regeringens givet uppdrag. Detta uppdrag har, som framgått ovan, redovisats till regeringen. Trots att redovisningen lämnats och trots att två år förflutit sedan riksdagen beslöt anhängiggöra frågan hos regeringen har något förslag ännu inte presenterats för riksdagen. Detta måste betraktas som anmärkningsvärt. Riksdagen bör med anledning av motion 2246 (c) yrkande 2 som sin mening ånyo ge regeringen till känna att förslag om inlösen skyndsamt bör föreläggas riksdagen.

dels utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *förtida inlösen och mindre lån* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2246 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Produktionskostnadsanpassad belåning (mom. 10)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 24 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "2707 (m) yrkande 12" bort lyda:

Som angivits i motion 2139 (m) leder metoden med produktionskostnadsanpassad belåning till ett sämre kostnadsmedvetande i produktionsledet. Systemet har också resulterat i ökade kostnader. Ett avskaffande av belåningsmetoden fr. o. m. den 1 juli 1985 förordas av utskottet. Detta behöver inte innebära ökade boendekostnader då det får anses fullt möjligt att genom en effektivare produktion och ändrade byggnormer kompensera den nu föreslagna förändringen. Vad nu anförts innebär en anslutning till motion 2707 (m) yrkande 12. Besparingen av förslaget har av motionärerna beräknats till 100 milj. kr. för nästa budgetår. Anslagsfrågan behandlas nedan.

dels utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *produktionskostnadsanpassad belåning* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2707 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Avskaffande av markvillkoret (mom. 11)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 25 som börjar "Utskottet kan" och slutar "yrkande 13 avstyrks" bort lyda:

Genom markvillkoret har byggföretag och byggherrar förlorat möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ. Villkoret har skapat en total kommunal planushållning som starkt försämrat möjligheterna för enskilt byggande. Markvillkoret har också temporärt upphävts vid olika tillfällen.

Skall smidigheten och anpassningsförmågan i bostadsbyggandet kunna stärkas förutsätter det att enskilda markägare och byggnadsföretag ges ökade möjligheter att medverka i byggandet.

Vid byggandet i förnyelseområden är det orealistiskt att kommunen först skall lösa in marken för att därefter fördela den efter kommunalt beslut. Detta förfaringsätt endast förlänger och fördyrar bostadsproduktionen utan att några fördelar vinnas. Markvillkoret motverkar härigenom sitt avsedda syfte och bör därmed avskaffas per den 1 juli 1985. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 2152 (c) yrkande 1, 2707 (m) yrkande 18, detta yrkande såvitt nu är i fråga och 2801 (fp) yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *avskaffande av markvillkoret* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2152 yrkande 1, 2707 yrkande 18 detta yrkande såvitt nu är i fråga och 2801 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Avskaffande av konkurrensvillkoret (mom. 12)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 25 som börjar "Beträffande konkurrensvillkoret" och slutar "i fråga avstyrks" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till motionsförslag m, c och fp om avskaffande av markvillkoret. Vad som härvid anförts bl. a. om effekterna i form av ett starkt försämrat enskilt byggande och en fördyrad byggnadsproduktion äger giltighet även i vad avser konkurrensvillkoret. För att öka flexibiliteten och förbättra produktutvecklingen inom byggsektorn bör därför även konkurrensvillkoret avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1985 i enlighet med förslaget i motion 2707 (m) yrkande 18 såvitt nu är i fråga. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *avskaffande av konkurrensvillkoret* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2707 yrkande 18 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Konstnärlig utsmyckning i bostadsområden (mom. 16)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 28 som börjar "Även om" och slutar "30 juni 1985" bort lyda:

Vad i motionerna 1477 (s) och 2672 (vpk) föreslagits om höjning av det maximala lånetillägget till konstnärlig utsmyckning avstyrks. Som framgått ovan finns redan möjligheter att inom ramen för bostadsfinansieringsförordningen finansiera åtgärder avseende konstnärlig utsmyckning eller gestaltning. Ett riksdagens bifall till motionerna kan beräknas medföra en ökad årlig belastning på räntebidragsanslaget om ca 1 milj. kr. Utskottet vill inte medverka till ytterligare ökning av räntesubventionerna. Dessa bör tvärtom minskas. Utskottet återkommer nedan till frågan om räntebidragssystemets utformning.

dels utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *konstnärlig utsmyckning i bostadsområden* att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1477 och 2672,

16. Konstnärlig utsmyckning i bostadsområden (mom. 16, motiveringen)

Kjell Mattsson (c), Birgitta Hambraeus (c) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 28 som börjar "Även om" och slutar "30 juni 1985" bort lyda:

Som framgår av ovanstående framställning har lånemöjligheterna till konstnärlig utsmyckning utnyttjats endast i mindre omfattning under senare år. Det finns enligt utskottets mening mot bakgrund härav anledning att göra en översyn av finansieringsbestämmelserna avseende den konstnärliga utsmyckningen m. m. i våra bostadsområden. Översynen bör i första hand syfta till att få ett bättre utnyttjande av befintliga lånemöjligheter. I sammanhanget bör bl. a. övervägas erforderliga informationsåtgärder. En höjning av det s. k. lånetillägget kan utskottet bl. a. av statsfinansiella skäl inte ställa sig bakom.

Vad utskottet med anledning av motionerna 1477 (s) och 2762 (vpk) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17. 64 § bostadsfinansieringsförordningen (mom. 18)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 29 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Som anförs i motion 2669 (m) minskar inte bristen på lägenheter i attraktiva områden genom en utökad kommunal förmedlingsrätt. Där- emot minskar människors möjligheter att själva lösa sin bostadsfråga. Varken kommunala eller privata monopol ligger i bostadskonsumenter- nas intresse. Tvärtom bör eftersträvas en ökad konkurrens som främjar valfri- heten. Slutsatsen av ett sådant synsätt på det bostadspolitiska området blir att den kommunala bostadsförmedlingens inflytande skall minska i stället för att öka. Allmännyttiga bostadsföretag skall i större utsträckning själva förmedla sina lägenheter, fastighetsägarna skulle kunna driva egna för- medlingar osv.

Vad nu anförts innebär en anslutning till uppfattningen i motionen att det lånevillkor bör upphöra som innebär att kommunal bostadsförmedling kan ställas som villkor för att bostadslån skall beviljas eller få övertas. 64 § i bostadsfinansieringsförordningen bör sålunda upphävas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande 64 § bostadsfinansieringsförordningen att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2669 (m) yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Kommuns ansvar för förlust på bostadslån (mom. 19)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 29 som börjar "Utskottet har" och slutar "2152 (c) yrkande 10" bort lyda:

Den nuvarande ordningen beträffande fördelningen av förluster mellan stat och kommun avseende borgensansvar för lån till småhus bör ersättas med den ordning som förordas i motion 2152 (c). Utskottet föreslår att borgensåtagandet utformas så att staten och kommunen svarar för 60 resp. 40 % av den verkliga förlusten på det statliga bostadslånet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *kommuns ansvar för förlust på bostadslån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Återinförande av markförvärvs- och tomträttslånen (mom. 21)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 30 som börjar "Ett återinförande" och slutar "2159 (vpk) avstyrks" bort lyda:

Vänsterpartiet kommunisterna har under en lång rad av år hävdad att kommunernas möjligheter att bedriva en aktiv markpolitik måste förbättras. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. En aktiv kommunal markpolitik är enligt utskottets mening en förutsättning för att viktiga sociala målsättningar skall kunna uppfyllas vid samhällsbyggandet. Att kommunerna skall ha ett avgörande inflytande över markanvändningen har också många gånger betonats av såväl regering som riksdag.

Genom ett kommunalt markägande ges kommunerna ett avgörande inflytande på bostads- och samhällsbyggandet. Den ekonomiska situationen för många kommuner är emellertid sådan att kommunerna tvingats sälja ut kommunal mark och/eller tvingats att avstå från att köpa in mark som skulle behövas för genomförandet av en aktiv kommunal markpolitik. Dessa svårigheter har ytterligare accentuerats genom avvecklingen av markförvärvslånen och tomträttslånen. Kommunerna måste ges ekonomiska möjligheter att behålla och öka innehavet av mark. Enligt bostadsutskottets mening skall målet vara att ge kommunerna ökade möjligheter att förvärva mark för samhällsbyggande och att upplåta mark med tomt rätt.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet i enlighet med vad som föreslagits i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2159 att de tidigare markförvärvslånen och tomträttslånen återinförs.

Markförvärvslånen bör vara amorteringsfria under fem år för att därefter amorteras under de följande tio åren. Tomträttslån bör lämnas till kommunerna på samma villkor som gäller för statliga bostadslån till allmännyttiga bostadsföretag och kunna utgå även till andra ändamål än bostäder, dvs. även till tomträtt för industri, affärsändamål, mark för fritidshus m. m.

Vad utskottet nu anfört om markförvärvslån och tomträttslån bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande återinförande av markförvärvs- och tomträttslånen att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2159 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Förvärv av befintliga egnahem (mom. 23, motiveringen)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m)

anser att den del av utskottets betänkande på s. 31 som börjar "Även utskottet" och slutar "nu anförts" bort lyda:

Som framgått ovan har bostadskommittén som en av sina huvuduppgifter att utreda och lämna förslag till ett nytt bostadsfinansieringssystem. I ett sådant nytt system kommer subventionernas omfattning att minska. Kommitténs arbete kommer att avslutas under år 1985. Ett nytt förslag måste efter vederbörlig remissbehandling skyndsamt föreläggas riksdagen. Även i m-, c- och fp-motioner har lagts fram förslag om ett system där subventionernas roll minskas eller helt upphör samt förslag om att ersätta bostadsfinansieringssystemet med ett av bottenlåneinstitutet administrerat kreditgarantisystem.

Ett sådant nytt finansieringssystem innebär att den olikhet i subventionsgraden som finns mellan nyproduktionen av egna hem och befintliga sådana i princip kommer att upphöra. Därmed finns inte heller anledning att införa speciella låneregler för förvärv av befintliga egna hem.

Med hänvisning till vad nu anförts avstyrker utskottet motion 392 (c).

21. Statligt stöd för finansiering av gatukostnader (mom. 26)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 32 som börjar "Inte heller" och slutar "ny plan- och bygglag" bort lyda:

Utskottet delar vad i motion 2152 (c) förordats om att för småhus lån till investeringar i det vatten- och avloppssystem som behövs för fastigheten skall kunna beviljas enligt de regler som kommer att gälla för lån till gatukostnader. Som motionärerna anför kan en lånemöjlighet för vatten- och avloppsinvesteringar vara mycket motiverad. Riksdagen bör genom en anslutning till yrkande 11 i motionen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anført,

dels utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *statligt stöd för finansiering av gatukostnader* att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet och i motion 1984/85:2152 yrkande 11 föreslagits samt med avslag på motion 1984/85:2150 som sin mening ger regeringen till känna utskottet anført,

22. Hyresrabatter (mom. 27)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 33 som börjar med "Med undantag" och slutar "inte tillstyrkas" bort lyda:

Redan i samband med riksdagsbeslutet hösten 1982 om införande av de temporära stimulansåtgärderna i form av statsbidrag för hyresrabatter och hyresförlustgarantilån restes invändningar mot regeringsförslaget i motioner m, c och fp. Därvid anfördes att eventuella stimulansåtgärder avseende bostadsbyggandet borde ges en inriktning som innebär att produktionen kommer att avse bostäder som verkligen efterfrågas. Även om statsbidrag för hyresrabatter såvitt avser den nyproduktion som påbörjas efter utgången av år 1984 upphört och i allt väsentligt även i vad avser rabatterna vid ombyggnad finns anledning hävda att statsbidragsgivningen avseende utgående rabatter upphör vid halvårsskiftet år 1985. Detta innebär en minskning på räntebidragsanslaget om 500 milj. kr. för nästa budgetår. Anslagsfrågan behandlas nedan.

Utskottet bör med anslutning till förslagen i motionerna 2152 (c) yrkande 7 och 2801 (fp) yrkande 25 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *hyresrabatter* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2152 yrkande 7 samt 2801 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Hyresförlustgaranti (mom. 28)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 33 som börjar "Inte heller" och slutar "av statsmakterna" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till uppfattningen att statsbidrag till hyresrabatter och hyresförlustgarantilån inte bör lämnas efter halvårsskiftet år 1985.

I vad rör hyresförlustgarantilånen innebär utskottets ställningstagande en anslutning till motionerna 2139 (m) yrkande 2 och 2801 (fp) yrkande 21 båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *hyresförlustgaranti* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2139 yrkande 2 samt 2801 yrkande 21 båda yrkandena såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Ränte- och amorteringsfria lån (mom. 29)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 33 som börjar "Utskottet har" och slutar "470 (vpk) yrkande 2" bort lyda:

De allmännyttiga bostadsföretagen har genom sin karaktär och genom sin verksamhet kommit att spela en helt ömistlig roll som ett led i en social bostadspolitik. Det är mot bakgrund härav nödvändigt att stärka dessa företags ställning och härigenom förhindra att den sociala bostadspolitiken urholkas och försämrats. Utan ett statligt stöd till dessa företag finns det enligt utskottets mening stor risk för ökad trångboddhet, sämre och dyrare bostäder samt en utarmad boendemiljö för de grupper i samhället som allra bäst behöver en förbättring.

Ett ökat statligt stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen är den enda realistiska vägen att snabbt åstadkomma ett stopp för hyreshöjningar och skapa ökad rättvisa på bostadsmarknaden. Ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan kan stoppa hyresökningar i såväl nybyggda som äldre lägenheter. Genom bruksvärdebestämmelserna i hyreslagen medför de föreslagna lånen lägre hyror även för boende hos privata hyresvärdar. Härigenom hindras också privata hyresvärdar att göra ökade vinster på hyresgästernas bekostnad.

Vad utskottet ovan anförd innebär en anslutning till vad i motion 470 (vpk) yrkande 2 föreslagits.

dels utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *ränte- och amorteringsfria lån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:470 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförd,

25. Avveckling av ROT-programmet (mom. 30)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 34 börjar "I samband" och på s. 35 slutar "2801 (fp) yrkande 2" bort lyda:

Vid sin behandling år 1984 av motioner m och fp om avveckling av bostadsförbättringsprogrammet anfördes reservationsvis följande (BoU 1983/84:23 s. 54).

Riksdagen behandlade hösten 1983 (BoU 1983/84:11) ett regeringsförslag om ett bostadsförbättringsprogram. I samband härmed behandlades partimotioner (m), (fp) om avslag på regeringens förslag. Utskottet konstaterar att vad i dessa motioner anförts som motiv för avslag på programmet

fortfarande äger giltighet och att dessa motiv snarast vunnit i styrka under den korta tid programmet varit i kraft.

Det finns sålunda all anledning anta att sysselsättningseffekterna av programmet blir väsentligt lägre än vad regeringen förmodade eller helt uteblir. Vidare är finansieringsbestämmelserna som är en förutsättning för programmet i många fall så otillfredsställande att det finns skäl hävda att de inte utgör ett incitament för den av regeringen önskade bostadsförbättringsverksamheten.

Vidare vill utskottet erinra om vad i reservationer (m), (fp) till det ovan nämnda betänkandet anfördes om att en bostadsproduktion grundad på fri konkurrens på lika villkor är en förutsättning för en sund och effektiv bostadsmarknad samt att ytterligare planering och reglering inte är den väg som bör väljas för att nå en ökad reparations- och ombyggnadsverksamhet av våra bostäder.

Utskottet vidhåller vad ovan anförts och föreslår att riksdagen med anledning av motion 2801 (fp) yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna om avveckling av ROT-programmet. En anslutning till detta yrkande innebär också att utskottet delar vad i motion 2707 (m) motionsledes anförts om avveckling av programmet.

dels utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *avveckling av ROT-programmet* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2801 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

26. Avskaffande av hissbidraget (mom. 32)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 37 som börjar "Av vad" och slutar "Motionsyrkandet avstyrks" bort lyda:

Ovan har utskottet framfört uppfattningen att bostadsförbättringsprogrammet bör avskaffas. Inom ramen för programmet utgår statsbidrag till installation av hiss i flerbostadshus. Bidraget är så konstruerat att ett kommunalt bidrag är en förutsättning för att statsbidraget skall utgå. Det finns enligt utskottets uppfattning anledning inte bara ur statsfinansiell utan även ur kommunalekonomisk synpunkt att hävda att hissbidraget skall upphöra. Bidraget bör upphöra fr. o. m. den 1 juli 1985, vilket innebär att anslaget till Viss bostadsförbättringsverksamhet kan minska med 75 milj. kr. nästa budgetår. Motion 2139 (m) yrkande 9 tillstyrks sålunda.

dels utskottet under 32 bort hemställa

32. beträffande *avskaffande av hissbidraget* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

27. ROT-program för offentliga byggnader (mom. 33)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 37 som börjar "Den av" och slutar "i motionen" bort lyda:

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 87) anför föredragande statsrådet att en betydande eftersläpning beträffande kommunernas och landstingskommunernas underhålls- och förbättringsverksamhet kan konstateras. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Det finns i dag ett eftersatt underhåll i ett stort antal offentliga byggnader. Det gäller bl. a. skolor, sjukhus, bibliotek, barnstugor, idrottsanläggningar, förvaltningsbyggnader, vatten- och avloppsanläggningar, broar, gator och vägar. Att föredragande statsrådet mot bakgrund härav aviserar att kommunernas möjligheter att planera och genomföra en utökad ROT-verksamhet kan behöva ses över är enligt bostadsutskottets mening positivt. Dock behövs ytterligare initiativ tas. En översyn — hur heltäckande och noggrann den än må vara — kan inte lösa de allvarliga problem kommunerna har att brottas med på detta område.

Det ovan redovisade eftersatta underhållet m. m. representerar en stor och viktig sysselsättningspotential främst inom byggnads- och byggnadsmaterielindustrin. Denna potential måste enligt bostadsutskottets mening tas till vara. Det är varken rimligt eller möjligt att begära att kommunerna ensamma skall svara för finansieringen. Staten bör därför ta sitt ekonomiska ansvar genom att utvidga det tioåriga bostadsförbättringsprogrammet till att omfatta också åtgärder i kommunala byggnader och anläggningar m. m. Enligt bostadsutskottets mening är detta dessutom en förutsättning för att insatserna skall få en kontinuitet och varaktighet som gör att bl. a. de eftersträfvade sysselsättningseffekterna uppnås.

Vad utskottet med anledning av motion 470 (vpk) yrkande I anfört om ett ROT-program för offentliga byggnader bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 33 bort hemställa

33. beträffande *ROT-program för offentliga byggnader* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:470 yrkande I som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Program för underhåll och förnyelse av kommunernas va-nät (mom. 34)

Kjell Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 37 börjar "Enligt vad" och på s. 38 slutar "får avvaktas" bort lyda:

Samhällets basinvesteringar — den s. k. infrastrukturen — har kommit att få allt större betydelse för den ekonomiska utvecklingen och för miljön. Under 1970-talet fick samhällsbyggandet starkare inriktning på underhåll och förnyelse än tidigare. Det gällde t. ex. bostadsbyggandet, vägnätet och telenätet.

Ett mindre uppmärksammat område är vatten- och avloppssystemet i många tätorter. I Sverige finns va-system av mycket varierande ålder. I dag — då avloppsnätet i våra tätorter i princip är färdigbyggt. — är drygt hälften av avloppsnätet byggt i mitten av 1960-talet eller senare. Den sårbaraste delen av avloppsledningarna som till 85 % består av betongrör är mer än 20 år gamla. Betongrören har en begränsad livslängd. Nästan alla äldre rör av betong läcker i fogarna. Dessutom finns det ofta sprickor i rörsystemen. Läckage från och till avloppssystem medför inte sällan erosion i omgivande markskikt och till följd därav sättningar i vägar och gator.

Förnyelse av de äldre systemen är kostnadskrävande medan underhållskostnaden sjunker på grund av de nya materialens större hållbarhet. Brisande underhåll av va-näten innebär slöseri med vattenresurserna och läckage som menligt kan påverka grundvattnet.

Värdet på det svenska va-nätet har uppskattats till ca 150—200 miljarder kronor. Nuvarande renoveringstakt om 150 milj. kr. per år är orimligt låg.

Ett målmedvetet åtgärdsprogram för att undanröja ett framtida sammanbrott av va-nätet skulle kunna innebära att man inriktar sig på att fram till år 2000 förnya det va-nät som anlagts före år 1965. Ett sådant program skulle ha betydande sysselsättningseffekt. Beräkningar finns som innebär att ca tiotusen arbetstillfällen kan skapas vid årliga investeringar i va-nätet om ca 3 miljarder kronor.

En inventering i kommunerna för att klarlägga behovet av underhåll i va-nätet föreslås i motion 2675 (c). I en sådan inventering måste klarläggas hur ekonomiskt utrymme för insatserna skall skapas. Genom revidering av va-taxorna bör det vara möjligt att skapa kommunalekonomiskt utrymme för reinvesteringar i va-nätet.

Mot bakgrund av vad ovan anförts om behovet av underhåll och förnyelse av va-näten bör riksdagen ge sin anslutning till motion 2675 (c) och hos regeringen begära förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa att detta underhållsarbete förverkligas.

dels utskottet under 34 bort hemställa

34. beträffande *program för underhåll för förnyelse av kommunernas va-nät* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2675 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. ROT-program vid folkhögskolorna (mom. 35, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "ROT-programmet omfattar" och slutar "motion 2668 (vpk)" bort lyda:

Utskottet har ovan föreslagit att ROT-programmet avvecklas. Skäl saknas därför att i sak överväga vad i motion 2668 (vpk) föreslagits om att ROT-programmet skulle utvidgas till att omfatta även folkhögskolorna.

30. ROT-program vid folkhögskolorna (mom. 35)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "ROT-programmet omfattar" och slutar "motion 2668 (vpk)" bort lyda:

Landets folkhögskolor disponerar ett omfattande lokalbestånd som i betydande omfattning består av äldre lokaler. Detta har medfört att lokalerna i många fall är i behov av underhålls- och renoveringsåtgärder, vilket bl. a. har bekräftats genom en enkät till de s. k. rörelsefolkhögskolorna. Samtidigt saknas emellertid i stor utsträckning resurser att genomföra erforderliga åtgärder.

För att inte riskera bestående skador på folkhögskolornas lokaler fordras i många fall omedelbara åtgärder. Det är enligt utskottets mening rimligt att ROT-programmet utvidgas till att omfatta även folkhögskolorna. Ett statligt stöd bör enligt utskottets mening sålunda införas för underhålls- och tillbyggnadsarbeten vid folkhögskolorna. Åtgärder i lokalbeståndet kan därmed kombineras med åtgärder i folkhögskolornas personal- och elevbostäder som redan omfattas av ROT-programmet.

Vad utskottet nu anfört talar enligt bostadsutskottets mening för att bostadsförbättringsprogrammet bör utvidgas till att omfatta folkhögskolornas hela lokalbestånd i enlighet med förslaget i motion 2668 (vpk). För en sådan vidgning talar också starka sysselsättningsskäl inte minst mot bakgrund av att folkhögskolorna ofta är belägna i bygder där arbetstillgången för byggnadsarbetare är begränsad.

Vad utskottet med anledning av motion 2668 (vpk) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *ROT-program vid folkhögskolorna* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2668 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

31. Kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamheten (mom. 36, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "Utskottet vill" och slutar "pågående utredningsarbete" bort lyda:

Vad i motion 1133 (s) föreslagits om kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamheten avstyrks av utskottet med hänvisning till att utskottet ovan förordat att ROT-programmet bör avvecklas.

32. Dispens från kravet på avsättning till konsolideringsfond (mom. 37)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "Utskottet vidhåller" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

En stor majoritet av riksdagen beslöt på förslag av bostadsutskottet i december 1983 godkänna ett regeringsförslag om att de allmännyttiga bostadsföretagen vid sidan av sitt grundkapital inrättade en särskild konsolideringsfond som skulle uppgå till minst 2 % av det fastighetskapital företaget förvaltar. Den fondavsättning som nyligen påbörjats är värdefull. Utskottet vidhåller denna sin uppfattning. Skäl saknas sålunda att dispensera från avsättningskravet. Enligt utskottets uppfattning måste det anses vara av allmänt intresse att de allmännyttiga bostadsföretagen har tillräcklig soliditet för att bevara sin ekonomiska handlingsfrihet.

Enligt utskottets mening bör sålunda dispensmöjligheten beträffande avsättning till konsolideringsfond under år 1985 avskaffas. Utskottet avslutar sig sålunda till motion 2801 (fp) yrkande 17.

dels utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *dispens från kravet på avsättning till konsolideringsfond* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2801 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

33. Avveckling av reparationslångivningen (mom. 38)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "Av vad" och slutar "Motionsyrkandet avstyrks" bort lyda:

Den reparationslångivning som ännu pågår bör avvecklas vid halvårskiftet 1985.

Utskottet tillstyrker sålunda motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *avveckling av reparationslångivningen* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning (mom. 40)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 39 börjar "Enligt utskottets" och på s. 40 slutar "i fråga avstyrks" bort lyda:

Vid bostadsutskottets behandling (BoU 1983/84:11) av ROT-programmet anfördes i motioner att tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning inte skulle få medges.

Ansvar för eventuella behov av förändringar av lägenhetssammansättningen får anses åvila fastighetsägarna. Det kan inte i en konkurrenssituation anses angeläget att tilläggsån skall utgå för detta ändamål.

Riksdagen bör med anledning av motionerna 2139 (m) yrkande 7 och 2801 (fp) yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts. Möjligheten att erhålla tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning bör avskaffas vid utgången av innevarande budgetår.

dels utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2139 yrkande 7 och 2801 yrkande 23 båda yrkandena såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Beslutsramen för tilläggsån (mom. 41)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c) och Erik Olsson (m) anser — under förutsättning av bifall till reservation 34 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 40 som börjar "Även vad" och slutar "förslag tillstyrks" bort lyda:

Utskottet har ovan förordat att tilläggsån inte skall medges för ändrad lägenhetssammansättning. Utskottet föreslår att därvid frigjord del av beslutsramen för tilläggsån tillförs delramen för beslut om tilläggsån till grundförstärkningsåtgärder. Genom en sådan omfördelning bör det bli möjligt att ramen för tilläggsån för grundförstärkning kan öka med ca 20 milj. kr.

Detta ställningstagande innebär en anslutning till motion 2139 (m) yrkande 7 såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *beslutsramen för tilläggsån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 7 såvitt nu är i fråga samt med anledning av regeringens förslag och motion 1984/85:2801 yrkande 23 såvitt nu är i fråga medger att beslut om tilläggsån som avser åtgärder för att avhjälpa byggsador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 60 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt inom en ram av 30 000 000 kr. för första halvåret 1986,

36. Beslutsramen för tilläggsån (mom. 41)

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 40 som börjar "Även vad" och slutar "förslag tillstyrks" bort lyda:

Utskottet har ovan förordat att tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning inte beviljas efter utgången av innevarande budgetår.

Oavsett om tilläggsån kommer att beviljas för ändrad lägenhetssammansättning bör beslutsramen minskas med 20 milj. kr. för år 1985 och med 10 milj. kr. för 1986.

Motion 2801 (fp) yrkande 23 tillstyrks såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *beslutsramen för tilläggsån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2801 yrkande 23 såvitt nu är i fråga samt med anledning av regeringens förslag och motion 1984/85:2139 yrkande 7 såvitt nu är i fråga medger att beslut om tilläggsån som avser åtgärder för att avhjälpa byggsador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 40 000 000 kr. för år 1985 och preliminärt inom en ram av 20 000 000 kr. för första halvåret 1986,

37. Överskridande av ramarna för tilläggsån av sysselsättningskäl (mom. 44)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 40 som börjar "Vad i" och slutar "av utskottet" bort lyda:

I betänkandet BoU 1984/85:11 behandlades anslag till allmänna samlingslokaler. I detta sammanhang behandlade utskottet motionerna 2139 (m) och 2801 (fp) i vilka föreslogs att riksdagen skulle avslå ett regeringsförslag om att vissa beslutsramar skulle få överskridas om det behövdes av sysselsättningsskäl.

I en reservation från m- och fp-ledamöterna i bostadsutskottet anfördes därvid följande.

Det har under senare år blivit allt vanligare att regeringen begär riksdagens bemyndigande att få vidga vissa ramar av sysselsättningsskäl. Detta betyder enligt utskottets uppfattning att riksdagen på ett oacceptabelt sätt frånsäger sig möjligheten att pröva stödgivningens totala omfattning och ibland också inriktning. Inte minst när det gäller stödet till de allmänna samlingslokalerna har de av sysselsättningsskäl vidtagna ramvidgningarna fått en sådan omfattning att de beloppsmässigt ofta vida överstiger de ordinarie och av riksdagen fastställda ramarna för resp. budgetår. Denna beslutsordning bör enligt utskottets uppfattning upphöra. I den mån ramvidgningar kan komma att aktualiseras av sysselsättningsskäl eller av andra skäl bör förslag härom i vanlig ordning underställas riksdagen. Endast härigenom ges riksdagen möjlighet att förutsättningslöst pröva långgivningens omfattning.

Vad ovan anförts äger giltighet även vad beträffar överskridande av ramarna för tilläggsån av sysselsättningsskäl.

Utskottet tillstyrker motion 2319 (m) yrkande 19 såvitt nu är i fråga och avstyrker regeringens förslag om ramöverskridande av sysselsättningsskäl.

dels utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *överskridande av ramarna för tilläggsån av sysselsättningsskäl* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2319 yrkande 19 såvitt nu är i fråga och med avslag på vad i regeringsprotokollet föreslagits inte medger att ramarna under 41 och 42 får överskridas av sysselsättningsskäl.

38. Beslut om vissa ombyggnadslån (mom. 45)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 40 börjar "I budgetpropositionen" och slutar "budgetåret 1985/86" bort lyda:

Utskottet har tidigare (CU 1979/80:I y s. 7) anfört att grunderna för de regler som gäller för räntebidrag till lokaler bör vara att lokalerna har till ändamål att förse de boende inom ett bostadsområde med varor och tjänster. Ett klart behov av lokalerna har också krävts. Utifrån denna

grundläggande principiella ståndpunkt har företrädare för m och fp motsatt sig såväl införandet av de särskilda lokallånen som därpå följande ramvidgningar m. m. I dessa sammanhang har också framhållits att de särskilda lokallånen snedvrider konkurrensförhållandena mellan subventionerade och icke subventionerade lokaler beroende på om lokalerna ligger i ett område med lediga lägenheter eller inte.

Vad ovan anförts äger enligt bostadsutskottets mening alltjämt i hög grad giltighet. Utskottet har mot bakgrund härav inte funnit skäl föreslå riksdagen att tillstyrka regeringens förslag om ram för budgetåret 1985/86. Långivning bör upphöra vid halvårsskiftet 1985. Utskottet tillstyrker motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *beslut om vissa ombyggnadslån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga och med avslag på regeringens förslag inte medger att beslut för ombyggnad av bostadslägenheter till lokaler får meddelas under budgetåret 1985/86.

39. S. k. miljöbidragslån (mom. 46)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 41 som börjar "Också möjligheterna" och slutar "avstyrks därför" bort lyda:

Som anføres i motion 2139 (m) bör boendemiljöbidragen avskaffas. Denna fråga behandlar utskottet nedan.

Inte heller bör de s. k. miljöbidragslånen finnas kvar efter halvårsskiftet 1985. De förändringar av boendemiljöerna som kan behöva vidtas får finansieras av fastighetsägarna.

Vad i motion 2139 (m) yrkande 2 såvitt nu är i fråga föreslagits tillstyrkas av utskottet.

dels utskottet under 46 bort hemställa

46. beträffande *s. k. miljöbidragslån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder (mom. 47)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 41 som börjar "Utskottet delar" och slutar "nu anförts" bort lyda:

Nedan behandlar utskottet i anslutning till frågan om boendemiljöbidragen motioner om att bidragsgivningen till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter skall avskaffas. Utan att nu föregripa behandlingen av dessa motioner anser utskottet att riksdagen inte bör medge att den befintliga ramen får utnyttjas även under nästa budgetår.

Bidragsgivningen bör snarast upphöra. De bostadsföretag för vilka bidragsgivningen avsetts måste själva ta ansvar för fattade beslut och söka finna varaktiga lösningar för framtiden.

Med det anförda tillstyrks motionerna 2139 (m) yrkande 6 samt 2801 (fp) yrkandena 26 och 29, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 47 bort hemställa

47. beträffande *bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder* att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2139 yrkande 6 samt 2801 yrkandena 26 och 29, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga avslår regeringens förslag beträffande *möjligheten att under budgetåret 1985/86 få ta i anspråk ej utnyttjad del av ramen för budgetåret 1984/85,*

41. Hyresförlustlån (mom. 48)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 41 som börjar "Sedan hyresförlustlångivningen" och slutar "avstyrks därför" bort lyda:

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 470 läggs fram flera förslag som syftar till att stärka de allmännyttiga bostadsföretagens ställning. Utskottet har ovan behandlat ett förslag om ränte- och amorteringsfria lån till de allmännyttiga företagen. Med hänvisning till vad utskottet i samband härmed anført bl. a. om de allmännyttiga bostadsföretagens roll i en social bostadspolitik tillstyrks motion 470 (vpk) även i vad avser ett återinförande av hyresförlustlångivningen till de allmännyttiga bostadsföretagen.

Problemen med outhyrda lägenheter har sin huvudsakliga grund i situationen på arbetsmarknaden och de orimligt höga hyrorna. Det är enligt bostadsutskottets mening inte rimligt att de allmännyttiga bostadsföretagen och därigenom deras hyresgäster ensamma skall svara för uppkomna hyresförluster.

Med hänvisning till vad utskottet nu anført bör hyresförlustlångivningen återinföras till de allmännyttiga bostadsföretagen i enlighet med förslaget i motion 470 (vpk) yrkande 3.

dels utskottet under 48 bort hemställa

48. beträffande *hyresförlustlån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:470 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

42. Eftergift av hyresförlustlån (mom. 49)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 41 som börjar "Som framgått" och slutar "och kommunerna" bort lyda:

Statsutgifternas omfattning och inriktning måste prövas noga. Som framgått ovan upphörde hyresförlustlångivningen vid utgången av år 1980. Enligt utskottets uppfattning bör möjligheten att få eftergift avskaffas vid utgången av innevarande budgetår. Därigenom finns möjlighet att för nästa budgetår förstärka statsbudgeten med 60 milj. kr.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion 2801 (fp) yrkande 27.

dels utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *eftergift av hyresförlustlån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2801 yrkande 27 som sin mening ger regeringens till känna vad utskottet anför,

43. Ram för boendemiljöbidrag m. m. (mom. 50—52)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 42 som börjar "Bidragsgivningen avseende" och på s. 43 slutar "motionärerna föreslår",

dels den del av utskottets betänkande som på s. 43 börjar "Även enligt" och på s. 44 slutar "yrkande avstyrks",

dels den del av utskottets betänkande på s. 44 som börjar "Utskottet delar" och slutar "hänvisning härtill" bort lyda:

Bidragen till förbättring av boendemiljön samt till områden med stor andel outhyrda lägenheter bör upphöra. Nya bidrag bör inte beviljas efter den 30 juni 1985.

Förbättringar av boendemiljön ökar ett bostadsområdes attraktionsvärde. Är miljöförbättringen motiverad är det ofta företagsekonomiskt lönsamt att vidta den. Då kommer den till stånd utan statliga medel. Är satsningen inte företagsekonomiskt motiverad bör den över huvud taget inte förverkligas.

Inte heller bör bidrag utgå för bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter. Den yttersta konsekvensen för bostadsföretag med många tomma lägenheter och därför med stor skuldbörda kan vara att dessa företag rekonstrueras. I detta sammanhang kan det vara aktuellt att överväga en övergång från hyresrätt till bostadsrätt.

Den inställning som utskottet nu givit uttryck för innebär en anslutning till motionerna 2139 (m) yrkande 10 och 2801 (fp) yrkande 29, det sist-

nämnda yrkandet såvitt nu är i fråga. Yrkande 12 i motion 2152 (c) om en femårig avvecklingstid är delvis tillgodosett.

Det nu anförda innebär att motion 2139 (m) yrkande 19 såvitt nu är i fråga om att vidgning av ramar av sysselsättningskäl inte skall medges inte längre är aktuellt.

Regeringens förslag om ramens storlek, om möjligheter till ramvidgning liksom motionerna 2140 (s) och 2683 (vpk) avstyrks sålunda.

dels-utskottet under 50—52 bort hemställa

50—52. beträffande *ram för boendemiljöbidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2139 yrkande 10, 2801 yrkande 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga och med anledning av motion 1984/85:2152 yrkande 12 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1984/85:2139 yrkande 19 såvitt nu är i fråga, 2140 yrkande 2 och 2683 inte medger att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter får beviljas under budgetåret 1985/86,

44. Ram för boendemiljöbidrag m. m. (mom. 50)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 43 som börjar "Utskottet delar" och slutar "ramens omfattning" bort lyda:

Bostadsutskottet delar den i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2683 framförda uppfattningen att det är både viktigt och nödvändigt att de boendes inflytande över boendemiljön stärks och förbättras. Reglerna om ett reellt boendeinflytande som förutsättning för boendemiljöbidrag i vissa fall är därför ett steg i rätt riktning. Genom tillkomsten av dessa regler har ansökningarna om boendemiljöbidrag kommit att utarbetas i samarbete eller i samråd mellan de boende och fastighetsägarna.

Det är enligt bostadsutskottets mening viktigt att den verksamhet kring boendemiljöns utformning som nu kommit igång på många håll inte begränsas av brist på medel. En tillstyrkan av regeringens förslag till ramar för boendemiljöbidragen skulle emellertid leda till att verksamheten i det närmaste skulle komma att upphöra. Redan i dag kan de inläggande ansökningarna om boendemiljöbidrag beräknas uppgå till ett belopp av 270 milj. kr. Detta betyder att väntetiderna för bidrag med nuvarande ramtilldelning blir orimligt långa. De ansökningar med förslag till förbättringar av den egna boendemiljön som de boende och fastighetsägarna gemensamt arbetat fram kan därmed bli liggande på bostadsstyrelsen i flera år i brist på medel. Det är mot bakgrund härav helt förstäligt att det har blivit allt svårare att skapa ett intresse och ett engagemang kring dessa frågor.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört bör enligt utskottets mening ramen för boendemiljöbidrag höjas med 270 milj. kr. för budgetåret 1985/86 i enlighet med förslaget i motion 2683 (vpk). Denna ramvidgning får därmed inte tolkas som att alla ansökningar med automatik skall beviljas. Sedvanlig prövning av ansökningarna skall naturligtvis ske. Ramvidgningen skall enligt utskottets uppfattning i stället ses som ett uttryck för det stora behov av miljöförbättringar som finns i många bostadsområden. Samtidigt manifesteras genom ramvidgningen den positiva inställningen till ett ökat boendeinflytande som bör vägleda boendemiljöförbättringarna.

Regeringen föreslår att en gemensam ram skall fastställas för beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön samt för stöd till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter. Utskottet tillstyrker regeringsförslaget i denna del. Däremot bör enligt utskottets mening den gemensamma ramen räknas upp i förhållande till regeringsförslaget. Till den del ramen avser boendemiljöbidragen har skälen härför redovisats ovan. I vad ramen avser stöd till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter vill utskottet anföra följande.

Det statliga stödet till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter har visat sig fylla ett stort och viktigt behov. Det är enligt bostadsutskottets mening därför betydelsefullt att detta stöd även fortsättningsvis kan utgå i sådan omfattning att åtgärder kan vidtas i de områden som kan bli aktuella. Bostadsutskottet vill, i enlighet med vad som anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2683, i detta sammanhang peka på vikten av att den del av stödet som avser odlingslotter och koloniträdgårdar inte begränsas till vissa bostadsområden. Inte heller är det enligt utskottets mening motiverat att som villkor för stöd kräva att kommunen bidrar med ett minst lika stort belopp som det statliga bidraget. Bostadsutskottet ställer sig bakom förslaget i motionen om att stödet till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter bör beräknas till 90 milj. kr. för budgetåret 1985/86.

Vad utskottet ovan anfört innebär sammanfattningsvis att den gemensamma ramen för boendemiljöbidrag och stöd till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter bör fastställas till 360 milj. kr. för budgetåret 1985/86 i enlighet med förslaget i motion 2683 (vpk). Härav skall 270 milj. kr. avse boendemiljöstödet och 90 milj. kr. stödet till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter.

dels utskottet under 50 bort hemställa

50. beträffande *ram för boendemiljöbidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2683 och med anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 10 och 2801 yrkande 29 det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga medger att beslut om bidrag till förbättring av

boendemiljön samt bidrag till åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter får meddelas inom en gemensam ram av 360 000 000 kr. under budgetåret 1985/86.

45. Femårig avvecklingsperiod av boendemiljöbidragen m. m. (mom. 51 och 52)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambræus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 43 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motionärerna föreslår",

dels den del av utskottets betänkande på s. 43 som börjar "Även enligt" och på s. 44 slutar "yrkande avstyrks",

dels den del av utskottets betänkande på s. 44 som börjar "Utskottet delar" och slutar "hänvisning härtil" bort lyda:

Boendemiljöbidragsgivningen tillkom främst för att göra många av de bostadsområden som tillkom under miljonprogrammets tid mer attraktiva. Bidragsgivningen som varit värdefull får emellertid nu anses ha fyllt sin viktigaste uppgift. Skäl finns därför att fatta beslut om dess avveckling. Som anges i motion 2152 (c) bör avvecklingsperioden bestämmas till fem år. Ett beslut i enlighet med motionärernas förslag innebär att berörda bostadsföretag får goda möjligheter att anpassa sina åtgärder avseende boendemiljöförbättringar till den situation som kommer att inträffa när bidrag inte längre utgår.

Vad beträffar bidragsramen för nästa budgetår samt möjligheter till överskridande av sysselsättningsskäl tillstyrks regeringens förslag och avstyrks däremot ställda motioner.

dels utskottet under 51 och 52 bort hemställa

51—52. beträffande *femårig avvecklingsperiod av boendemiljöbidragen m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om avveckling av boendemiljöbidragen och med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1984/85:2139 yrkande 19 såvitt nu är i fråga och 2140 yrkande 2 medger att den under 50 angivna ramen får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,

46. Bygglekplatser

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets betänkande på s. 44 som börjar "Den av" och slutar "1127 (s) avstyrks" bort lyda:

Barns fysiska miljö har under senare år uppmärksammats i en rad sammanhang. En fråga som härvid ägnats betydande uppmärksamhet och intresse är frågan om inrättande av s. k. bygglekplatser. I en skrivelse till bostadsstyrelsen anför sålunda barnmiljörådet följande.

Barn i mellan- och högstadieåldrarna är på många sätt en försummad grupp i brytningen mellan att vara barn och bli vuxen. För stor för småbarnslek men inte stor nog för vuxenvärlden. Många barn i den åldern upphör också för gott med aktiviteter de tidigare sysslat med, t. ex. olika sporter.

Barn i den här åldern behöver aktiviteter som ger spänning, avskildhet likaväl som kontakter. De behöver få ta ansvar, arbeta konstruktivt samt utveckla självständighet och en egen identitet.

En verksamhet som för just dessa åldrar visat sig fungera väl är bygglek. Bygglek sker inom ett avgränsat område, där barn får leka konstruktiva lekar med byggmaterial. Verksamheten sker med hjälp och ledning av vuxna ledare.

Mot bakgrund av vad barnmiljörådet anfört har bostadsstyrelsen i anslagsframställningen för budgetåret 1985/86 tagit upp frågan om ett ökat stöd till bygglekplatser. Bostadsstyrelsen har i detta sammanhang också erinrat om att barn- och ungdomsdelegationen har framhållit vikten av att förbättra barns fysiska miljö genom att ge barnen större inflytande och ansvar. Delegationen har föreslagit att det internationella ungdomsåret 1985 görs till ett kampanjår för bättre barn- och ungdomsmiljöer.

Bostadsstyrelsens förslag innebär att ett särskilt tidsbegränsat bidrag för anläggande och drift av bygglekplatser inrättas och att detta bidrag blir ett led i en kampanj för bygglekplatser som startar under världsungdomsåret 1985.

Vad i motion 1127 (s) föreslagits har sin grund i bostadsstyrelsens förslag till stöd för bygglekplatser — ett förslag som i sin tur grundas på ställningstaganden i barnmiljörådet samt i barn- och ungdomsdelegationen. Förslaget kan därmed sägas ha en bred förankring hos myndigheter och andra som har att särskilt bevaka frågor kring barns fysiska miljö. Utskottet anser liksom motionärerna att en del av boendemiljöbidraget bör användas som bidrag till bygglekplatser med personal. Verksamheten bör bedrivas under en försöksperiod på tre år.

Vad utskottet med anledning av motion 1127 (s) anfört om stöd till bygglekplatser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 54 bort hemställa

54. beträffande *bygglekplatser* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1127 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47. Bidragsgivning för byggnadsvård (mom. 55, motiveringen)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att den del av utskottets betänkande på s. 45 som börjar "Beträffande sistnämnda" och slutar "och 1985" bort lyda:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att byggnadsvårdande insatser inte bara får ses som ett instrument för att från kulturhistoriska utgångspunkter bevara viktiga delar av kulturarvet utan även till stor del måste betraktas som en investering i vår offentliga miljö. Utskottet kan sålunda ansluta sig till utgångspunkten för motionärernas överväganden men måste — liksom för övrigt motionärerna — konstatera att de statliga medlen för den byggnadsvårdande verksamheten är otillräckliga. Bl. a. är den s. k. tillstyrkanderamen för lån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse alltför knapp.

Utskottet tvingas dock — med hänvisning till det statsfinansiella läget — avstyrka motionärernas i och för sig välmotiverade förslag om ytterligare medel inom ramen för de anslag m. m. som behandlas i bostadsdepartementets del av budgetpropositionen.

48. Förändringar inom räntebidragssystemet (mom. 56)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 46 börjar "I motion" och på s. 47 slutar "2707 (m) yrkande 11" bort lyda:

I motion 2707 (m) yrkande 11 och motivedes i motion 2139 (m) förordas *förändringar inom räntebidragssystemet*. Med utgångspunkt från vad i den sistnämnda motionen anförts och vad utskottet upplysts kan motionärernas förslag sammanfattas på följande sätt. Motionärerna föreslår för n y - p r o d u c e r a d e o c h o m b y g g d a h y r e s - o c h b o s t a d s - r ä t t s h u s en årlig uppräknings av den garanterade räntan med 10 %. Höjningen görs från en garanterad ränta på 3,0 % för hus där bostadslån betalas ut fr. o. m. halvårsskiftet år 1985. För följande nytillkommande årgångar räknas den lägsta garanterade räntan upp med en tiondel och blir då för år 1986 3,3 %, för år 1987 3,63 %, för år 1988 3,99 osv. För ä l d r e å r g å n g a r beräknas en garanterad ränta för år 1985. Höjningen görs för varje år av husets ålder eller ombyggnadsår t. o. m. år 1985 med utgångspunkt i en garanterad ränta om 3,0 % under byggnadsåret. Fr. o. m. år 1986 höjs den garanterade räntan med 10 % liksom för nya hus. När bostadslåneränta uppnås avbryts uppräknings och lånen skrivs om till bottenlån med 30 års amorteringstid. Amortering sker enligt låntagarens önskan enligt annuitetsprincipen eller med rak amortering.

För att förhindra alltför stora boendekostnadsökningar i det enskilda fallet föreslås införandet av en spärregel år 1986. Denna skall innebära, att fastighetsägarna, till följd av förändringarna i räntebidragssystemet, får höja hyran med maximalt 30 kr./m². Detta innebär att hyreshöjningen för en trerummare på 80 m² begränsas till högst 200 kr./mån. För bostadsrätter föreslås motsvarande spärregel. För dessa innebär förslaget att upptrappningen av den garanterade räntan begränsas till maximalt 30 kr./m². År 1987 och senare är spärregeln obehövlig eftersom kostnadsökningarna då blir väsentligt lägre.

För beståndet av ägda småhus föreslås ingen förändring eftersom subventionerna i dessa hus redan nu avvecklas snabbt. Däremot föreslås att ingångsräntan för nyproduktionen skall höjas i takt med uppräkningsstakten för denna upplåtelseform, dvs. hus som byggts 1986 erhåller en ingångsränta på 6,0 %.

De nu förordade förändringarna föreslås införda vid halvårsskiftet år 1985.

Med anledning av vad nu redovisats vill utskottet liksom motionärerna inledningsvis konstatera att regeringen och en stor majoritet av riksdagen är eniga om att bostadssubventionerna inte kan fortsätta att öka. Sålunda anförs i årets budgetproposition (bil. 13 s. 9) att bostadssektorns belastning på statsbudgeten alljämt är för hög och att en begränsning av denna belastning är önskvärd. Det kan erinras om att statens kostnader för räntebidragen ökat mycket kraftigt sedan mitten av 1970-talet. År 1975 betalades 1,8 miljarder kronor i räntebidrag. År 1984 beräknas kostnaderna för räntebidragen till 9,5 miljarder kronor. Denna utveckling måste brytas.

Bostadskommittén har i uppdrag att lägga fram förslag till ett reformerat bostadsfinansieringssystem. Kommitténs arbete anges i budgetpropositionen vara avslutat under år 1985. I avvaktan på att ett nytt system kan träda i kraft måste förändringar snarast vidtas inom ramen för det nu gällande räntebidragssystemet.

Härvid finner utskottet att den reformering av räntebidragssystemet som nu redovisats bör genomföras och i första hand gälla tills riksdagen på grundval av bostadskommitténs förslag och beredningen av det fattat beslut om ett nytt finansieringssystem så utformat att den önskade minskningen av subventionerna uppnås. Målet skall vara att de generella subventionerna helt skall upphöra. Det bör i detta sammanhang erinras om att även ett system utformat enligt motionärernas förslag på sikt innebär att så kommer att ske. Utskottet vill också erinra om att motionärernas förslag om bostadsfinansieringen måste ses som en del av förslag från moderata samlingspartiet om utformningen bl. a. av skattesystemet, bostadsbidragssystemet och familjepolitiken. Det är sålunda varken lämpligt eller realistiskt att med utgångspunkt endast från en av de i en framsynt ekonomisk politik ingående delarna diskutera vilka boendekostnader m. m. som för-

slaget kan ge upphov till. Tvärtom måste i en sådan bedömning ingå överväganden av effekterna om högst 40 procents marginalskatt för flertalet medborgare, införande av grundavdrag med 15 000 kr. per barn på kommunalskatten, avskaffande av fastighetsskatten m. m.

Även om ett sådant mera heltäckande synsätt bör präglade övervägandena vill utskottet något redogöra för effekterna av vad i motionerna 2139 (m) och 2707 (m) anförts och föreslagits om bostadsfinansieringssystemets utformning.

Motionärernas förslag överensstämmer i princip med vad i m-motioner föreslagits åren 1982, 1983 och 1984. Årets motioner skiljer sig från de tidigare främst däri att nu föreslås en spärregel av ovan redovisad utformning. Enligt gjord beräkning kommer spärregeln att bli aktuell endast år 1986 och då i begränsad omfattning (4 årgångar).

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen besluta om ett finansieringssystem med den utformning som redovisats ovan, något som i sin tur i princip innebär en anslutning till motionerna 2139 (m) och 2707 (m). Härigenom minskar belastningen på räntebidragsanslaget med ca 550 milj. kr. för nästa budgetår jämfört med regeringens förslag. Anslagsfrågan behandlas ytterligare nedan.

dels utskottet under 56 bort hemställa

56. beträffande *förändringar inom räntebidragssystemet* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2707 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

49. Räntebidrag till äldre låneformer (mom. 57)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambræus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 48 som börjar "Även finansierings" och slutar "pågående överväganden" bort lyda:

Utskottet delar uppfattningen i motion 2152 (c) om att upptrappningstakten avseende räntebidrag för äldre låneformer bör ökas så att belastningen på statsbudgeten för fastigheter som omfattas av dessa låneformer kan minskas med hälften eller 420 milj. kr. för nästa budgetår.

Riksdagen bör genom en anslutning till yrkande 8 i motion 2152 (c) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

De nu förordade ändringarna bör träda i kraft vid halvårsskiftet år 1985.

dels utskottet under 57 bort hemställa

57. beträffande *räntebidrag till äldre låneformer* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 8 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

50. Ändring av räntebidragsreglerna med anledning av fastighetsskatten (mom. 59)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Daniels-son (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 48 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkandena 18 och 19" bort lyda:

I motioner (m), (c) och (fp) hösten 1984 motiverades utförligt skälen mot att införa en fastighetsskatt. Denna uppfattning innebär naturligtvis att skäl saknades att införa en kompensation för skatten inom räntebidragssystemet. När bostadsutskottet hade att behandla frågan hösten 1984 (BoU 1984/85:8) anfördes i en reservation (m), (c) och (fp) följande:

Inledningsvis vill utskottet anföras att det i propositionen förordade kompensationssystemet är så schematiskt och schabloniserat att stora risker finns att kompensationen leder till en systematisk underkompensation. I skrivelser och vid muntliga föredragningar inför utskottet från vissa organisationer har farhågor framförts och material lagts fram som går i samma riktning. Utskottet finner att dessa farhågor bör tillmätas stor vikt. Att det i propositionen förordade systemet med stor sannolikhet ger detta av regeringen förmodligen inte förutsedda utfall kan troligen bero på att propositionen utarbetats under stor brådska och utan sedvanlig beredning. Några empiriska undersökningar om utfallet av det av regeringen framlagda förslaget har såvitt utskottet har sig bekant inte gjorts.

Vad i ovanstående stycke förmodats har sedermera besannats. Beräkningarna i propositionen var behäftade med ett systematiskt fel som leder till underkompensation för fastigheter tillhörande kategorierna övriga juridiska personer och fysiska personer. Även om de beräkningar som nu gjorts ger ett bättre resultat kan utskottet inte ställa sig bakom förslagen i propositionen, eftersom utskottet har den uppfattningen att någon fastighetsskatt inte skall införas.

Till vad nu anförts bör läggas att räntebidragssystemet vid ett förverkligande av regeringens förslag compliceras ytterligare. Det är redan i dag alltför svårnöttränligt. Ett genomförande av regeringsförslaget, som ju innehåller såväl s. k. extra upptrappning av den garanterade räntan som sänkning av den, gör det praktiskt taget omöjligt för en enskild låntagare att beräkna effekterna av fastighetsskatten och av kompensationen.

Som i en motion anförts är förslagen i propositionen ett utmärkt exempel på hur krångligt bostadsfinansieringssystemet blir när man tvingas kompensera vissa grupper för att ha infört en alltför hög beskattning. Till detta kan läggas att de fastighetsägare som inte har statliga lån med räntebidrag och som sålunda inte erhållit några subventioner inte med regeringens förslag kommer att omfattas av kompensationssystemet. Dessa fastighetsägare kommer dock att få erlägga fastighetsskatten enligt regeringens förslag. De har dock högre kapitalkostnader än de som får lån med räntebidrag vid i övrigt lika förutsättningar. En sådan ordning måste sig stötande och upplevas som orättvis.

Slutligen vill utskottet framföra den uppfattningen att de nu presenterade kompensationsåtgärderna tillsammans med förslaget i proposition

1984/85:70 om att garantibeskattningen av juridiska personers fastighetsinnehav bör upphöra innebär att de allmännyttiga bostadsföretagen kommer att gynnas i hög grad. Beräkningar har gjorts som visar att de allmännyttiga bostadsföretagen blir överkompenserade med ca en kvarts miljard kronor under år 1985.

Riksdagen beslöt återförvisa betänkandet BoU 1984/85:8 till utskottet för förnyad behandling. Vid denna förnyade behandling (BoU 1984/85:9) gjordes i en reservation (m), (c) och (fp) följande tillägg:

Ytterligare material har kommit utskottet till handa. Av detta framgår att det på mycket goda grunder kan hävdas att den sammantagna underkompensationen för konventionellt beskattade juridiska personer uppgår till ca 15–40 % av fastighetsskatten vilket i sin tur kan beräknas ge en för låg kompensation om 7–12 kr. per m². Även för övriga privata fastighetsägare av flerbostadshus innebär förslaget i propositionen en mycket stor systematisk underkompensation. Som tidigare framhållits beror underkompensationen främst på att de i propositionen tillämpade genomsnittliga taxeringsvärdena liksom bidragsunderlagen för nu berörda fastighetsägarkategorier ger mycket för låg och systematisk underkompensation. Beräkningar visar att taxeringsvärdena skulle behövt ökas med i genomsnitt minst 10 % och att bidragsunderlagen skulle behövt räknas upp med 41–303 kr. per m² om den av regeringen eftersträlvade målsättningen om kompensation krona för krona skulle tillämpas. Vidare måste hänsyn tas till det faktum att den kommunala garantiskatten endast i undantagsfall är effektiv för privata juridiska personer. Om en fastighetsskatt över huvud taget skall införas måste naturligtvis målsättningen om kompensation krona för krona tillämpas.

Vidare bör framhållas att i proposition 1984/85:85 om ändringar i bestämmelserna om räntebidrag till följd av fastighetsskatten m. m. inga uppgifter lämnas om hur det ökade räntebidraget skall behandlas i skattesammanhang. Detta är ytterligare ett uttryck för hur ofullständig och summarisk propositionen är. Även om det antagandet görs att det ökade räntebidraget vid beskattningen skall behandlas enligt de regler i kommunalskattelagen (1928:370) som gäller för räntebidrag som utgår enligt 36–38 §§ bostadsfinansieringsförordningen kan på goda grunder hävdas att det schematiska och schabloniserade kompensationssystem som valts i propositionen inte sällan innebär att delar av det ökade räntebidraget de facto kommer att beskattas genom att räntekostnaderna för fastigheten reduceras även med detta bidrag.

Vad nu anförts är enligt utskottets uppfattning ytterligare ett motiv för att återigen föreslå att åtgärder vidtas så att kompletterande beräkningsunderlag underställs riksdagen. Vid ärendebehandlingen i utskottet avvisades förslaget om att begära ytterligare genomgång av beräkningsföresättningar. Det återstår därför endast att yrka avslag på propositionen.

I ett särskilt yttrande (m), (c) och (fp) till betänkandet konstaterades att kompensationen inte enbart och huvudsakligen förestavades av motivet att balansera de kostnadsökningar fastighetsskatten kunde komma att ge uttryck för. Kompensationen hade utformats så att den kommer att utgöra en förutsättning för att infria regeringens hyresöverenskommelse med SABO och hyresgästernas riksförbund om 1985 års hyror.

Sammanfattningsvis vill utskottet anföra följande. Fastighetsskatten som beslöts hösten 1984 skall avskaffas liksom de kompensationsåtgärder inom räntebidragssystemet som beslöts vid samma tillfälle. Även om fastighetsskatten inte avskaffas bör kompensationsreglerna omprövas bl. a. mot bakgrund av att dessa regler delvis hade ett annat syfte än att kompensera för fastighetsskatten.

Utskottet tillstyrker motionerna 2139 (m), 2152 (c) och 2801 (fp) såvitt däri förordas att kompensationsreglerna avskaffas. Härigenom kan anslaget till räntebidrag minskas med ca 600 milj. kr.

dels utskottet under 59 bort hemställa

59. beträffande *ändring av räntebidagsreglerna med anledning av fastighetsskatten* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2139 yrkande 4 såvitt nu är i fråga, 2152 yrkande 6 samt 2801 yrkandena 18 och 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

51. Övergång till räntelån (mom. 60)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 48 börjar "Enligt vad" och på s. 49 slutar "dem avvaktas" bort lyda:

Inom bostadskommittén pågår ett arbete med att reformera bostadsfinansieringssystemet. Därvid övervägs bl. a. en övergång till räntelån. Utan att föregripa kommande reformer bör det vara möjligt att omgående, dvs. vid halvårsskiftet 1985, övergå till räntelån för nyproduktionen. Därigenom kan räntebidragsanslaget minska med 1 200 milj. kr. för nästa budgetår.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 2152 (c) yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts.

dels utskottet under 60 bort hemställa

60. beträffande *övergång till räntelån* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

52. Avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn (mom. 62)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 50 som börjar "Beträffande avveckling" och slutar "avstyrks alltså" bort lyda:

Som ett argument för att bostadsbidragen till hushåll utan barn skall avskaffas anges i budgetpropositionen (bil. 13 s. 66) att bidragen till dessa

hushåll endast täcker omkring 14 % av bostadskostnaden. Att som regeringen gör härav dra slutsatsen att bidragen skall avskaffas är enligt bostadsutskottets mening inte riktigt. Om bostadsbidragens täckning är för låg finns det tvärtom anledning att höja bidragen. Utskottet kan därmed inte ställa sig bakom regeringsförslaget om att avveckla bostadsbidragen till hushåll utan barn.

För att inte ytterligare urholka bostadsbidragen till hushåll utan barn, utan i stället ta ett första steg mot en större genomsnittlig täckningsgrad måste enligt utskottets mening bidragen förbättras i enlighet med förslaget i motion 2158 (vpk) yrkande 1a. Utskottet ställer sig därmed bakom motionens förslag om att inkomstgränserna höjs med 3 000 kr. till 29 000 kr. för ensamstående och till 32 000 kr. för makar. Vidare bör reduktionsfaktorn bestämmas till 18 % och den övre inkomstgränsen slopas.

dels utskottet under 62 bort hemställa

62. beträffande *avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2158 yrkande 1a och med avslag på vad i regeringsprotokollet föreslagits inte godkänner en avveckling,

53. Ändrade hyres- och inkomstgränser m. m. för bostadsbidrag (mom. 63)

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 50 som börjar "Som framgång" och slutar "yrkanden avstyrks" bort lyda:

För tio år sedan, dvs. år 1975, utgick bostadsbidrag till omkring 660 000 hushåll, varav ca 570 000 var hushåll med barn. I maj 1984 hade antalet hushåll som uppbar bostadsbidrag sjunkit till nästan hälften. Vid denna tidpunkt utgick bostadsbidrag till sammanlagt omkring 345 000 hushåll av vilka ca 315 000 utgjordes av hushåll med barn. Den här redovisade utvecklingen bör enligt bostadsutskottets mening brytas. Ett arbete med att höja bostadsbidragen och ge dem en mera central bostadssocial roll måste påbörjas.

Bostadsutskottet kan inte acceptera den uppgivenhet som präglar regeringens förslag i vad avser bostadsbidragens utformning. Det faktum att bostadskommittén för närvarande överväger bostadsbidragens framtida utformning är enligt bostadsutskottets mening inget skäl för att under tiden låta bidragen urholkas ytterligare.

Med hänvisning till vad som ovan anförts bör enligt bostadsutskottets mening bostadsbidragen till hushåll med barn förbättras fr. o. m. den 1 januari 1986. Utskottet har härvid funnit de i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2158 föreslagna ändringarna av hyresgränserna och inkomstgränserna väl avvägda. De nu förordade höjningarna innebär i allt väsentligt också en anslutning till vad bostadsstyrelsen i denna del föresla-

git i sin anslagsframställning för budgetåret 1985/86. Som ett led i en allmän förbättring av bostadsbidragen bör enligt bostadsutskottets mening dessutom bidragsreglerna ändras så att ingen del av studiemedel utgör bostadsbidragsgrundande inkomst.

Utskottet tillstyrker med det ovan anförda förslagen i motion 2158 (vpk) yrkandena 1b, 1c och 1d.

dels utskottet under 63 bort hemställa

63. beträffande *ändrade hyres- och inkomstgränser m. m. för bostadsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2158 yrkandena 1b, 1c och 1d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

54. Ändrade inkomstprövningsregler och ändring av reduktionsregeln för bostadsbidrag (mom. 64)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Daniéls-son (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 51 som börjar "I motionerna" och slutar "pågående utredningsarbete" bort lyda:

För att minska de besvärande margineffekternas påverkan på bostadsbidrag behövs som anføres i motionerna 1145 (c) och 2692 (m) vissa åtgärder vidtas. Bl. a. bör inkomstprövningsreglerna reformeras så att inkomstprövningen sker mot familjens inkomst efter skatt. Som systemet är utformat för närvarande innebär inte sällan förbättrade inkomster starkt nedskurva bostadsbidrag. På grund av marginalskatteeffekten är det mycket svårt för ett hushåll att självt kunna förbättra sin ekonomi. Genom avtrappningsreglerna i bostadsbidragssystemet blir tillskottet till familjeekonomi mindre ju flera barn och därmed ju större behov av inkomstförstärkning en familj har.

Det finns som anføres i motionerna starka skäl att begära ändringar i bostadsbidragssystemet i avsikt att minska margineffekternas inflytande på bostadsbidragsgivningen. Ändringar av reduktionsregeln och av inkomstprövningsreglerna i övrigt bör också övervägas.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionerna 1145 (c) och 2692 (m) som sin mening ger regeringen till känna att riksdagen skyndsamt bör föreläggas förslag så att margineffekterna i bostadsbidragssystemet minskar bl. a. genom förändringar av inkomstprövningsreglerna.

dels utskottet under 64 bort hemställa

64. beträffande *ändrade inkomstprövningsregler för bostadsbidrag och ändring av reduktionsregeln för bostadsbidrag* att riksdagen

med anledning av motionerna 1984/85:1145 och 2692 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

55. Lån till förvärv av bostadsrätt (mom. 66)

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 51 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "inkomst- och förmögenhetsutvecklingen" bort lyda:

Riksdagen har betonat vikten av att olika åtgärder vidtas i avsikt att öka övergången från hyresrätt till bostadsrätt. På förslag av förra regeringen beslöt riksdagen om vissa lagstiftningsåtgärder i avsikt att underlätta en sådan övergång. Bl. a. infördes möjligheter att få lån vid förvärv av bostadsrätt vid ombildning från hyresrätt.

Även om låneformen kommit att efterfrågas mycket blygsamt bör den finnas kvar. För att göra låneformen mera attraktiv bör de inkomstprövningsregler som gäller för behovsprövningen ses över. Bostadsstyrelsen har i anslagsframställningen för budgetåret 1985/86 också föreslagit ändrade inkomstgränser.

Vad utskottet nu med anledning av motion 2682 (fp) förordat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Förslaget i budgetpropositionen om att avskaffa låneformen bör avslås av riksdagen.

dels utskottet under 66 bort hemställa

66. beträffande *lån till förvärv av bostadsrätt* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2682 yrkandena 1 och 2 och med avslag på vad i regeringsprotokollet föreslagits som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

56. Beräkning av vissa anslag

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) anser att den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Utskottet, som" och slutar "följande motioner" bort lyda:

Utskottet som emellertid helt eller delvis har tillstyrkt motionerna 2139 (m), 2152 (c) och 2801 (fp) om vissa förändringar i bostadsfinansierings-systemet behandlar nedan de förändringar i anslagsberäkningen som blir följden därav.

57. Beräkning av visst anslag

Tore Claeson (vpk) anser att den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Utskottet, som" och slutar "följande motioner" bort lyda:

Utskottet har dock ovan tillstyrkt motion 2158 (vpk) om förbättringar i bostadsbidragssystemet. Med anledning härav bör anslagsberäkningen göras enligt vad i motionen föreslagits. Denna fråga behandlar utskottet nedan.

58. Vissa anslag (mom. 67)

Kjell Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) — som under förutsättning av bifall till reservation 23 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 3" och slutar "det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga" bort lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner från m och fp i vilka föreslås att hyresförlustgarantilångivningen skall upphöra vid utgången av innevarande budgetår. Detta innebär en reducering av anslaget B 3 under bostadsdepartementets huvudtitel med 10 milj. kr.

dels utskottet under 67 bort hemställa

67. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 3 samt 2801 yrkande 21, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

59. Vissa anslag (mom. 68 och 72)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) — som under förutsättning av bifall till reservationerna 12, 22, 26, 48 och 50 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 4" och slutar "förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga",

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 8" och slutar "2139 (m) yrkande 8" bort lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt (m)-motioner om besparingar på räntebidragensanslaget om ca 1 750 milj. kr. för nästa budgetår och besparingar på anslaget till viss bostadsförbättringsverksamhet om 75 milj. kr.,

dels utskottet under 68 och 72 bort hemställa

68. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 4 såvitt nu är i fråga och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits och motionerna 1984/85:2152 yrkande 8 såvitt nu är i fråga

samt 2801 yrkande 24 till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 8 650 000 000 kr.,

72. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2139 yrkande 8 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 165 000 000 kr.,

60. Visst anslag (mom. 69)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Kerstin Ekman (fp) och Erik Olsson (m) — som under förutsättning av bifall till reservationerna 38 och 42 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 5" och slutar "2801 (fp) yrkande 28" bort lyda:

Utskottet har tillstyrkt motioner (m) och (fp) som innebär att något anslag till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter inte bör anvisas för nästa budgetår. Dessa ställningstaganden innebär en besparing om 125 milj. kr.

dels utskottet under 69 bort hemställa.

69. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2139 yrkande 5, 2152 yrkande 13 samt 2801 yrkande 28 och med avslag på regeringens förslag inte anvisar något anslag till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1985/86,

61. Vissa anslag (mom. 68, 69 och 73)

Kjell Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) — som under förutsättning av bifall till reservationerna 22, 49, 50 och 51 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 4" och slutar "2801 (fp) yrkande 28",

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 9" och slutar "2152 (c) yrkande 14" bort lyda:

Genom utskottets tillstyrkan i det föregående av vissa motioner från centerpartiet kan besparingar göras på räntebidragsanslaget med ca 2 700 milj. kr. för nästa budgetår.

På anslaget B 5 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter kan en besparing av 20 milj. kr. göras. På anslaget B 9 Bidrag till förbättring av boendemiljön kan besparingen beräknas till 30 milj. kr.

dels utskottet under 68, 69 och 73 bort hemställa

68. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 8 såvitt nu är i fråga och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits och motionerna 1984/85:2139 yrkande 4 såvitt nu är i fråga samt 2801 yrkande 24 till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 7 700 000 000 kr.,
69. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 13 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits och motionerna 1984/85:2139 yrkande 5 samt 2801 yrkande 28 till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.,
73. beträffande *anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2152 yrkande 14 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 80 000 000 kr.,

62. Vissa anslag (mom. 68 och 70)

Kerstin Ekman (fp) — som under förutsättning av bifall till reservationerna 22, 34 och 50 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 4" och slutar "förstnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga",

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 6" och slutar "2801 (fp) yrkande 22" bort lyda:

Genom anslutning till motion 2801 (fp) bör följande anslagsberäkning göras såvitt avser bilaga 13 anslagen B 4 och B 6 avseende budgetåret 1985/86. Anslaget B 4 Räntebidrag minskas med ca 1 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Anslaget B 6 Tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus minskas med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels utskottet under 68 och 70 bort hemställa

68. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med anledning av vad i regeringsprotokollet och motionerna 1984/

85:2139 yrkande 4, 2152 yrkande 8 samt 2801 yrkande 24 de båda förstnämnda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga föreslagits till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 9 300 000 000 kr.,

70. beträffande *anslag till tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2801 yrkande 22 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,

63. Anslag till bostadsbidrag m. m. (mom. 71)

Tore Claeson (vpk) — som under förutsättning av bifall till reservationerna 52 och 53 — anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 52 som börjar "Beträffande anslaget B 7" och slutar "2158 (vpk) yrkande 2" bort lyda:

Vad utskottet ovan med bifall till motion 2158 (vpk) föreslagit om utformningen av bostadsbidragen fr. o. m. den 1 januari 1986 innebär en anslagsökning om 533 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels utskottet under 71 bort hemställa

71. beträffande *anslag till bostadsbidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2158 yrkande 2 och med anledning av vad i regeringsprotokollet föreslagits till *Bostadsbidrag m. m.* för budgetåret 1985/86 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 990 000 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. Förändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m.

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Erik Olsson (alla m) anför:

I motionerna 2139 (m) och 2707 (m) behandlas frågan om förändringar i nuvarande bostadsfinansieringssystem. I motionerna och reservation 48 (m) till detta betänkande har ingående redogjorts för hur systemet bör utformas. Bl. a. har betonats vikten av minskade räntebidrag och på sikt ett subventionsfritt bostadsfinansieringssystem. I reservationen erinras också om att bostadskommittén har i uppdrag att överväga hur ett framtida bostadsfinansieringssystem bör utformas. I budgetpropositionen (bil. 13 s. 8) anges att kommittén beräknas avsluta sitt arbete under år 1985.

Inledningsvis kan framhållas att i motionerna 2139 (m) och 2707 (m) lagts fram genomarbetade förslag om ökad upptrappning av den garanterade räntan i avvaktan på resultatet av bostadskommitténs arbete med ett nytt finansieringssystem.

I motion 2801 (fp) anges — utan att något yrkande därom framställs — att en *minskning av bostadssubventionerna* med 4—6 miljarder kronor bör vara möjlig inom loppet av några år. I motion 2152 (c) föreslås en ökad upptrappning och räntebidrag till äldre låneformer samt en övergång till räntelån för nyproduktionen.

Utän att nu ta ställning till hur snabbt och i vilken omfattning en minskning av subventionerna bör ske instämmer vi — med hänvisning till vad ovan anförts — i princip med vad i motion 2801 (fp) förordats. Bostadsutskottet har dock enhälligt anförts att resultatet av bostadskommitténs arbete bör avvaktas. Något förslag om subventionssystemets utformning har f. ö. inte genom motion 2801 (fp) förelagts riksdagen.

Vad beträffar förslaget i c-motionen om en *ökad upptrappning av räntebidrag för äldre låneformer* är motionärernas förslag alltför allmänt för att kunna läggas till grund för ett förslag till riksdagen. Vidare kan, som framgått ovan, erinras om att i motionerna 2139 (m) och 2707 (m) lagts fram väl underbyggda förslag om hur en ökad upptrappning av den garanterade räntan även för de fastigheter som tas upp i c-motionen bör göras.

Vad slutligen rör förslaget i c-motionen om *övergång till räntelån* har vi instämt i utskottets bedömning att resultatet av bostadskommitténs arbete bör avvaktas.

Ett bifall till vad i m-motionerna föreslagits tillgodoser i inte ringa del också vad i de nu nämnda c- och fp-motionerna förordats.

2. Förändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m.

Kjell Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anför:

I reservationer från bostadsutskottets ledamöter från centerpartiet har med anledning av motion 2152 (c) föreslagits en ökad upptrappningstakt av *den garanterade räntan för äldre låneformer* samt en *övergång till räntelån för nyproduktionen* fr. o. m. halvårsskiftet år 1985.

Dessa förslag bör ses som en första åtgärd för att — i avvaktan på resultatet av bostadskommitténs överväganden — utforma ett bostadsfinansieringssystem i vilket subventionerna har betydligt mindre omfattning än i dag. Förslagen i motionen är att föredra framför nuvarande ordning och framför vad ett förverkligande av förslaget i motionerna 2139 (m) och 2707 (m) om ett reviderat bostadsfinansieringssystem skulle innebära. Utskottets majoritet — i vilken även ingår utskottets ledamöter från centerpartiet — har ingående diskuterat effekterna av förslaget i m-motionerna och avvisat det. Vi hänvisar i denna del till vad i betänkandet anförts.

Slutligen vill vi framhålla vikten av att bostadskommittén skyndsamt lägger fram sitt slutbetänkande och att regeringen, efter remissbehandling, därefter utan dröjsmål lämnar riksdagen förslag om ett nytt bostadsfinansieringssystem.

3. Förändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m.

Kerstin Ekman (fp) anför:

I motion 2801 (fp) framförs motviledes uppfattningen att det inte nu — i avvaktan på bostadskommitténs arbete — är lämpligt att binda sig för hur *bostadsfinansieringssystemet skall reformeras*. Utskottet delar denna uppfattning. Jag har naturligtvis ingen anledning invända häremot. Som motionärerna framhåller bör en subventionsminskning med ca 4—6 miljarder kronor vara möjlig inom loppet av några år. Det är viktigt att bostadskommittén snabbt lägger fram sitt slutbetänkande och att regeringen efter remissbehandling av betänkandet skyndsamt förelägger riksdagen förslag om hur finansieringssystemet m. m. skall utformas så att den av motionärerna eftersträfvade minskningen av subventionerna nås.

Jag delar utskottets uppfattning om att förslaget i motionerna 2139 (m) och 2707 (m) om räntebidragssystemets utformning inte bör genomföras. I denna del hänvisar jag till vad i betänkandet anförts.

Utskottet har inledningsvis refererat regeringens uppfattning att *införandet av en statlig fastighetsskatt* anses vara det instrument som tillsammans med räntebidragssystemet bäst svarar mot kravet på ett rättvist och solidariskt omfördelningssystem inom bostadssektorn. Jag delar inte denna uppfattning men har — mot bakgrund av att utskottet endast refererar regeringens uppfattning — avstått från att reservera mig. Beträffande frågan om fastighetsskatten hänvisar jag till vad folkpartiets representant i skatteutskottet anför i betänkandet SkU 1984/85:36.

Bilaga

Motionsyrkandenas behandling

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan namn	Reservation nr
392		30—31	23	20
470	1	37	33	27
	2	33	29	24
	3	41	48	41
	4	22	6	7, 8
652		25	13	
910		25—26	14	
912		30	22	
930		29—30	20	
1127		44	54	46
1133		38	36	31
1136		26	15	
1145		51	64	54
1477		27—28	16	15, 16
1479		34—37	31	
1480		49	61	
1484		44—45	55	47
1499		31	24	
2136		34—37	31	
2139	1	18—19	2	3
	2	33, 38, 40, 41	28, 38, 45, 46	23, 33, 38, 39
	3	52	67	58
	4	48, 52	59, 68	50, 59, 61, 62
	5	52	69	60, 61
	6	41	47	40
	7	39—40	40, 41	34, 35, 36
	8	52	72	59
	9	37	32	26
	10	42—43	50	43, 44
	19	40, 43—44	44, 52	37, 43, 45
2140	1	44	53	
	2	43—44	52	43, 45
	3	44	53	
2141		26	15	
2144		38—39	39	
2150		32	26	21
2151		31	24, 25	
2152	1	24—25	11	13
	4	18—19	2	3
	6	48	59	50
	7	32—33	27	22
	8	48, 52	57, 68	49, 59, 61, 62
	9	48—49	60	51
	10	29	19	18
	11	32	26	21
	12	42—43	51	43, 45
	13	52	69	60, 61
	14	52	73	61
2157		48	58	
2158	1 a	50	62	52
	1 b	50	63	53
	1 c	50	63	53
	1 d	50	63	53
	2	52	71	63
2159		30	21	19

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan namn	Reservation nr
2207		20	4	5
2246	1	21—22	5	6
	2	23	9	11
	3	22—23	8	10
2294		18—19	1	2
2668		38	35	29, 30
2669	1	28—29	18	17
2672		27—28	16	15, 16
2675		37—38	34	28
2680	1	19—20	3	4
	3	19—20	3	4
2682	1	51	66	55
	2	51	66	55
2683		42—43	50	43, 44
2692		50—51	64	54
2707	3	28	17	
	10	22	7	9
	11	46—47	56	48
	12	23—24	10	12
	13	21—22	5	6
	14	21—22	5	6
	18	24—25	11, 12	13, 14
2734		18—19	1	2
2757		44—45	55	47
2891	2	33—35	30	25
	8	21—22	5	6
	10	22—23	8	10
	13	24—25	11	13
	17	38	37	37
	18	48	59	50
	19	48	59	50
	20	18—19	2	3
	21	33, 52	28, 67	23, 58
	22	52	70	62
	23	39—40	40, 41	34, 35, 36
	24	52	68	59, 61, 62
	25	32—33	27	22
	26	41	47	40
	27	41	49	42
	28	52	69	60, 61
	29	41, 42—43	47, 50	40, 43, 44

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Proposition	1
2 Motionerna m. m.	2
3 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.	9
3.1 Bostadsproduktionen	9
3.2 Bostadsinvesteringar	12
3.3 Byggnadskostnaderna	12
3.4 Bostadskostnaderna	13
3.5 Outhyrda lägenheter	15
4 Utskottet	15
4.1 Inledning	15
4.2 Bostadsbyggandets inriktning m. m.	17
4.3 Finansieringen av bostadslångivningen	20
4.4 Ändring i bostadsförsörjningslagen, utformning av lånereg- lerna m. m.	22
4.5 Vissa förutsättningar och villkor för statliga bostadslån m. m. .	23
4.6 Statlig finansiering av vissa gatukostnader	31
4.7 Hyresrabatter m. m.	32
4.8 Reparation, om- och tillbyggnad	33
4.9 Tillägglån m. m.	39
4.10 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter ..	40
4.11 Boendemiljöbidrag m. m.	42
4.12 Räntebidrag m. m.	45
4.13 Bostadsbidrag	50
4.14 Viss bostadsförbättringsverksamhet	51
4.15 Lån till förvärv av bostadsrätt	51
4.16 Anslagsfrågor	51
4.17 Hemställan	52

Reservationer

1. Omstrukturering m. m. inom bostadssektorn m	58
2. Ungdomens bostadssituation m, c, fp	59
3. Försöksverksamhet rörande bostäder åt unga m, c, fp	60
4. Ett socialt inriktat boende vpk	60
5. Planering av bostadsbyggande i Stockholms län vpk	61
6. Ett nytt system för finansiering av bostadslån m, c, fp	62
7. Statlig totalfinansiering s	63
8. Statlig totalfinansiering vpk	64
9. Utvärdering av bostadsförsörjningslagen m	64
10. Lånebestämmelsernas detaljeringsgrad m, c, fp	65
11. Förtida inlösen av mindre lån m, c, fp	65
12. Produktionskostnadsanpassad belåning m	66
13. Avskaffande av markvillkoret m, c, fp	67
14. Avskaffande av konkurrensvillkoret m	67
15. Konstnärlig utsmyckning i bostadsområden m	68
16. Konstnärlig utsmyckning i bostadsområden c, fp	68
17. 64 § bostadsfinansieringsförordningen m	69
18. Kommuns ansvar för förlust på bostadslån c	69
19. Återinförande av markförvärvs- och tomträttslånen vpk	70
20. Förvärv av befintliga egna hem m, c, fp	70
21. Statligt stöd för finansiering av gatukostnader c	71

22. Hyresrabatter m, c, fp	71
23. Hyresförlustgaranti m, c, fp	72
24. Ränte- och amorteringsfria lån vpk	73
25. Avveckling av ROT-programmet m, fp	73
26. Avskaffande av hissbidragen m	74
27. ROT-program för offentliga byggnader vpk	75
28. Program för underhåll och förnyelse av kommunernas va-nät c, vpk	75
29. ROT-program vid folkhögskolorna m, fp	77
30. ROT-program vid folkhögskolorna vpk	77
31. Kommersiella lokaler i samband med ROT-verksamheten m	78
32. Dispens från kravet på ersättning till konsolideringsfond m, c, fp	78
33. Avveckling av reparationslångivningen m	78
34. Tilläggsplan för ändrad lägenhetssammansättning m, c, fp	79
35. Beslutsramen för tilläggs lån m, c	79
36. Beslutsramen för tilläggs lån fp	80
37. Överskridande av ramarna för tilläggs lån av sysselsättningskäl m, fp	80
38. Beslut om vissa ombyggnadslån m, fp	81
39. S. k. miljöbidragslån m	82
40. Bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder m, fp	82
41. Hyresförlustlån vpk	83
42. Eftergift av hyresförlustlån m, fp	84
43. Ram för boendemiljöbidrag m. m. m, fp	84
44. Ram för boendemiljöbidrag m. m. vpk	85
45. Femårig avvecklingsperiod av boendemiljöbidragen c	87
46. Bygglekplatser vpk	87
47. Bidragsgivning för byggnadsvård m, fp	89
48. Förändringar inom räntebidragssystemet m	89
49. Räntebidrag till äldre låneformer c	91
50. Ändring av räntebidragsreglerna med anledning av fastighets- skatten m, c, fp	92
51. Övergång till räntelån	94
52. Avveckling av statskommunala bostadsbidrag till hushåll utan barn vpk	94
53. Ändrade hyres- och inkomstgränser m. m. för bostadsbidrag vpk	95
54. Ändrade inkomstprövningsregler och ändring av reduktions- regeln för bostadsbidrag m, c, fp	96
55. Lån till förvärv av bostadsrätt fp	97
56. Beräkning av vissa anslag m, c, fp	97
57. Beräkning av visst anslag vpk	97
58. Vissa anslag m, c, fp	98
59. Vissa anslag m	98
60. Vissa anslag m, fp	99
61. Vissa anslag c	99
62. Vissa anslag fp	100
63. Anslag till bostadsbidrag m. m. vpk	101

Särskilda yttranden

1. Förändring i bostadsfinansieringsprogrammet m. m. m	101
2. Förändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m. c	102
3. Förändringar i bostadsfinansieringssystemet m. m. fp	103
Motionsyrkandenas behandling	104

